126
T-H

BISERICA
ORTHODOXĂ ROMÂNĂ

Revistă Periodică Eclesiastică

A

SÂNTULUĬ SINOD AL S-TEI BISERICI AUTOCEFALE ORTODOXE ROMANE.

ANUL AL XXIV-lea, No. 6.

SEPTEMBRIE.

INV: 198
MITROPOLIA MOLDOVEI ȘI BUCOVINEI
BIBLIOTECA "DIMITRU STĂNILOAE"
Secția Teologică
COTA: PT-4

TABELA MATERIILOR

		Pag.
1	Iosif Flavie, marele scriitor Iudeŭ. . .	481
2	Canónele Sinódelor Ecumenice. . . .	505
3	Andreĭŭ Șaguna.	528
4	Sfîntul Ión Chrisostom.	539
5	Religiunea și moravurile Sabeenilor saŭ Subba.	545
6	Un Episcopat pentru Românii din Imperiul Turcesc.	552
7	Bisericescĭ.	554
8	Dare de sémă.	561
9	Mănăstirea Cĭolanul.	566
10	Informațiunĭ	570
11	Raportul Cuv. Protosinghel Teofil Mihăilescu	572
12	Donațiunĭ	578

BUCUREȘTI
TIPOGRAFIA CĂRȚILOR BISERICEȘTĬ
1900.

SPRE ȘTIINȚA:

Comitetul redactor al Revistei *„Biserica Ortodoxă Romînă“* se compune din *P. S. Archiereu Calistrat Bîrlădénu*, președinte, d-nii: *C. Erbicénu*, *Dr. Drag. Demetrescu*, *Dr. Petru Gârbovicénu* și *Dr. Mih. Popescu*, membrii.

Corespondența privitóre la revistă va fi adresată *P. S. Calistrat* președintele comitetului redactor, iar banii pentru abonamentele la Revistă, se vor adresa d-lui *Dr. Drag. Demetrescu*, casierul Revistei, strada Muzelor No. 24.

Tótă corespondența ce privește pe Tipografia Cărților Bisericești precum și banii, se vor înainta *D-lui Dr. Const. Chiricescu* Directorul Tipografiei, Str. Principatele-Unite No. 34 (60), București.

Abonamentele la revistă se fac pe cîte un an. Prețul abonamentului pe un an este de 10 lei.

Abonații cari nu vor primi numerile regulat, vor reclama la Protoiereu, și la caz de a nu primi îndestulare, vor reclama de-a dreptul președintelui comitetului redactor al revistei.

Pentru streinătate se va calcula și portul.

Abonamentele în București se fac la președintele comitetului redactor al revistei, iar în județe la Protoierei și la biurourile postale.

Scrisori nefrancate nu se primesc.

La Tipografia Cărților Bisericești se află de vîndare următórele cărți teologice particulare.

Sf. Vasilie, traducere de I. P. S. Mitropolit Primat D. D. Iosif. Prețul 2 lei 50 bani. Transportul 85 ani.

Istoria Bisericéscă de Evagrie, trad. de acelaș. Prețul 2 lei 50 bani. Transportul 85 bani.

Istoria Bisericéscă de Socrat, trad. de acelaș. Prețul 3 lei. Transportul 85 bani.

Dreptul Bisericesc, tradus de P. S. Episcop de Huși Silvestru. Prețul 7 l. Transportul 85 bani.

Teologia Dogmatică Ortodoxă, trad. de acelaș. Partea I, prețul 4 lei, transp. 80 bani. Vol. II prețul 5 lei, transp. 1 30 bani.

Colecțiune de Predici și conferințe ținute cu preoții, de acelaș; prețul 8 lei, transp. 1,30.

Conferințe, de acelaș; prețul 2 lei, transp. 70 bani.

Editat de acelaș: *Tipic* de Melhisedek; prețul 1 leu; transp. 40 bani.

Teologia Dogmatică de Macarie în 3 volume, tradusă de P. S. Episcop de Argeș Gherasim Timuș; prețul 15 lei, transp. 1 leu 30 bani.

De acelaș: *Meditațiuni asupra Psalmilor,* trei volume 15 lei, transportul 2 lei.

De acelaș: *Catehismuș*, o veche lucrare religiósă, 1 leu; transp. 70 bani.

De acelaș: *Dicționar aghiografic* cuprinzând pe scurt viețile Sfinților. Prețul 5 lei; transp. 1 leu 30 bani.

Teologia Morală de P. S. Sa Dr. Athanasie. Prețul 5 lei; transp. 85 b.

De acelaș: *Morala pentru copii.* Prețul 2 lei; transp. 70 bani.

De acelaș: *Etica evoluționistă.* Prețul 2 lei; transp. 70 bani.

De acelaș: *Nóua lege a învățămîntului și religia în școlile secundare.* Prețul 50 bani, transportul 40 bani.

Sf. Apost. Paul după sf. Scriptură, de Dr. Const. Chiricescu; prețul 1 leu, transportul 40 bani.

Ermeneutica Biblică, ed. II, de acelaș; prețul 2 lei, transp. 70 bani.

Apologetica creștină, în 2 vol., trad. de Păr. Nazarie, 8 lei, transp. 1 leu 80 bani.

Liturgica, trad. de Păr. N. Filip, 5 lei, transp. 1 leu 30 b.

Dreptul Bisericesc, de Păr. V. Pocitan. Prețul 5 lei; transp. 85 bani.

Istoricul a 40 biserici din Romînia, de Păr. M. Dumitrescu. Prețul 2 lei. Transportul 70 bani.

Teologia pastorală de Păr. Gibescu, prețul 2 lei, transp. 60 bani.

Antologia de Nectarie din Sf. Munte, prețul 4 lei, transportul 80 bani.

Influența culturei grecești în Muntenia și Moldova de Gh. M. Ionescu. Prețul 5 lei, transp. 85 bani.

Misterile vieței viitóre, traducere de Protoiereul Climent I. Bontea, prețul 2 lei, transp. 65 bani.

Dela aceste cărți, P. P. C. C. Protoierei și D-nii librari, nu beneficiază de rabat.

IOSIF FLAVIE, MARELE SCRIITOR IUDEŬ.

Timpul, în care a existat acest distins scriitor şi preot al Iudeilor, activitatea sa literară şi sinceritatea sa istorică, în descrierea faptelor celor mai însemnate, petrecute în viaţa Iudeilor, anume: cele întîmplate acestuĭ popor în primiĭ anĭ aĭ sec. I; îngrozitórea distrugere a Ierusalimuluĭ sub Vespasian August şi Tit, desfiinţarea centruluĭ religios şi politic al lor şi împrăştierea în tótă lumea, precum şi descrierea stăreĭ morale a poporuluĭ Iudeŭ, cum şi a instituţiunilor sale din tóte timpurile, apoĭ şi faptul, că acest scriitor se crede a fi făcut menţiune în scrierile sale şi despre persóna Mântuitoruluĭ Christos, fac din Iosif Flavie un istoric distins şi fórte însemnat, nu numaĭ pentru Iudeĭ, dar maĭ ales pentru creştinĭ şi istoria creştinismuluĭ ca religiune, de óre-ce stă în fórte strînsă legătură cu istoria poporuluĭ Iudeŭ şi iudaismul.

Acesta fiind Iosif Flavie, comunicăm cititorilor «Bisericeĭ Ortodoxe», câte-va notiţe istorice despre viaţa şi activitatea sa literară.

I. *Viața lui Iosif Flavie.*

Marele istoric al Ebreilor, Iosif Flavie, s'a născut la Ierusalim, către sfîrșitul anului 37 după Iisus Christos, pe timpul împĕratului Caiu Caligula. Era din neamul preoțesc, fiul luĭ Mathia, ĭar după mumă descindea din familia regală a luĭ Ioanatan Macabeul, cel dintăiŭ mare preot din neamul Asmoneilor. Din copilărie avu o deosebită aplicațiune la învĕțătură și studie împreună cu unul din frațiĭ sĕĭ, numit de asemenea Mathia, ca și tatăl lor. Inzestrat cu mare memorie și înteligență, făcu așa marĭ progrese la învĕțătură, în cât la vîrsta de 14 anĭ, el discuta cu marii preoțĭ asupra cestiunilor din legea luĭ Moisi.

Nemulțumindu-se numaĭ cu studiul Sfintelor Scripturĭ și a legilor neamuluĭ sĕŭ, el se sili să aprofundeze și să cunóscă diferitele opiniunĭ asupra celor treĭ secte, saŭ direcțiunĭ religióse, ce se aflaŭ atuncĭ la Ebreĭ, adică: *secta Fariseilor, a Saduceilor și a Esenilor.*

Scopul studiuluĭ sĕŭ era, ca să vază, care din ele este maĭ bună, spre a o îmbrățișa. Pentru a se perfecționa însă și maĭ mult în știința sfîntă, el se retrase în pustietate și singurătate și se ocupă cu exercițiĭ grele, sub conducerea și povățuirea unuĭ bătrân, numit Ban, carele ducea acolo o viață fórte aspră, îndurând asprimea timpuluĭ, hrănindu-se numaĭ cu fructe și adăpostindu-se sub arborĭ. Iar pentru a-șĭ conserva starea de curățenie, atât de necesară în acele localităț, se scălda de maĭ multe orĭ, zi și nópte, în apele diferitelor părae.

Tînĕrul Iosif petrecu treĭ anĭ de zile cu acest bătrân singuratic și'l părăsi, hotărît fiind a'l imita.

Era atuncĭ în vîrstă de 19 anĭ și avênd înclinarea către secta fariseilor, care se apropia fórte mult de aceea a stoicilor, se întórce la Ierusalim, unde acéstă sectă avea sediul eĭ și pe ceĭ maĭ însemnați representanți. El nu șezu însă

mult timp aci, căcĭ în anul 63 după Iisus Christos, care era al 26 an al vîrsteĭ luĭ Iosif, Felix, guvernatorul Iudeei, puind în lanțurĭ pe niște preoți, pentru óre-carĭ greșelĭ și trimițêndu-ĭ la Roma, ca să se desvinovățéscă la împĕratul, Iosif 'ĭ însoți în capitala lumeĭ, pentru ca să-ĭ apere.. Mergênd pe mare, corabia a naufragiat și din 600 de persóne, carĭ se aflaŭ în ea, numaĭ el și 80 din ceĭ-l-alțĭ aŭ putut să scape. Ajuns la Puzola, făcu cunoștința unuĭ comedian E-breŭ, numit Alitur, fórte ĭubit de împĕratul Neron. Acesta îl introduse pe lângă Popea, pe care Neron o luase în că-sătorie, în anul 62 și prin mijlocul acesteĭ princese, el ob-ține liberarea acelor preoțĭ, lăudând virtuțile și pietatea lor, zicênd, că eĭ nu se hrănesc, de cât cu nucĭ și smochine.

La întórcerea sa în Ierusalim, el găsi spiritele coreligio-narilor sĕĭ iritate, contra domnieĭ Romane și gata la re-voltă și fiind-că el prevedea, că acĕstă revoltă saŭ resboiŭ, care se urzea de coreligionariĭ sĕĭ, pentru a scutura jugul roman, nu putea fi de cât o mare nenorocire pentru nea-mul sĕŭ, el făcu tot ce 'ĭ stătu prin putință, pentru ca să-ĭ opréscă din calea pe care apucase. Intre altele le arăta, că nu trebue a se măsura cu niște vrăjmașĭ, așa de marĭ și pu-ternicĭ, cum eraŭ Romani, atât de dresațĭ în arta resboiuluĭ. Se silea din tóte puterile a-ĭ face să înțelégă, să nu-șĭ ex-pue în zadar viața lor la pericole așa de marĭ, precum și femeile, copiiĭ și chĭar patria lor. Tóte silințele sale însă fură zadarnice, pentru că Ebreiĭ începură răscóla. Pentru a-ĭ liniști, fu trimis Vespasian, spre a-ĭ liniști și supune. Ebrei auzind de acésta se adunară în templu și hotărîră, ca să se apere. Numiră de comun acord diferiți șefĭ, carĭ să-ĭ comande la Ierusalim și în diferite părțĭ ale Iudeiĭ. Iosif fu ales, ca să guberneze cele douĕ Galileĭ, din carĭ o parte era încă supusă Romanilor. De îndată ce ajunse acolo, prima sa grijă fu să capete încrederea și dragostea locui-torilor. Pentru a face însă, ca să'l ĭubéscă și ceĭ maĭ însem-

naţi dintre Ebreĭ, împărţi cu eĭ autoritatea sa, alegênd 72 dintre ceĭ maĭ înţelepţi şi pricepuţi şi aşezându-ĭ, ca să administreze provincia. Afară de acésta maĭ aşeză câte 7 judecătorĭ în fie-care oraş, pentru regularea cestiunilor maĭ puţin importante, rezervându-şĭ pentru sine şi consiliul de pe lângă el, pe cele maĭ însemnate.

Iosif era atuncĭ în vîrstă de 30 anĭ şi poporul Galilei avea pentru el atâta dragoste, în cât la cucerirea cetăţilor de Romanĭ şi ducerea femeilor şi a copiilor în captivitate, cu toţi nu se îngrijaŭ atât de sórta şi nenorocirea lor, cât de grija ce aveaŭ, pentru viéţa şi scăparea guvernatoruluĭ lor, căcĭ el 'ĭ guverna cu multă înţelepcĭune şi neinteresare. Nu primea daruri, garanta siguranţa şi bunurile oraşelor, cari eraŭ lăsate în pradă. El mergea până acolo, în cât să refuze chĭar aceea, ce i se cuvenea după lege: Tot-d'auna judeca drept şi fără să fie influenţat de banĭ, saŭ de rugăcĭunĭ. Printre regulamentele ce făcu, pentru a menţine pacea în acéstă provincie, unul este de însemnat: «Doĭ fruntaşĭ traconiţĭ, venind la el cu armele, cai şi averea lor, Ebreĭ nu voiră să le îngăduĭască, ca să trăĭască împreună cu eĭ, dacă nu se vor tăĭa împrejur. Iosif făcu tot ce putu şi reuşi să convingă pe Ebreĭ, că trebue să lase pe fie care liber, să adore pe Dumnedeŭ, aşa cum 'l povăţueşte conştiinţa sa, fără a-ĭ sili conştiinţa şi sentimentul şi 'ĭ făcu să înlesnéscă acestor streinĭ lucrurile, de carĭ aveaŭ trebuinţă.

Vespasian intrând în Galilea, cu o armată maĭ mare ca şése-decĭ miĭ de ómenĭ, gróza se respândi îndată în tótă acéstă provincie şi Iosif, părăsit de soldaţiĭ sĕĭ, se retrase la Tiberiada şi de acolo la Iotapat, loc pe care 'l întărise, fiind fórte potrivit pentru acésta şi lesne de apărat. Vespasian, aflând de la un fugar, că Iosif se retrăsese acolo, încongĭură acel loc, ca să nu pótă eşi. El spera, că prinzênd pe Iosif, va fi stăpânul Galileĭ. Acest plan i reuşi. Iotapat, după şépte sĕptămânĭ de încongĭurare, fu luat şi Iosif cucerit.

El însă câștigă admirațiunea chiar a inimicilor sĕĭ prin curagiul, cu care se apăra; constrîns în cele din urmă se predă Romanilor. Cu câte-va dile înainte de acésta însă se găsea într'un mare pericol din partea conaționalilor sĕĭ; căcĭ 40 dintre dênșĭ, carĭ aŭ scăpat înainte de el într'o cavernă, ĭ-aŭ făcut marĭ imputărĭ și îl îndemnară a lua aceĭașĭ hotărîre, ca și eĭ, d'a se omorî cu propria lor mână și a nu se preda Romanilor. In zadar Iosif se sili de a-ĭ întórce de la o asemenea nefericită hotărîre; tot ce el putu obține de la dênșĭ fu d'a se arunca sorțul, spre a se ști aceĭa, carĭ vor fi omorîțĭ ceĭ dintâĭŭ. Numaĭ el și încă unul remaseră în viéță și se predară Romanilor. Vespasian puse să păzéscă pre Iosif, spre a'l trimite la Neron. Iosif, informat despre acest plan, ceru luĭ Vespasian spre aĭ vorbi în deosebĭ. Acest general 'l primi în camera sa, unde era singur cu Tit și doĭ din amicĭ sĕĭ intimĭ și aci Iosif i prezise, că el și Tit, fiul sĕŭ, într'o ḑi vor fi împĕrațĭ. Vespasian crezând, că Iosif nu'ĭ vorbește ast-fel, de cât spre a'l obliga d'aĭ fi favorabil, nu voi maĭ întâĭŭ a'l crede; dar Iosif, spre a'l încredința maĭ bine despre adevĕrul preziceri sale, ĭ spuse că el prezisese celor din Iotapat ḑiua, în care orașul lor trebuĭa să fie cuprins. Vespasian, informat despre adevĕrul acestuĭ fapt, avu multă considerațiune pentru Iosif, care și atrase asemenea în scurt timp iubirea luĭ Tit.

La 1 Iulie, anul 69 dupĕ Chr. Vespasian, fiind proclamat la Alexandria de împĕrat de armata sa, după cât-va timp ținu o mare adunare la Berit, unde, după ce a lăudat în public curagiul luĭ Iosif și a spus, cum el ĭ-a prezis împĕrăția, chĭar de pe când era în viéță Neron, puse de ĭĭ sfărîmă lanțurile, cu carĭ era legat până atuncĭ, spre a-ĭ reda onórea și libertatea. Anul urmĕtor Vespasian, trebuind să plece la Roma, trimise pe fiul sĕŭ Tit, să asedieze Ierusalimul și voi ca Iosif, care atuncĭ se afla în Alexandria, să'l urmeze în acéstă expediție. Tit voind a conserva orașul și

templul, trimise pe Iosif la concetățeni sĕĭ, ca să se predea de bună voe. Cuvîntările luĭ Iosif însă nu avură nicĭ o influență asupra resculaților. El credea chĭar, că are să móră acolo şi puțin a lipsit, ca Iudeiĭ să'l omóre. Romaniĭ de asemenea nu priveaŭ cu ochĭ bunĭ pe Iosif, căcĭ de câte orĭ sórta armelor le era nefavorabilă, eĭ aruncaŭ vina pe el şi se plângeaŭ fórte mult luĭ Tit, că 'ĭ trădéză.

După luarea Ierusalimuluĭ Tit oferi luĭ Iosif alegerea, de a scăpa orĭ-ce ar voi din ruinele patrieĭ sale. Dar neputându-se cu nimic consola, despre nenorocirea ce lovise cetatea sfîntă, el se mulțumi de a-ĭ cere cărțile sacre şi libertatea fratelui sĕŭ, împreună cu a maĭ multor amicĭ captivĭ—ceĭa ce i se şi acordă. Resbelul fiind terminat, Til 'l aduse la Roma cu el. Vespasian, tatăl sĕŭ, îl primi cu marĭ onorurĭ. Îĭ dete să locuĭască chĭar în casa, unde el locuise înainte de a fi împĕrat, 'l făcu cetățén roman, 'ĭ acordă o pensie şi multe locurĭ de cultivat în Iudeea. Aceste favoruri, pe carĭ i le deteră şi împĕrații succesorĭ luĭ Vespasian, escitară contra luĭ Iosif o atâta de mare gelosie din partea Iudeilor, în cât era maĭ tot-d'auna în mare pericol. Adesea orĭ a fost acusat sub Vespasian, sub Tit şi chĭar sub Domițian de trădător şi tot-d'auna s'a aflat nevinovat. Domițian puse chĭar de tăe capul la nişte Iudeĭ, carĭ 'l calomniaseră şi pedepsi aspru pe un rob al luĭ Iosif, care fiind pedagogul fiuluĭ sĕŭ, venise şi 'l acuzase în public.

In timpul şederei sale la Roma Iosif se perfecționă în limba grécă, dar nicĭ-odată n'a putut s'o pronunțe bine, pentru-că nu o învĕțase din tinerețe şi Iudei nu aveaŭ înclinare către studiul limbilor streine. El avu patru femeĭ: Cea dintâĭŭ era evreică şi se căsătorise cu ea, înainte d'a merge în Galilea; cea d'a doua era din Cesarea şi o luase din ordinul luĭ Vespasian, curînd însă o concedie, pentru ca să ĭa alta din Alexandria. Moravurile celeĭ de a treĭa fiindu-ĭ nesuferite o lăsă şi pe acésta, pentru ca să ĭa o a patra, care

ora evreică din Creta, născută din părinți nobili și fórte virtuósă. De la cele dintâiŭ douĕ femeĭ n'a avut copiĭ. De la a treia a avut treĭ, din carĭ doĭ aŭ murit înainte de el, iar al treilea, care a trăit se numea Hircan. De la cea din urmă femee a avut doĭ, pe Iust și pe Simon supra-numit Agripa. Anul morți sale nu este bine cunoscut, pentru că el scria încă în anul din urmă al împĕrăției luĭ Domițian, care corespunde cu al 96 după Christos și al 59 al vîrsteĭ sale. Geniul și scrierile sale 'l făcuseră cel maĭ însemnat dintre Ebrei timpuluĭ sĕŭ; și pre cum ne asigură Eusebiŭ și Fericitul Ieronim, Romani ĭ-ar fi ridicat chĭar o statue în Roma.

II. *Activitatea sa literară.*

De la Iosif Flavie avem multe scrieri, precum am arătat, fórte însemnate maĭ ales pentru istoria, instituțiunile și moravurile poporuluĭ Iudeŭ. Cele maĭ însemnate din ele sunt următórele:

A). *Istoria resbelului Iudeilor.*

Resbelul purtat de Iudeĭ contra Romanilor, în timpul împĕrățieĭ luĭ Neron, fiind unul dintre evenimentele cele maĭ însemnate, ce s'a vĕdut vre-o dată, Iosif care 'l cunoștea în tóte amănuntele sale maĭ bine ca orĭ-care altul, crede necesar a'l face cunoscut posterității. El scrise maĭ întâiŭ în limba sa natală, care era maĭ aceĭași cu cea siriacă și acéstă lucrare se răspândi fórte repede, nu numaĭ în Iudeea, dar și între Parți, Babiloneni, Arabĭ și Iudeĭ, carĭ locuĭaŭ dincolo de Eufrat și în alte părțĭ; dar în timpul, când el scria într'o limbă necunoscută Romanilor, să găsiră printre aceste popóre scriitorĭ, carĭ compuseră aceĭași istorie. Memoriile acestora, venind la cunoștința luĭ Iosif, el le găsi defectóse și greșite, unii neștiind adevĕrul lucrurilor, pentru

că eĭ n'aŭ fost de faţă, alţiĭ fiind maĭ puţin interesaţi, d'a raporta ceea-ce se petrecuse în acest resbel, ĭar alţiĭ aduc laude excesive Romanilor şi face injuriĭ Iudeilor. Acésta fu causa, care 'l determină a traduce în greceşte, pentru popórele supuse imperiuluĭ Roman, lucrarea sa, pe care o compuse maĭ 'nainte în propria sa limbă, pentru connaţionaliĭ sĕĭ.

Spre a face acéstă lucrare maĭ corectă, el se servi de persóne, carĭ ştiaŭ maĭ bine ca dênsul limba gréscă: în acest scop el nu cruţă nicĭ ostenélă, nicĭ cheltueliĭ. Dar cea-ce este maĭ însemnat în acéstă istorie, este sinceritatea autoruluĭ. El nu 'şĭ reservă din afecţiunea, ce avea pentru naţiunea sa, de cât dreptul d'a deplânge nenorocirile sale, ruina patrieĭ şi a urgisi crimile turburărilor, carĭ aŭ dat ocasiune la acéstă nenorocire. El rógă pe cititori sĕĭ, că dacă eĭ găsesc, că istorisirea nenorocirilor patrieĭ sale 'l revoltă contra legilor istorieĭ, aceştia să acuse maĭ mult pe aceĭa, carĭ aŭ fost autorĭ şi carĭ prin revolta lor aŭ adus ruina şi peirea patrieĭ lor, ĭar pe el să'l erte, pentru orĭ şi ce fel de necuviinţă în nenorocirea şi durerea sa. El era aşa de sigur de esactitatea sa şi de adevĕrul faptelor istorisite, în-cât nu se temea nicĭ de cum, de a lua de martorĭ aĭ sinceritĕţeĭ naraţiunilor sale pe toţĭ aceĭa, carĭ aŭ fost martorĭ oculariĭ aĭ resbeluluĭ El nu se înşelă nicĭ de cum în mărturia şi aprobarea ce o invócă, căcĭ abĭa se termină resbelul şi comunicând istoria împĕraţilor Vespasian şi Tit şi la maĭ multe persóne de consideraţie, carĭ se aflaŭ aci, din numĕrul cărora fură regele Agripa şi uni din ceĭ de aprópe aĭ săĭ, toţĭ o aprobară. Impĕratul Tit, după ce a subscris'o cu mâna sa, ordonă a se face cunoscut tutulor, voind ca posteritatea să nu aĭbă trebuinţă, a scóte din altă sursă cunoştinţa unor aşa de marĭ fapte, de cât din acéstă istorie vrednică de credinţă. Regele Agripa încredinţa prin epistolele sale, pe Iosif Flavie, că a cetit-o cu plăcere şi a găsit'o maĭ esactă, de

cât tóte cele-l-alte, ce s'aŭ făcut. La rîndul sĕŭ Iosif cerêndu-i date despre străbunĭ, el ĭĭ rĕspunse, că 'l găseşte deja îndestul de instruit şi cunoscĕtor, dar că vĕdêndu-'l i va putea spune óre-carĭ particularităţĭ, pe carĭ crede, că nu le cunóşte. Toţĭ câţĭ cunoşteaŭ adevĕrul despre aceste evenimente, aŭ dat aceĭaşĭ mărturie de bună credinţă. Nu fură nemulţumiţĭ, de aceĭa, carĭ nu cunoşteaŭ lucrurile şi nu voĭaŭ să recunóscă adevĕrul. Intre alţiĭ fu Just din Tiberiada, căruĭa Iosif 'ĭ imputa, că n'a ştiut ceĭa ce s'a petrecut în rĕsboiul Galilei.

Iosif compuse istoria resbeluluĭ Iudeilor pe basa datelor şi a notelor, ce le redactase şi nimenĭ nu se póte îndoi, că el n'a cunoscut lucrurile, pe de o parte, pentru că a fost martor ocular la cele întîmplate, ĭar pe de alta, că el a aflat multe de la fugarĭ, carĭ toţĭ s'aŭ adresat la dênsul, de şi el era captiv. Vespasian şi Tit a voit să'l aĭbă tot-d'auna lângă dênşiĭ. El a avut chĭar parte la acţiunile marĭ, ce s'a petrecut, maĭ cu sémă la resboĭul Galilei: ast-fel, că nu s'a întîmplat nimic, fie la Iudeĭ saŭ Romanĭ, despre care el să nu aĭbă o întrégă cunoştinţă.

El împărţi istoria sa în şépte cărţĭ, împărţite şi acestea în capitole. Din scrisórea, ce Irod Agripa 'ĭ scrise, se vede, că el la început nu făcuse de cât o parte, pentru că Irod 'ĭ cere a continua. In cartea a VII el vorbeşte de templul păceĭ ca terminat; de unde se póte vedea, că el n'a terminat scrierea sa, de cât către al şéselea an al domnieĭ luĭ Vespasian, al 75-lea după Iisus Christos, în care acest templu fu inaugurat. El începe istoria sa cu timpurile luĭ Antioch Epifaniŭ şi vine cu ea până la persecuţiunile, ce aŭ suferit Iudei din Alexandria şi Cirena, la anul 72 de la Iisus Christos, ceea ce cuprinde un timp aprópe de 247 anĭ. Scopul luĭ Iosif era, spre a continua şirul evenimentelor celor marĭ, întîmplate în viéţa poporuluĭ Iudeŭ, de la Macabeĭ până în timpul sĕŭ; el însă nu atinge de cât în trécăt, ceea ce s'a petrecut înainte de resbelul, la care el era martor şi pe care 'l descrie pe larg cu tótă esactitatea posibilă.

Părinţiĭ bisericeĭ, carĭ aŭ avut ocasiunea să vorbéscă despre acéstă istorie, 'l-aŭ citat tot-d'auna, mărturisind că eĭ priveaŭ pe Iosif, ca pe un scriitor demn de tótă credinţa. Câţĭ-va dintre dênşi s'aŭ servit chĭar de autoritatea sa, spre a proba contra ereticilor adevĕrurile, cele maĭ însemnate ale religiuneĭ nóstre şi maĭ cu sémă, spre a arăta împlinirea profeţiilor luĭ Iisus Christos privitóre pe Iudeĭ, pustiirea Ierusalimuluĭ şi ruinarea templuluĭ. Eĭ adaogă, că Iudei aveaŭ un mare respect pentru mărturiile acestuĭ scriitor. Tacit consună întru tóte, cu ceea ce Iosif a scris despre ruinarea Ierusalimuluĭ, cu reserva óre-căror circumstanţe, ceea ce probéză că Tacit s'a servit de istoria luĭ Iosif, spre a compune pe a sa, saŭ că eĭ amândoĭ aŭ scris după aceleaşĭ date. Suetoniŭ este asemenea conform cu Iosif; Dion Casiŭ din contră, povesteşte lucrurile cu óre-carĭ deosebirĭ.

Dar dacă Iosif este demn de credinţă, în ceea ce el povesteşte, cu privire la resbelul Iudeilor contra Romanilor, el meritĕ mult despreţ pentru faptul, că a abusat de sfintele nóstre Scripturĭ, raportând la persóna luĭ Vespasian, fie din neştiinţă saŭ lingușire criminală, profeţiile, carĭ nu se pot raporta de cât la Mesia.

Cu tóte acestea se zice, că el silindu-se d'a arăta, cum Vespasian era principele şi stăpânitorul, care trebuĭa să ĭasă în acest timp din Iudea, el a putut fi indus în eróre, saŭ 'ĭ convenea acésta pentru scopurile ce urmărea, are însă şi mărturiĭ îndestulătóre despre Iisus Christos, pentru că recunóşte, că timpul venireĭ luĭ Mesia sosise şi că ast-fel era atuncĭ credinţa comună printre Iudeĭ.

A doua şi s'ar putea zice cea maĭ importantă dintre scrierile luĭ Iosif Flavie, este scrierea întitulată Archiologia Ebraică saŭ Anticităţile Biblice. Acéstă scriere presintă cel maĭ mare interes, pentru cunóşterea diferitelor instituţiunĭ politice şi religióse ale poporuluĭ Iudeŭ şi prin ea se luminéză fórte multe din locurile Vechĭuluĭ şi Nouluĭ Testament,

unde se vorbește despre aceste instituțiuni, ca despre lucruri deja cunoscute tutulor, dar cari pentru noi ni sunt explicate, în mare parte din acéstă scriere a lui Iosif Flavie.

B). *Anticitățile Iudaice.*

Iosif, după ce a terminat istoria resbeluluĭ Iudeilor, întreprinse acéstă mare lucrare *Anticitățile*, încredințat că ea va fi bine primită de toți, maĭ cu sémă de Grecĭ, cărora cunostința despre ceea ce s'a petrecut la Iudeĭ, din timpurile străvechĭ, nu putea fi de cât de mare interes. El concepu planul acesteĭ a doua lucrărĭ, încă pe când lucra la scrierea sa cea dintăiŭ, dar nu voi a'l pune în lucrare, de cât după ce aceea fu terminată. Mult timp încă, chĭar și după aceĭa maĭ esita chĭar de a întreprinde acéstă lucrare, și nu se hotărî la acésta, de cât după rugăcĭunea óre-căror persóne de considerațiune și în deosebĭ la rugămintea luĭ Epafrodit, om cuvios și învețat, căruĭa i fu dedicată cartea.

Iosif nu spune în ce an începu acéstă lucrare, dar din cel din urmă capitol se vede, că el o termină în al treĭ-spre-zecelea an al împĕrăției luĭ Domițian, care era al 56-lea al vîrsteĭ sale și al 93-lea de la Iisus Christos. El a compus scrierea sa în grecește; ceea-ce 'ĭ causă multă ostenélă, căcĭ întîmpină fórte multă greutate d'a reproduce într'o limbă străină tóte frumusețile limbeĭ sale originare, precum și numirile și descrierea diferitelor instituțiunĭ, spre a se justifica de faptul, că el făcea cunoscut necredincĭoșilor cunoștința lucrurilor, conținute în Sfintele Scripturĭ, aduce exemplul mareluĭ preot Eleazar, care la rugăcĭunea luĭ Ptolomeŭ Filadelful, traduse în grecește cărțile sfinte ale Ebreilor, saŭ cel puțin după cum cred uni, cărțile Legeĭ luĭ Moisi.

Acéstă lucrare este împărțită în douĕ-zecĭ de cărți și coprinde istoria de 4069 anĭ, adică, de la începutul lumeĭ,

până în al 12-lea an al împĕrăţiei luĭ Neron, an. 66 de la Iisus Christos. Deşi în cărţile din urmă el povesteşte multe lucrurĭ, întîmplate în secolul în care scria, totuşi dă întregeĭ lucrărĭ numele de *Anticităţi*. Scopul general, ce'şĭ propune într'însa este, spre a face cunoscut la tótă lumea minunile, pe carĭ Dumnezeŭ le-a săvîrşit pentru poporul sĕŭ; şi arată în tóte amănuntele sale modul, cum Ebrei aŭ fost guvernaţi la început şi schimbările ce s'aŭ întîmplat după aceea, apoĭ diferitele evenimente ce le-aŭ succedat; carĭ aŭ fost legislatori şi şefi, credinţa Israeliţilor la legile Domnuluĭ şi în urmă deosebitele crime, în carĭ aŭ căzut, în fine resbelele, ce aŭ avut Iudei a susţine contra diferiţilor inamicĭ şi în cele din urmă contra Romanilor.

Iosif mărturiseşte, că rapórtă tóte aceste lucrurĭ, fără a adăoga saŭ a lăsa ceva din cele coprinse în cărţile sfinte, din carĭ el a extras tot ce raportă, până la întórcerea din captivitatea babilonică; El însă nu îndeplineşte acésta cu religiositate, precum făgăduieşte, ci trece cu vederea un mare numĕr de fapte (pe carĭ Sfintul Duh, prin scriitorĭ sacrĭ a-ĭ Vechiuluĭ Testament aŭ crezut, că trebuĭa a le face cunoscut tuturor) precum: incestul Tamareĭ, omuciderea săvîrşită de Moĭsi în persóna unuĭ Egiptean, înşelăcĭunea de care s'a servit fiĭ luĭ Iacob contra fiilor din Sichem. El n'a arătat asemenea, că circumcisiunea a fost stabilită înaintea legeĭ luĭ Moĭsi, nicĭ că acest legĭuitor s'a suit pe muntele Sinai spre a primi legea, nicĭ idololatria Israeliţilor în adorarea viţeluluĭ de aur, nicĭ minunea noruluĭ luminos, precum şi o mulţime de alte fapte, carĭ eraŭ importante d'a fi coprinse în istoria sa. Se află din contra adăogate un mare numĕr de alte fapte, carĭ nu se află în Scriptură şi carĭ se par chĭar contrariĭ, cu cele ce Moĭsi şi alţĭ scriitorĭ sacrĭ ne povestesc. El zice spre exemplu, că Moĭsi fu adoptat de Faraon, spre a fi moştenitorul tronuluĭ sĕŭ, că el a avut comanda armatelor sale şi a re-

purtat mai multe victorii asupra inimicilor poporului Egiptean; că tatăl lui Samson aflând, că un înger s'a arătat femeei-sale, concepu jalusia în contra ei; că David aduse lui Saul șése sute capete de Filisteni, ca să pótă lua în căsătorie pe fiica sa Michol; că în plagele Egiptului, Dumnezeŭ făcu să cază din cer ploi extraordinare, bubuituri de tunete prea pătrunzétóre, amestecate de fulgere, spre a fi ast-fel resimțite de Egipteni tóte efectele mâniei sale; că Tarbi, fiica regelui Egiptului, avea de scop d'a lua în căsătorie pe Moisi. Iar ceea ce el zice de pietrele așezate pe pieptarul marelui preot, cărțile de exorcisme și de farmecătorie, compuse de Solomon, cari nu sunt coprinse în Scriptură, nu merită nici o credință.

Dar ceea ce a atras lui Iosif blamul tutor acelora, cari iubesc adevĕrul este, că adesea ori, după ce a povestit evenimente miraculóse, el le a slăbit autoritatea, lăsând fiecăruia libertatea d'a crede, ce va voi. Câte odată el le povestește ast-fel, că lasă cititorului îndoiala, dacă aceste evenimente aŭ avut alte cause, de cât legile naturale. Se póte vedea o probă, în ceea-ce el zice despre trecerea miraculósă prin marea Roșie; căci după ce raportă cele coprinse în cartea Exodului, adaogă: «Nimeni nu trebue a considera ca un lucru imposibil, că ómeni, cari trăiaŭ în nevinovăție și în simplicitate, aŭ găsit în mare o trecere, spre a se scăpa, fie că ea s'a deschis singură de sine. fie că aceia s'a întîmplat prin voința lui Dumnezeŭ, pentru că același lucru s'a întîmplat Macedonienilor, când aŭ trecut marea Pamfiliei sub Alexandru; cu tóte acestea las fiecăruia a crede, cum va voi». Ast-fel el prin acéstă istorisire a pus în îndoială și nesiguranță o minune, recunoscută de adevĕrată și incontestabilă în tóte secolele. El a ascuns încă, fie cu plan premeditat saŭ din neștiință, ceea-ce raportă în acéstă privință, despre trecerea Macedonienilor prin marea Pamfiliei; căci Strabon și Arian, cari eraŭ mai în

curent de-cât el, despre istoria luĭ Alexandru, nu zic nicĭ de cum, că acest prinț a trecut cu picióre neuoate cu tótă armata sa prin mijlocul mărei Pamfilieĭ, împărțită în douĕ, cum s'a întîmplat Israeliților; ci eĭ zic numaĭ, că Alexandru găsindu-se pe cóstele Pamfilieĭ pe un timp urât și neputênd de cât cu multă ostenélă a străbate prin munți, n'a trecut de cât o parte din armata sa pe acest drum, care era cel maĭ scurt, dar cel maĭ anevoios și se expuse a trece cu restul trupelor lungul cósteĭ, înainte ca marea să se urce din noŭ; ast-fel că acéstă parte a armateĭ sale mergea în tóte zilele până la brâŭ prin apă.

El s'a depărtat asemenea în multe părți ale cronologieĭ, pe carĭ le aŭ urmat autori sacri. Spre exemplu: de la creațiunea lumeĭ până la deluviŭ el socotește 2656 anĭ

De la deluviŭ până la nașterea luĭ Abraam 292 »

De la nașterea luĭ Abraam până la întrarea sa în țara Chanaan 75 »

De aci până în timpul eșireĭ Israeliților din Egipt, sub conducerea luĭ Moĭsi 430 »

Din acest timp și până la mórtea acestuĭ legislator 40 »

In totul 3493 »

Dar, după socotéla textuluĭ Ebraic al Sfintelor Scripturĭ, nu trebue a compta de la începutul lumeĭ, până la mórtea luĭ Moĭsi, de cât 2553 anĭ.

Ceea ce dă, între calculul lor și al luĭ Iosif, diferința de 490 anĭ.

El cade încă câte odată în contradicție cu el însuși. In prefața sa, asupra cărților *Despre Anticităț*ĭ, pune nașterea luĭ Moĭsi, cu maĭ mult de douĕ miĭ anĭ, înainte de al doĭ-spre-zecelea an al împĕrăției luĭ Neron; și în cărțile sale contra luĭ Apion, el socotește ca maĭ puțin de treĭ miĭ anĭ, de la creațiune până la mórtea luĭ Moĭsi. Ast-fel, după acéstă socotélă, timpul ce ar fi decurs de la începutul

lumeĭ, până la al doĭ-spre-zecelea an al împĕrăţieĭ luĭ Neron, ar fi fost de cinci miĭ de anĭ, ceea ce nu se póte potrivi, cu ceea ce zice el în aceeaşĭ parte, că cărţile nóstre sfinte coprind istoria a cinci miĭ de anĭ, socotind de la creaţiune până în timpul Macabeilor.

C). *Mărturia luĭ Iosif despre Iisus Christos.*

In acéstă importantă scriere se află renumita mărturie, pe care Iosif s'a crezut dator a o face, despre Iisus Christos. Iată textul: «In acel timp, adică, pe timpul luĭ Pontiu-Pilat, trăĭa Iisus, om înţelept, dacă trebue a'l numi om, căci el făcea lucruri minunate. El învĕţa adevĕrul pe aceĭa, carĭ aveaŭ plăcere d'a fi instruiţi şi atrase la dênsul pre maĭ mulţi Iudeĭ şi chĭar pe mulţi dintre păgânĭ. El era Christosul. El fu acusat înaintea luĭ Pilat de căpeteniile naţiuneĭ nóstre şi Pilat 'l crucifică. Aceĭa carĭ 'l-au ĭubit, pe când trăĭa, nu 'l-aŭ părăsit nicĭ de cum după mórtea sa, pentru că treĭ zile după aceĭa, el înviind li se arătâ cu viéţă. Sfinţi profeţi aŭ predicat aceste lucruri despre dênsul şi maĭ multe alte minunĭ; de la dênsul creştini, pe carĭ 'ĭ vedem încă astă-zĭ, şi aŭ tras numele lor».

Acéstă mărturie, care din timpul luĭ Eusebiŭ până în sec. XVI, a fost priimită ca autentică, fără nicĭ o contrazicere, a a fost în urmă contra-zisă din partea criticilor protestanţi şi catolicĭ. Unĭĭ dintr'înşiĭ, precum Giffaniŭ şi Osiandru, se mulţumiră pur şi simplu d'a-şĭ arăta îndoĭala lor, asupra autenticităţeĭ acesteĭ mărturiĭ, fără a împinge maĭ departe criticile. Din contră Cappel, Blondel, Le Fevre, Richard, Simon, deghisat sub numele doctoruluĭ Picques şi alţĭ maĭ îndrăsneţĭ de cât Giffaniŭ şi Osiandru, întreprinseră a dovedi, că partea din Anticităţi, unde Iosif vorbeşte despre Iisus Christos, este falşă şi adăogată maĭ târziŭ de o mână streină. Dar argumentele lor, după observarea unuĭ critic dintre ceĭ

mai pricepuți ai secolului urmĕtor, nu sunt de cât suposițiuni și părerĭ nesigure: mijlóce neîndestulĕtóre, spre a scóte afară din cartea luĭ Iosif un loc, care nu póte de cât să'ĭ facă onóre și care tot-d'auna a fost recunoscut, că a făcut parte din istoria sa.

Dacă acéstă mărturie a fost adăogată mai târziŭ de vre-un creștin, într'unul saŭ mai multe exemplare ale luĭ Iosif, s'ar găsi fără îndoĭală exemplare, în carĭ nu s'ar afla de loc, bine înțeles, că moralmente este imposibil, ca amăgitorul să falșifice tóte exemplarele istorieĭ despre Anticităților. Dar tóte manuscriptele luĭ Iosif grece saŭ latine, ce se conservă în bibliotecele Franțeĭ, Germanieĭ, Italieĭ și în alte părți ale Europeĭ, din carĭ unele chĭar venite din Asia, nu există nicĭ unul, în care acest loc să nu se afle. Chĭar și ceĭ ce aŭ tradus în ebreește cărțile despre Anticități, 'l-aŭ păstrat. Robert Canut, egumenul uneĭ monastirĭ din Oxford, în sec. XII, avea douĕ exemplare ebreești, în carĭ acéstă mărturie se afla, ĭar în altele era ștérsă. Contele de Windisgratz avea unul, asemenea cu cel din Roma și este probabil acel manuscript, despre care Baroniŭ zice, că voind să verifice partea, unde Iosif vorbește despre Iisus Christos, a recunoscut în mod netăgăduit, că fusese ștérsă.

Acest loc a fost citat de Eusebiŭ și acest scriitor era așa de încredințat despre autenticitatea sa, în cât îndrăsnea a o contra-pune Iudeilor și păgânilor, ca o mărturie necontestabilă, recunoscută de tótă lumea, că fiind cu adevĕrat a luĭ Iosif. Fericitul Ieronim a reprodus'o în întregul eĭ în scrierea sa. Dar fiind că acest părinte bisericesc, traducênd cuvintele luĭ Iosif: *el era Christosul*, a pus în traducerea sa ca explicare și parafrasare cuvintele: *se credea, că el era Christos*, Sofroniŭ, care a tradus în grecește scrierea luĭ Ieronim, a restabilit textul așa precum era la Iosif și precum 'l citim până în ziua de astă-zĭ în tóte exemplarele: *Iisus era Christosul*. Ast-fel, că modul cum aceștĭ scrii-

torĭ raportă citatul, învederézĕ, că eĭ nu 'l-aŭ decopiat de la Eusebiŭ, ci aŭ avut în vedere și sub ochiĭ lor manuscriptul luĭ Iosif. Acelașĭ lucru se póte zice și despre Rufin, Isidor Pelusiotul, Sozomen și Suida, toțĭ aŭ raportat acest citat aĭ luĭ Eusebiŭ și prin faptul, că eĭ difer întru cât-va între dênșĭ, în raportarea cuvintelor învederézĕ, că nu s'aŭ decopiat unul pe altul, ci toțĭ aŭ avut în vedere originalul.

Maĭ important este, că acest citat este raportat și atribuit luĭ Iosif chĭar de Hegesip, distinsul istoric al sec. II și maĭ în urmă de Cedrin, de Nicefor, Calist și de alțĭ scriitorĭ aĭ timpurilor posterióre.

Este în afară de orĭ ce îndoĭală, că Iosif în sinceritatea sa și ĭubirea, pe care o avea pentru adevĕr, precum și în năzuința de a comunica lumeĭ istoria celor întîmplate în zilele sale, el nu putea tăgădui saŭ omite faptul arătăreĭ lul Iisus Christos, care făcuse atât sgomot în acele timpurĭ, în tótă Iudeea și în tótă lumea grécă și Romană. De altmintrelea era forțat a face acéstă amintire în șirul istoric al faptelor, fiind-că raportând mórtea Sfîntuluĭ Iacob, el nu'l deosebește pe acest martir al bisericeĭ luĭ Christos, de cât prin calitatea, *că era frate al luĭ Iisus numit Christos.*

Laudele, pe carĭ el le dă acestuĭ Apostol și Sf. Ioan Botezătorul, care precum se știe, aŭ predicat pre Iisus, ca Christos și Mesia adevĕrat, sunt o probă, că Iosif nu s'a sfiit de a face cunoscut istoria aceluĭa, pe care el însușĭ 'l-aŭ recunoscut de Mesia. De altmintrelea trebuĭa de asemenea să se témă de Iudeĭ și de păgânĭ, de a aduce laude acelora, carĭ vesteaŭ pre Iisus și predicaŭ, că el este Mesia.

Mulțĭ obiectézĕ, că este lucru curios cum Iosif, bărbat luminat, după ce recunóște, că Iisus este Mesia și că în persóna luĭ se împlinesc tóte profețiile Vechĭuluĭ Testament, să nu créză în el și în evangeliul sĕŭ. Lucru nu este de mirare, căcĭ este știut, că adevĕrul și convingerea nu trec totd'auna de la judecată și inteligență, la inimă. Mulțĭ sunt

ceĭ-ce judec, raţionézĕ şi sunt convinşĭ chĭar în cugetul lor şi cu tóte acestea nu mărturisesc credinţa şi convingerea lor şi nu se daŭ învinşĭ. Cu aceştia se întîmplă cele zise de Apostolul Paul în epistola sa către Romanĭ: «Că, cunoscênd pre Dumnezeŭ, nu ca pre Dumnezeŭ 'l-aŭ mărit, nicĭ ĭ-aŭ mulţumit, ci s'aŭ făcut zadarnicĭ întru cugetele sale şi s'aŭ întunecat neînţelegĕtóre inima lor, zicêndu-se pre sine a fi înţelepţĭ, aŭ înebunit şi aŭ remas în întunerecul lor [1])».

Alţi sunt surprinşĭ de faptul cum Iosif, care aparţinea secteĭ Fariseilor şi decĭ, vrăjmaş neîmpăcat al Evangeliuluĭ, să facă o mărturisire atât de favorabilă pentru Christos şi să'l numéscă Mesia. Acestora se póte respunde, că iubirea de dreptate şi de adevĕr adesea-orĭ învinge în istoric orĭ şi ce prejudiţiĭ şi consideraţiunĭ personale şi probă despre acésta avem chĭar în persóna luĭ Iosif, carele nu are îndestule cuvinte, spre a lăuda pe Ión Botezătorul şi ne arată cât de mult respecta pe Iacob apostolul, pentru virtuţile sale, vorbind despre el cu atâta afecţiune. Maĭ mult chĭar el nică-erĭ în scrierea sa nu insultă nicĭ-odată pre creştinĭ, fie că în nenumĕrate rînduri aminteşte despre eĭ.

Dar obiecţiunea cea maĭ puternică, adusă contra autenticităţeĭ mărturieĭ în cestiune, este că ea întrerupe firul istoric al naraţiuneĭ şi că n'ar avea nicĭ o legătură, nicĭ cu precedentele, nicĭ cu următórele. In precedentele, zic ceĭ-ce ridic acéstă obiecţiune, istoricul Iosif raportă o rescólă a Iudeilor contra luĭ Pilat, pentru care eĭ aŭ fost aspru pedepsiţĭ şi după acéstă descriere raportă mărturia cu privire la Iisus Christos în termenĭ următorĭ: «*In acelaşĭ timp o altă nenorocire turbură pe Iudeĭ*». Aceste cuvinte, susţin ceĭ-ce atacă autenticitatea naraţiuneĭ, n'aŭ nicĭ un raport cu cele ce istoricul zice despre Domnul nostru Iisus Christos, căcĭ,

---

[1]) Rom. Cap. I vers. 21 şi 22.

adaogă eĭ, el n'a vorbit despre acésta, ca despre o întîmplare nenorocită. Dar legătura este fórte naturală, căcĭ autorul însuşĭ o arată prin cuvintele sale, spuind că prima nenorocire pentru Iudeĭ a fost rescóla contra luĭ Pilat.

Asupra acesteĭ obiecţiunĭ, că mărturia despre Iisus Christos ar întrerupe firul istoric, se respunde cu următórele: I. Iosif Flavie nu a rare-orĭ şi în acéstă scriere şi în istoria resboĭuluĭ Iudaic, deplaséză faptele, fără a observa ordinea lor succesivă. Un exemplu se observă în cartea XI a acesteĭ scrierĭ, unde el face un anachronism de 12 saŭ 13 anĭ, puind timpurile profetuluĭ Naum, la finele împĕrăţieĭ luĭ Ionatan, lucru care este constatat istoriceşte. Fericitul Ieronim a observat acest anachronism şi arată, că profetul Naum n'a început a profetisa, de-cât după captivitatea celor 10 triburĭ, sub regele Ezechia, în al 9-lea an al împĕrăţieĭ luĭ Osie şi al 16-lea al luĭ Ezechia Un asemenea anachronism face Iosif Flavie, când pune mórtea luĭ Fraal, regele Parţilor, la începutul împĕrăţieĭ luĭ Tiberiŭ, când este ştiut, că acesta a murit cu 36 anĭ înainte de Tiberiŭ. II-lea. La Iosif nu este un lucru neobicĭnuit, ca el să unéscă sub acelaş titlu şi în acelaşĭ capitol maĭ multe fapte, carĭ să nu aĭbă între ele altă legătură, de cât aceea a timpuluĭ şi acésta se observă chĭar în capitolul, unde se află mărturia despre Iisus Christos. Aci se vede cum el, dupĕ ce raportă, că Iudei aŭ fost pedepsiţĭ pentru revolta contra luĭ Pilat, el adaogă, că în acelaş timp Iudeilor li s'a întîmplat şi altă nenorocire, în loc de a urmă firul naraţiuneĭ, cu privire la acéstă nenorocire. El pare a întrerupe acest fir până în capitolul următor şi raportă în locu-ĭ un fapt, cu desăvîrşire strĕin de istoria Iudeilor, adulteriul păgânuluĭ Mundu, cu nobila Romană Paulina, săvîrşit în templul luĭ Isis. Astfel, fie că acest fapt nu are nicĭ o legătură cu turburările Iudeilor din timpurile luĭ Pilat, şi întrerupe firul naraţiuneĭ şi n'are absolut nicĭ o legătură cu scopul, ce şi'l propune

Iosif în acéstă scriere a sa, totuşi nimeni n'a contestat de neautentică naraţiunea acestuĭ fapt, ĭar mărturia despre Iisus Christos o contestă, sub pretext că ar întrerupe firul istoric. III-lea. Mărturia despre Iisus Christos este pusă în locul, ce i-se cuvenea, adică, cam în anul al III-lea saŭ al IV-lea al domnieĭ lui Pilat, istorisind faptele întîmplate atunci, aminteşte, că în acel timp s'a arătat şi Iisus Christos, carele istoriceşte este constatat, că tocmaĭ în acele timpurĭ a predicat şi a suferit mórtea. Decĭ, se póte zice, că mărturia luĭ Iosif chronologiceşte este la locul eĭ, ĭar dacă nu se légă în totul cu faptele istorisite de Iosif este, că altul era cadrul istorisirilor sale şi scopul scrierei, în care ea se află. Cu atât maĭ mult acéstă mărturie este autentică, cu cât întreruperĭ analoge se observă multe la Iosif, altele chĭar fără legătură chronologică, acelea însă nicĭ una nu sunt contestate, ĭar acésta inspiră neîncredere unor criticĭ scrupuloşĭ!

O altă obiecţiune contra mărturieĭ în cestiune este faptul, că Iustin, Tertulian, Ciprian, Origen, Foţiŭ şi alţi, carĭ aŭ avut ocasiune a raporta în scrierile lor acéstă mărturie, n'aŭ făcut nicĭ o menţiune despre ea. Acésta dovedeşte, zic eĭ, că în timpurile acestora mărturia acésta nu exista în scrierea luĭ Iosif. In aparenţă obiecţiunea pare îndestul de întemeĭată, însă este ştiut, că tăcerea unuĭ scriitor posterior, despre diferite locurĭ din scrierile unuĭ altul anterior, nu constitue tot-d'auna o probă, despre neexistenţa acelora. S'a putut fórte bine, ca Iustin, Tertulian şi ceĭ-l-alţi să amintéscă despre Iosif, în luptele şi apologiile lor cu Iudei, dar eĭ căutaŭ tot-d'auna, ca Dumnezeirea luĭ Iisus Christos s'o dovedéscă prin citate din Sf. Scriptură şi nicĭ de cum prin altele. Ast-fel face Iustin în dialogul sĕŭ cu iudeul Trifon; Tertulian în apologeticul sĕŭ, însuşĭ Ciprian şi Origen în scrierea sa contra luĭ Cels. Nicĭ tăcerea luĭ Fotie nu póte fi invocată, contra autenticităţeĭ mărturieĭ în ces-

tiune, căci acest mare scriitor, în cele dintăiŭ 15 cărți ale acesteĭ scrieri a luĭ Iosif, nu raportă de-cât un singur citat. Cele-l-alte obiecțiunĭ, contra autenticității mărturieĭ în cestiune nu sunt de nicĭ o importanță; asupra tutulor a respuns, cu un deosebit succes Dl. Bullet, în renumita sa scriere, intitulată: Istoria Propagăreĭ Creștinismuluĭ și Chassay în Demonstrațiunile Evangelice.

D) *Istoria vieței luĭ Iosif scrisă de el însuși.*

A treĭa scriere a luĭ Iosif Flavie este biografia scrisă de el însuși.

Inainte chĭar de a termina scrierea de maĭ sus, 'și propusese de a scrie el însuși, istoria vieței sale, care se lega cu cele maĭ însemnate fapte din istoria contimporană a poporuluĭ sĕŭ; și se pare că el a compus-o, pre când trăĭa încă împĕratul Domițian, pe care 'l laudă fórte mult în acéstă scriere, a compus-o decĭ înainte de 18 Septembre, data morți acestuĭa.

Eusebiŭ citézĕ acéstă scriere nedespărțită de cea de maĭ sus. El o consideră ca o complectare a capit. XX. Iosif însuși justifică acéstă apreciare a luĭ Eusebiŭ, căci se adresézĕ către Epafrodit, căruĭa i dedică și acéstă scriere, prin cuvintele: «Nașterea mea n'are nimic obscur... și închee: Cu acésta am arătat și 'ți am făcut cunoscut tóte anticitățile națiuneĭ mele». La acésta a contribuit și faptul, că aceste douĕ scrierĭ în fórte multe manuscripte se află la o laltă unite.

Istoria acésta începe cu descrierea celor întîmplate, pre când el era guvernator în Galilea, ĭar în ultima parte el arată cele întîmplate dupĕ cucerirea Iotapatuluĭ și vine până la al 13-lea an al împĕrăției luĭ Domițian. Scrierea dar coprinde faptele întîmplate, în timp de 56 de anĭ, din primul an al împĕrăției luĭ Caiu Caligula și până la 13 al împĕrăției luĭ Domițian.

E). *Cele două cărți contra lui Apion.*

Tot luĭ Epafrodit a dedicat Iosif și aceste două cărți, pentru a risipi diferitele injurii și calomnii, aduse de uni contra neamuluĭ sĕŭ. Din numĕrul acestora era Apion, gramatic de profesiune, pe la anul 40 după Christos. Apion era om învĕțat, însă de o vanitate și orgoliŭ, care covîrșea știința sa. Din multele sale scrierĭ posteritatea nu cunóște, de cât istoria Egiptuluĭ. In cartea III și IV a scriereĭ sale, el vorbea de Moisi, de ceremoniile templuluĭ, de obiceĭurile Ebreilor și tóte le lua în derîdere. Intr'o altă scriere deosebită a sa, el corectase la un loc tóte calomniile adresate Iudeilor, coprinse în scrierile luĭ Maneton, Apoloniŭ, Molon, Cheremon, Lisimach și Posidoniŭ. Iosif însă nu se ocupă de acești scriitorĭ. ci el respunde numaĭ luĭ Apion, care' și însușișe tóte insultele și le formulase la o laltă, ca ale sale proprii. Pentru acésta scrierea este întitulată «contra luĭ Apion». In unele manuscripte ea însă pórtă și numele contra luĭ Apion și a partisanilor sĕĭ. Eusebiŭ însă și Ieronim o raportă tot sub numele de Anticităților Iudaice și fu scrisă cam tot în același timp, cu cea de maĭ sus. Ea constă din două cărți. In prima parte el arătă istoria veche a poporuluĭ sĕŭ, cu mărturiĭ de la istorici Egiptenĭ, Haldeĭ, Fenicienĭ și Grecĭ. Arată după aceĭa în a doua, că Apion și ceĭ-alți istoricĭ n'aŭ raportat în scrierile lor de cât fabule ridicole, carĭ nu se potriveaŭ de cât zeilor lor păgânĭ. Vine după aceea la istorici Grecĭ și despre aceștia vorbește cu multe laude. El închee scrierea sa arătând, că nimenĭ nu se póte compara în mărire cu Moĭsi, faptele sale și legile cele sfinte, pe carĭ Dumnezeŭ le-a dat Iudeilor prin acest legĭuitor. In prima din aceste două cărți, el numĕra scrierile sacre ale Iudeilor și arată, că acestea eraŭ atât de respectate de Iudeĭ, în cât eĭ preferaŭ maĭ bine a muri, de cât a schimba ceva din ele.

Acestea sunt scrierile luĭ Iosif Flavie, carĭ aŭ ajuns până la noĭ. Luĭ însă i se atribue şi alte scrierĭ, dar carĭ n'aŭ ajuns. de cât cu numele. Ast-fel Eusebiŭ aminteşte despre o scriere a sa, intitulată *Despre Macabeĭ*, pe care se crede a o fi compus, pentru a arăta cât de iluştri aŭ fost Asmonei pentru neamul lor, în acele timpurĭ Scrierea acésta, în formă de discurs, era cunoscută şi luĭ Gregoriŭ de Nazianz, luĭ Epifaniŭ şi fericituluĭ Ieronim. Dar dacă acest discurs, care s'a păstrat până la noĭ, sub numele de a IV carte a Macabeilor, este scrierea în cestiune a luĭ Iosif, nu se ştie cu certitudine.

La sfîrşitul cărţi a XX a Anticităţilor sale Iosif se făgăduieşte a scri patru cărţi despre Dumnezeŭ, după credinţa Iudeilor, aşa cum eĭ aŭ primit-o de la străbuni lor, precum şi un tractat despre legile luĭ Moĭsi. De asemenea se făgăduĭa a face şi o nouă istorie maĭ pre scurt a resbeluluĭ Iudaic. Dar dacă el a compus aceste scrierĭ, ele n'aŭ ajuns până la noĭ. Eusebiŭ 'ĭ atribue şi alte scrierĭ, căcĭ el raportă lucrurĭ, pe carĭ le atribue luĭ Iosif, dar carĭ nu se află în scrierile sale.

Fericitul Ieronim spune, că Iosif a vorbit fórte mult despre cele 70 de septămânĭ de anĭ, coprinse în proteţiile luĭ Daniil, ceea-ce a făcut pe mulţĭ să créză, că el ar fi compus o scriere asupra acestuĭ profet. Luĭ i se atribue şi scrierea anonimă, întitulată: Despre Natura saŭ substanţa universuluĭ; Fotie ne arată, că în manuscriptele grece, în care el a aflat acéstă scriere, a găsit o notă, prin care scrierea în cestiune se atribuĭa luĭ Caius, preot al bisericeĭ Romane.

Puţinĭ dintre scriitori Anticităţeĭ şi scrierile lor aŭ fost atât de stimaţĭ ca Iosif. Scrierea sa, Resbelul Iudaic, 'l pune între ceĭ maĭ distinşĭ scriitorĭ aĭ anticităţi clasice. Stilul scrierilor sale, ideile, naraţiunile sale, 'l arată ca pe un scriitor distins, nepasionat şi carele a cunoscut profund neamul şi moravurile poporuluĭ sĕŭ. Chĭar şi în scrierea contra luĭ

Apion, el nu este excesiv, ci din contră rĕspunde cu demnitate, arătând neadevĕrate calomniile aduse poporuluĭ sĕŭ.

Scrierile luĭ Iosif Flavie aŭ fost colectate fórte de timpuriŭ, din mulțimea manuscriptelor, în carĭ ele existaŭ și s'aŭ imprimat aprópe de la aparițiunea tiparuluĭ. Prima edițiune a lor o făcu Arnold Arseniŭ, în Basilea la 1544, și fórte de timpuriŭ a început a fi edate cu textul grec și traducerea latină. Astă-zĭ ele există și aparte edate în fórte multe edițiunĭ și chĭar traduse și în alte limbĭ, ceea ce denotă importanța și însemnătatea lor, pentru istoria Vechĭuluĭ și Nouluĭ Testament.

C.

CANOANELE SINOADELOR ECUMENICE.

Vedĭ Biserica Ortodoxă Română No. 5.

CANONUL IX.

Dacă un cleric are judecată cu cleric, să nu părăséscă pe Episcopul sĕŭ și să alerge la tribunalele lumeștĭ; ci maĭ întâĭ să se cerceteze causa la propriul Episcop, saŭ cu voea Episcopuluĭ sĕŭ, să se facă judecată la aceĭ ce s'ar învoi amândouĕ părțile. Iar dacă cine-va ar face contra acestora, să se supună epitimiilor canonice. Iar dacă clericul are judecată cu Episcopul sĕŭ, saŭ cu altul, să se judece de Sinodul Provincieĭ. Iar dacă Episcopul saŭ preotul ar avea cértă cu Mitropolitul Provincieĭ; năzuéscă la Exarhul Dieceseĭ saŭ la tronul Impĕrăteștеĭ Cetăți, și la el să se judece.

Consultă: Apost. Can. LXXIV. Sinod. I. Can. VI. Sinod. IV. Can. XVII. XXI. Antioh. Can. XIV. XV. Cartag. Can. VIII. XII. XIV. XV. XVI. XXVII. XXVIII. XXXVI. LXXXVII. XCVI. CV. CXV. CXVIII. CXXXIV. CXXXVII. CXXXVIII. CXXXIX.

Comentar.

Acest canon determină instanțele judecătorești la care pot intenta procese clericiĭ în litigiŭ. Iată care eraŭ aceste tribunale prin secolul al V-lea. Când doĭ clericĭ ajungeaŭ în

proces, trebuĭaŭ să se ducă la Episcopul lor să se judece, şi când el nu voĭa a-ĭ judeca, cu voea luĭ putea să se judece saŭ de tribunalele civile, saŭ de judecătorĭ aleşĭ, de un juriŭ, când nu se maĭ putea face apel. Când un cleric avea judecată cu Episcopul, atuncĭ se judecaŭ de Sinodul Provincieĭ. adică Metropolitan Când un Episcop orĭ cleric avea proces cu Metropolitul Provincieĭ, atuncĭ se judeca saŭ de Exarhul Dieceseĭ saŭ de Patriarhul circumscripţieĭ. Dar chĭar pe timpul luĭ Balsamon, cum ne spune, s'aŭ reformat în parte aceste autorităţĭ judeciare, ca Exarhatul etc., şi s'a determinat alte instanţe, care aŭ rĕmas în biserică până în secolul present, când ĭarăşĭ s'aŭ modificat, cu introducerea Autocefalieĭ la unele popóre din Ortodoxism. Prin secolul al XII-lea şi până la jumătatea secululuĭ acestuía, aceste eraŭ instanţele judecĕtoreştĭ Bisericeştĭ: clericiĭ eraŭ judecaţĭ de dicasteriile Episcopale orĭ consistoriĭ pentru tóte afacerile bisericeştĭ, cu drept de apel numaĭ la Metropolitul Provincieĭ. Clericiĭ în proces cu Episcopiĭ se judecaŭ de Metropolitul Provincieĭ, ĭar acesta numaĭ de Patriarhul circumscripţieĭ. Se găsesc date când Patriarhul de Constantinopol judeca procese şi din alte Patriarhiĭ. Pe Patriarhĭ îĭ judeca Sinodul endemic unit cu alţĭ Patriarhĭ la Constantinopol. Acesta era în resumat modul procedureĭ în intentarea şi judecarea proceselor în materiĭ Bisericeştĭ pure şi mixte. Astă-dĭ lucrul s'a schimbat în mare parte: Exarhatele numaĭ există în realitate cu prerogativele lor, Patriarhatele ĭarăşĭ aŭ renunţat la vechile lor pronomiĭ judeciare ba şi administrative, din timpul de când s'a dat unuĭ stat saŭ popor dreptul de a avea Biserică de sine stătătóre, adică autocefală. Tóte procesele, tóte cestiunile disciplinare şi administrative aŭ caracterul absolut intern, şi sub nicĭ un cuvînt nu se maĭ póte amesteca în o Biserică Autocefală Patriarhatul. O Biserică autocefală póte fi astă-dĭ declarată schismatică saŭ exclusă din Ortodoxism de către concertul ce-

lor-l-alte Biserică, pentru eresie orĭ călcărĭ grave de canóne, dar atâta tot Nu se póte amesteca maĭ mult în afacerile interne Bisericeștĭ, ale alteĭ Biserică. Decĭ procesele dintre clericĭ se resolvă în confiniile aceleĭ Biserică autocefale, orĭ care ar fi persóna căḍută sub judecată, diacon, preot, Episcop saŭ Metropolit. Orĭ ce apel la alte Biserică saŭ la Patriarhat, astă-ḍĭ, n'are nicĭ valóre, nicĭ putere, până când acea Biserică se bucură de Autocefalie. La noĭ, după Regulamentele Sf. Sinod, s'a stabilit deja modul procedureĭ acțiunilor de judecată. Impricinațiĭ clericĭ aŭ consistoriile Eparhiale, și nu se face apel de cât la Sinod, în știute casurĭ. Sinodul, astă-ḍĭ, caséză numaĭ un proces, n'are însă dreptul la noĭ de a judeca fondul, ci trimite causa din noŭ în judecată, dacă caséză, la un alt Consistoriŭ. Nu există deosebire între consistoriul Episcopal și Metropolitan, sînt egale. Arhiereiĭ însă nu pot fi judecațĭ de Consistoriĭ, ci numaĭ de către Sf. Sinod, fără apel. Judecata Sinodului Metropolitan este definitivă, deși-ĭ prima instanță pentru Arhiereĭ. Cine voește să cunóscă aceste schimbărĭ de jurisdicțiunĭ, ce aŭ avut loc în Biserică, consulte pe Balsamon [1]). Asemenea regulamentele Sf. nostru Sinod și legea sa fundamentală cu schimbările eĭ.

CANONUL X.

Nu se cuvine ca un cleric să se numere deodată la douĕ Biserică de orașe, și în care s'a hirotonit din început, și la care s'a refugiat, ca maĭ bună adică, pentru dorința de slavă deșartă. Ceĭ ce fac însă acésta să se reașeḍe în propria Biserică, la care din început s'a hirotonit și numaĭ acolo să liturgisască. Iar dacă cine-va s'a strămutat deja de la o biserică la alta, să nu participe întru nimica la afacerile bisericeĭ de maĭ nainte, adică a martiriilor de sub el saŭ (a

---

[1]) Vol. II. Pag. 238—240 opul citat.

caselor) de săracĭ saŭ a celor de primirea streinilor. Iar ceĭ ce ar îndrăzni, după hotărîrea acestuĭ mare și Ecumenic Sinod a face ceva din cele oprite acum, a hotărît Sfîntul Sinod să cadă din gradul sĕŭ.

Consultă: Apost. Can. XV. Sinod. I. can. XV. XVI. Sinod. IV. Can. V. XX. Sinod. VI. XVII. XVIII. Sinod. VII. Can. XV. Anghir. Can. III. Cartag. Can. LXIII. XCIV. Sardic. Can. XV. XVI. XIX.

Comentar.

După acest canon se înterdice clericilor în genere strămutările, fără rațiuni canonice, de la o Biserică la alta, pentru cuvîntul că s'ar da motiv la perturburarea disciplineĭ bisericești, când un cleric, fie prin căĭ permise orĭ nepermise de canóne ar vîna locul și posițiunea altuĭ cleric. Maĭ ales astă-dĭ se pot întâmpla cazurĭ de felul acesta, când de și salariile sînt aceleașĭ, dar beneficiile de la Biserică diferă mult. In timpurile vechĭ, ne spune canonul că maĭ eraŭ și alte instituțiĭ ce se țineaŭ strict de Biserică, ca Martiriile, Ospiciile pentru bătrînĭ și arhondaricele, care aveaŭ veniturile lor pentru susținere și de la care strămutându-se uniĭ Clericĭ îșĭ reservaŭ dreptul a se amesteca în gerarea acestor instituțiĭ și după ce se permutaŭ la alte Bisericĭ. Acest abuz îl oprește Sf. Sinod. Este însemnată nuvela 16, pusă în Basilicale în cartea a IV titlul treĭ, care ne vorbește despre modul regulăreĭ preoților în plus de pe la Bisericĭ; de aceea o citărn aicea: «Iar dacă la o Biserică ar reposa un cleric, să nu se hirotonéscă curînd altul acolo, ci dacă la alte bisericĭ sînt clericĭ maĭ mulți de cât numĕrul hotărît de la început în fie-care din ele, de acolo să se strămute pe uniĭ și să-ĭ introducă în locul celor ce lipsesc, până când clericiĭ fie-căreĭ Bisericĭ ar ajunge la numĕrul hotărît din vechime [1]).

---

[1]) Vedĭ Σύνταγμα τῶν θείων καὶ ἱερῶν κανόνων. Vol. II. Pag. 241

CANONUL XI.

Toţĭ săracii, şi ceĭ ce aŭ nevoe de ajutor, am hotărît să călătoréscă cu scrisorile autorisate, adică numaĭ bisericeşti irenice, şi nu recomendatóre, pentru că scrisorile recomendatóre se cuvin să se dea numaĭ persónelor ce sînt în stimă.

Consultă: Canon. Apost. XII. XXXIII. Sinod. IV. Can. XIII. Sinod. VI. Can. XVII. Antioh. Can. VII. VIII. XI. Laod. Can. XXXXI. XXXXII. Sard. Can. VII. VIII. Cartag. Can. XXXI. XCVII. CXVI.

Comentar.

In vechime nu se putea duce un cleric din o Episcopie, orĭ Mitropolie într'alta, fără o carte scrisă din partea Episcopuluĭ de unde pleca, şi acésta, spre a nu se pune în suspecţie o persónă clericală meritorie, de eretică orĭ schizmatică saŭ supusă uneĭ penalităţĭ, şi pentru care pricinĭ ar părăsi localitatea; saŭ din contră. Acéstă regulă s'a conservat şi ţinut cu rigóre în tótă Biserica până astă-dĭ. Póte un cleric să fie cât de curat de orĭ-ce ponos, nu póte locui saŭ a se aşeza şi servi cele ale gradului sĕŭ, de cât avênd scrisórea de învoire din partea Episcopuluĭ de unde plécă ş'a fost hirotonit. Episcopul orĭ clericul ce ar primi cleric strein, fără învoire scrisă a Episcopuluĭ de unde plécă, cade sub epitimiile canonice, ca unul ce încurajéză desordinea în Biserică. Câte feluri de scrisorĭ eraŭ, şi cum se numeaŭ? La acéstă întrebare ne răspund canoniştiĭ Zonara, Balsamon şi Aristen. Unele din scrisorĭ se numeaŭ irenice, orĭ de pace; acestea se maĭ numeaŭ şi de învoire: εἰρηνικαὶ—ἀπολυτικαί. Ele se eliberaŭ Episcopilor de către Mitropoliţĭ, ĭar acestora de către Patriarhĭ, celor de sub jurisdicţia lor, când voĭaŭ să vină la Impĕrat pentru vre-o trebuinţă. Aceste cărţĭ scrise se maĭ daŭ şi de către Episcopĭ preoţilor şi diaconilor cariĭ trec dintr'o Eparhie în alta, spre a se stabili. Scrisorĭ de

recomandare Συστατικαί—se daŭ acelor clericĭ și laicĭ, carii aŭ fost sub penalităţi eclesiastice și le-aŭ făcut, saŭ aŭ fost pe nedreptul acusaţi. Când aceste persóne merg dintr'o Episcopie în alta trebuĭa să presinte asemenea scrisorĭ; alt fel nu eraŭ primiţi la împărtășire cu ceĭ-lalţi creştinĭ laicĭ, ĭar clericiĭ nu puteaŭ avea nicĭ o relaţie cu ceĭ l-alţi clericĭ, nicĭ să servéscă în Biserică. Așa explică Zonara aceste scrisorĭ canonice, ĭar Balsamon maĭ dice: că și decretele pentru Episcopĭ și preoţi orĭ diaconĭ, care se numeaŭ și paucenii, se numesc tot de recomandare, pentru că ele recomanda comunităţeĭ pe cel hirotonit de către cel ce a hirotonit. Aceste dispositiĭ canonice, și astă-dĭ, se păstréză în Biserică pentru ordinea eĭ.

CANONUL XII.

A venit (știință) la noĭ, că unii contra așezămintelor bisericești, alergând la dinastii, prin pragmatice, tae în două o Provincie, în cât din acésta să fie două Mitropolii în aceeași Provincie. Decĭ a hotărît Sf. Sinod, de acum nimic de felul acesta să nu se îndrăsnéscă de către Episcop; pentru că cel ce ar întreprinde așa ceva să cadă din gradul sĕŭ. Câte însă din orașe s'aŭ onorat cu numele de Metropolie, prin decrete imperiale, să se bucure de onóre și episcopul ce a ĭmministréză acea Biserică, este evident, că să se conserve drepturile proprii Metropolieĭ adevĕrate.

Consultă: Sinod. I. Can. VI. VII. VIII. Sinod. II. Canon. II. III. Sinod. VI. Can. XXXIX.

Comentar.

Unii Episcopĭ, ḑice Zonara, pentru ĭubire de protie, ducêndu-se pe la imperatorĭ prin favoruri reușaŭ a preschimba numirea Episcopieĭ în Metropolie, deși era sufragan al alteĭ Metropolii existente în acea Provincie. Prin

acéstă inovare se aducea perturbare în sfera administraţieĭ provincieĭ Metropolitane. Apoĭ maĭ încercaŭ a se substrage şi de sub jurisdicţia Metropolitană, fiind-că se numea Metropolie. Decĭ Sinodul, constatând asemenea abuz din partea unor Episcopĭ, a luat hotărîrea cuprinsă în Sinod: ca nimenĭ să nu maĭ îndrăznéscă saŭ nicĭ măcar să încerce în viitor asemenea schimbărĭ, sub pedépsa de a cădea din grad. Cuvîntul δυναστεία l'am tradus prin dinastie, pentru că aseminea schimbărĭ se făceaŭ prin influenţa palatuluĭ, orĭ acelor din familia Impĕratuluĭ, şi însémnă: acelor ce aŭ puterea; cariĭ nu eraŭ, de cât ceĭ din palat, fără consimţimîntul Bisericeĭ. De asemenea cuvîntul πραγματικαὶ l'am tradus cu pragmatică, pentru că poruncile împĕrăteştĭ, după Zonara şi Balsamon se numeaŭ pragmatice. Este adevĕrat că într'o ţară n'ar trebui strict canonicește să fie de cât un Metropolit, dar acésta s'a aplicat numaĭ în Grecia liberă de astă-dĭ, pe când la noĭ şi la Rușĭ sînt în aceeaşĭ ţară maĭ mulţĭ Metropoliţĭ. Causa se ştie, sînt vechile prerogative ce le-a avut Provincia Moldoveĭ ca Metropolie şi capitală a eĭ. Astă-dĭ, conservă numaĭ acele prerogative jurisdicţionare prevĕdute prin Regulamentul de precădere elaborat de Sf. Sinod. Presedenţia Sinoduluĭ o are Metropolitul Capitaleĭ. Când însă s'ar întîmpla să se facă o nouă împărţire teritorială a ţĕreĭ, nu în districte, ca astă-dĭ, şi guvernul ţĕreĭ, de consens cu Sfîntul Sinod, ar maĭ mări orĭ chĭar micşora numĕrul Episcopatelor; acésta ar fi posibil, după precedentele existente, dar n'ar putea ataca drepturile jurisdicţionale ale Metropolieĭ vechĭ din Moldova, pentru că nicĭ canónele nu permit, ş'apoĭ cu timpul s'ar produce o anomalie în actele şi documentele ţĕreĭ nóstre.

CANONUL XIII.

Clericĭ streinĭ şi necunoscuţi de loc nicăirĭ să nu liturgisască în alt oraş, fără scrisorĭ de recomandare a Episcopuluĭ sĕŭ.

Consultă: Canon. Apost. XII şi XV.

Comentar.

Acest canon interdice drepturile preoţieĭ persóneĭ din cler care n'ar avea scrisorĭ de recomandare din partea Episcopuluĭ sĕŭ, maĭ ales celor necunoscuţĭ. Scrisorile de recomendare sînt o garanţie în disciplina bisericeĭ, că clericul ce o posedă acea scrisóre nu este sub nicĭ un prepus de eterodoxie orĭ bănuĭală, că a comis ceva grav în Eparhia de unde vine şi s'a refugiat în alt loc spre a scăpa de penalitate pentru faptele sale. Este dar strict cerut de canóne ca un cleric venind din o Metropolă saŭ Episcopie într'alta, nu póte efectua cele ale preoţieĭ şi nicĭ se póte bucura de drepturile clerulуĭ local, înainte de a presenta cartea de recomendare din partea Episcopuluĭ sĕŭ. Multe din texte în loc de ἀγνώστους aŭ ἀναγνώστους, am preferat acéstă cetire, pentru că atuncĭ canonul este maĭ bine priceput.

CANONUL XIV.

Fiind-că în unele Provinciĭ este ertat anagnoştilor şi psalţilor a se căsători, a hotărît Sfîntul Sinod, să nu le fie învoit lor a lua femee eterodoxă. Iar ceĭ ce aŭ deja copiĭ din alt-fel de căsătorie, dacă aŭ apucat să-ĭ boteze pe ceĭ născuţĭ din eĭ la ereticĭ, să-ĭ aducă la împărtăşirea Bisericeĭ Ortodoxe. Iar dacă nu ĭ-aŭ botezat, să nu pótă boteza încă pe aceştia la ereticĭ, nicĭ să-ĭ unéscă prin căsătorie cu eretic, saŭ Iudeŭ saŭ Elin, dacă nu cum-va ar făgădui ca să se aducă la credinţa ortodoxă pe persóna căsătorită cu Ortodoxul. Iar dacă cine-va ar călca acéstă hotărire a Sfîntuluĭ Sinod, să cadă sub epitimie canonică.

Consultă: Can. Apost. XXVI. Sinod. VI. Can. VI. LXXII. Laod. Can. X. XXXI. Cartag. Can. XXIX. XXXIII.

Comentar.

Acest canon dispune ca aceĭ dintre clericiĭ inferiorĭ, cariĭ

voesc e contracta căsătorii, trebue să ia soții ortodoxe. Acésta însamnă că căsătoria era benevolă pentru clerici, se cerea însă, că căsătorindu-se, să fie model de purtare și Ortodoxie, pentru că prin timpul Sinodului din Halcedon, 451, erau fórte multe eresii în Biserică și schizme, și dar clericii erau obligați a se căsători cu femei ortodoxe. Despre cei ce se căsătoresc anterior, Sinodul dice: că dacă s'au botezat copiii lor la eretici, atunci să-i aducă la Ortodoxie; ungêndu-se numai cu Sf. Mir; iar dacă nu i-au botezat încă, atunci să-i aducă la Biserica Ortodoxă. Deaseminea oprește canonul și căsătoriile cu eterodoxii, esceptând numai dacă declară partea eterodoxă că, contractând căsătoria cu Ortodox, va primi și ea Ortodoxia. Este adevĕrat că sub regimul legilor Impĕrătești, în Orient, nu se permitea căsătoriile cu Eterodoxi, mai în urmă și cu Papistași, de și sînt multe cazuri, mai ales între persónele din societatea înaltă. La noi, la Români, până la Codicile nou, căsătoriile cu Eterodoxi erau oprite de obicetul pămîntului și de legile bizantine și nomocanóne, pentru că prin căsătorii eterodoxe devinea Eterodoxul român și se bucura de drepturile civile și politice, lucru de care se fereau mult strĕmoșii noștrii. Boerii noștrii nu dădeau nici măcar fetele lor după cei de altă lege, pentru că prin ereditate puteau succesorii să devină proprietari pe pămînt românesc, de care lucru se îngrijau mult. Sînt însă casuri izolate și în trecut în țĕrile nóstre. Astă-di, după Codice, căsătoriile să pot face cu ori ce persóne, de ori-ce nație și de ori-ce religie, pentru că-i proclamat principiul libertății de conștință.

CANONUL XV.

Femee să nu se hirotonéscă diaconiță înainte de patruzeci de ani, și acésta după o amăruntă cercare. Iar dacă,

primind hirotesia și, rĕmânênd un timp óre-care în servicĭŭ, s'ar căsători, botjocorind harul luĭ Dumnedeŭ, o asemenea să se anatematiseze împreună cu cel unit cu ea.

Consultă: Sinod. I. Can. XIX. Sinod. IV. Can. XIV. XXXX. Sfîntul Vasilie. Can. XXXXIV.

Comentar.

Din causa caracterului ușor de sedus și schimbător al femeeĭ nu s'a permis de Sf. Sinod a se introduce la serviciile inferióre bisericești, ca agape și îngrijirĭ pentru orfanotrofiĭ etc., de cât avênd etatea de 40 de anĭ. Când se primeaŭ în serviciile aceste eraŭ hirotesite, adică li se cetea de către Episcop orĭ cel îndatorit de acesta o rugăcĭune specială ca și ceteților, psalților etc. Odată dar, consacrate serviciilor bisericești, și îmbrăcând o haĭnă cuviincĭósă îndatorireĭ eĭ, nu maĭ puteaŭ se aĭbă o viață luméscă și nicĭ măcar presupuse. Unele însă, se vede servind un timp, lăsaŭ serviclul bisericeĭ și se căsătoreaŭ. Decĭ, pentru a nu se ma întîmpla cazurĭ de felul acesta, scandalóse pentru morala creștină, aŭ hotărît Sf. Părinți ca se fie înaintate în vrâstă, și dacă și atuncĭ ar călca făgăduința dată, să se anatematiseze și ea și acel cu care a contractat căsătoria, ca insultătorĭ harului Dumnedeesc.—Cuvîntul χειροτονεῖσθαι trebue interpretat aicea prin χειροθεζεῖσθαι, pentru că în Biserica creștină femeea n'a fost nicĭ o-dată primită la hirotonie, a fost însă numaĭ hirotesită. De asemenea διάκονον l'am tradus prin διακόνισσαν—diaconiță, luat cuvîntul în înțeles literar de servicĭŭ bisericesc, în afară de Altar. Penalitatea ἀναθεματίζεσθαι este una din cele maĭ grele, este lepădarea orĭ excluderea din turma luĭ Christos, dintre Creștinĭ. Sf. Vasilie așa se exprimă despre admiterea femeeĭ maĭ jos de 40 de anĭ în serviciile bisericești: că dacă o enumerăm în servicĭŭ înainte de 40 anĭ, vina este a nóstră, ĭar nu a femeeĭ».

CANONUL XVI.

Fecióra care s'a consfinţit pe sine stăpânuluĭ Dumnedeŭ, de asemenea şi monahiĭ nu le este ĭerat a contracta căsătorie, ĭar de s'ar afla făcênd acésta să fie neîmpărtăşiţiĭ. Hotărîm însă ca Episcopul loculuĭ să aĭbă autoritatea ĭubireĭ de ómenĭ asupra lor.

Consultă: Sinod. IV. Can. VII. Sinod. VI. Can. XXXXIV. Cartag. Can. XIX. Sf. Vasilie Can. XVIII. XIX. XX. LX.

Comentar.

Ceĭ ce daŭ făgăduinţi, căcĭ era un obiceĭŭ în timpurile vechĭ ale Creştinismuluĭ, că vor păstra fecĭoria în tótă viéţa lor, fie bărbaţi, fie femeĭ, trebuĭaŭ s'o ţină cu rigóre, alt-fel eraŭ dispreţuite şi pedepsite canonicește. Aceste făgăduinţi eraŭ publice şi se afierosaŭ luĭ Dumnedeŭ. De asemenea şi ceĭ ce îmbrăcaŭ viéţa monahală trebuĭaŭ a remânea în tótă viéţa în monastirile unde s'aŭ tuns. Le era absolut interdisă căsătoria, ca una ce lovea direct în făgăduinţa dată şi se considera ca o insultă adusă luĭ Dumnedeŭ. Contra călcăreĭ acesteĭ făgăduinţĭ dispune acest canon, ca ceĭ ce s'ar căsători să fie excluşĭ dintre Creştinĭ, acésta însémnă ἔστωσαν ἀκοινώνιτοι. Cu tóte acestea Sf. Părinţi, considerând slăbicĭunea naturel omeneştĭ, avênd în vedere şi căinţa pe care o póte arăta cel vinovat şi îndepărtarea de la păcat, aŭ luat pentru eĭ o măsură de condescendenţă, dând Episcopuluĭ loculuĭ puterea de a micşora penalitatea, când cel vinovat arată pocăinţă adevĕrată şi cu zdrobire de inimă regretând fapta ce a făcut.

CANONUL XVII.

In fie-care Eparhie parechiile agricole saŭ satele să rĕmână nestrămutate la Episcopiĭ ce le ţin, şi maĭ ales dacă

le-aŭ administrat treĭ-decĭ de anĭ posedându-le fără silă. Iar dacă în treĭ-decĭ de anĭ s'a întîmplat neînțelegere despre ele saŭ se întîmplă, este învoit celor ce dic că s'aŭ nedreptățit să reclame la Sinodul Provincieĭ pentru acestea. Iar dacă cine-va s'ar nedreptăți de cătră Metropolitul sĕŭ să se judice la Exarhul dieceseĭ saŭ la scaunul Constantinopoluluĭ, după cum s'a dis maĭ sus. Iar dacă și o cetate órecare s'a înoit din autoritatea împĕrătéscă, saŭ s'ar înoi ĭarăș, să urmeze și ordinea parechiilor bisericești tipurilor politice și publice.

Consultă: Apost. Can. LXXIV. Sinod. I. Can. VI. Sinod. IV. Can. IV. IX. XXI. Antiohia Can. XIV. XV. Cartag. Can. VIII XII. XIV. Sinod. VI. Can. XXV. XXXVIII.

Comentar.

Cuvîntul παροικία l'am tradus prin parechie și nu prin parohie. Sub parohie se înțelege bisericește o comunitate în orașe saŭ afară la țară compusă din un numĕr suficient de Creștinĭ, pe când în text este vorba de cătune și locuințĭ izolate unde proprietariĭ aŭ douĕ treĭ case pentru trebuințele lor. Iată ce ne spune și Zonara despre aceste parechiĭ: «Decĭ legisléză canonul acesta ca parechiile să fie nestrămutate la ceĭ ce le posed, de ar fi orĭ agrare orĭ învecinate, dispune maĭ aceleași ce și Sinodul al III din Efes; cu excepțiunea că acela a ordonat despre Eparhiile și Enoriile maĭ marĭ, la care se hirotoneaŭ și Episcopĭ; ĭar aceste despre parechiĭ, care ar fi Enoriĭ micĭ și nu populate, pe care le imparte în agrare și cătune. Decĭ agrare dice, că sînt cele situate la margenĭ și aŭ puținĭ locuitorĭ în ele, care se numesc și moniche—numaĭ cu o casă. Iar cătune, agrile și cătunele megieșite și care aŭ maĭ mulțĭ locuitorĭ». Tot acésta ne spune și Balsamon, decopiind pe Zonara [1]). Prin respândirea Creș-

[1]) Vedĭ Σύνταγμα. Vol. II. Pag. 259—262.

tinismuluĭ pretutindeni se adăugeaŭ la Episcopate și locuinți isolate și cătune pe la marginile Episcopieĭ și se iveaŭ reclame din partea acelor Episcopĭ megiași, că acele parechiĭ și cătune ar aparținea Episcopieĭ lor. Despre acestea-ĭ vorba în acest canon. Decĭ Sinodul pentru a pune margine reclamelor de felul acesta, a dispus: că dacă o episcopie a ținut timp de treĭ-decĭ de anĭ o parechie orĭ cătun sub administrarea sa, nu maĭ pot fi reclamate de alt Episcop, maĭ ales când le-a ținut liniștit 30 de anĭ. Iar dacă în acest timp s'aŭ făcut reclamațiĭ, atuncĭ cestiunea de drept să se judece de Metropolitul Provincieĭ în Sinod. Dacă reclama este asupra Metropolituluĭ, atuncĭ să se judece de Exarhul Dieceseĭ, orĭ de Patriarchul, în a căruĭ circumscripție cad. Zonara ḍice că Exarhĭ aĭ Dieceselor, pe timpul sĕŭ, eraŭ Patriarchiĭ. Maĭ ḍice că uniĭ numesc Exarhĭ pe Metropoliții Provinciilor, conform canonuluĭ al VI din Sardica. Este curios că Balsamon susține, că perimarea în reclamele bisericești în folosul Bisericeĭ nu se reduce la 30 de anĭ, ci la 40 de anĭ, conform Nuveleĭ 111—οὐκ ὑπερβαίνει τὰ τεσσαράκοντα ἔτη — nu trece peste patru-ḍecĭ de anĭ [1]).

Cât despre prerogativa împĕrătéscă de a învesti o cetate nouă cu demnitatea de Metropolit, Episcop orĭ superior, Balsamon aduce acest cuvînt: «căcĭ dacă li s'a lăsat lor (Împĕraților) să dispună după voința despre Enoriĭ, la orașele înoite de eĭ; cu mult maĭ mult, mi se pare, ca să onoreze un Episcopat la Mitropoliat și să promoveze dispoziții igumenești și cu putere să ordóne și altele de acestea [2])».

CANONUL XVIII.

Invinuirea de conjurație saŭ împerechere este oprită cu totul și de legile civile cu atât maĭ vêrtos se cuvine a se

---

[1]) Veḍĭ Σύνταγμα. Vol. II. Pag. 259—262.
[2]) Idem loc. cit.

opri să se facă acésta în Biserica luĭ Dumnedeŭ. Dacă decĭ unĭĭ clericĭ saŭ călugărĭ s'ar afla conjurându-se saŭ împerechindu-se saŭ complotând vicleniĭ Episcopilor orĭ concle-ricilor, să cadă cu totul din gradul lor.

Consultă: Can. Apost. XXXI. LV. Sinod. VI. Can. XXXIV. Cartag. Can. X și LXII. Gangra. Can. VI. Antiohia. Can. V.

Comentar.

Orĭ ce conjurațiĭ orĭ împerecherĭ saŭ conînțelegerĭ prin jurămînt orĭ cuvînt de onóre din partea clericilor asupra Episcopilor orĭ confraților lor preoți, sînt absolut interdise, ca nedemne de persónele sfințite și ceĭ surprinșĭ în asemenea crime cad pentru tot-d'auna din gradul lor. Legile civile pedepsesc fórte aspru pe ceĭ vinovațĭ de conjurație cu decapitarea și exilul. Biserica 'ĭ lépădă din sînul eĭ, ca pe niște membre putrede și nedemne de sfințita Ierarhie. Συνωμοσία însamnă actul prin care se légă cine-va cu jurămînt de a sĕvîrși o faptă rea asupra altuĭa, ca Iudeiĭ contra Sf. Apostol Pavel. (Cap. 23, vers. 21). Iar φατρία saŭ φρατρία consfătuire rea, împerechere pentru a sevîrși fapte nepermise de lege. Cuvîntul τυρέβοντες însemnă a complota și a prepara cu precugetare machinațiunĭ necuviincĭóse asupra cuĭ-va și a-l face se cadă în cursa ce i se aruncă

CANONUL XIX.

A venit la auḍurile nóstre că în Provinciĭ nu se țin sinódele prescrise ale Episcopilor și din acésta se negrijesc afacerile bisericeștĭ ce aŭ nevoe de îndreptare. Decĭ a hotărît Sf. Sinod, conform canónelor sfinților Apostolĭ, că Episcopiĭ fie-căreĭ Provinciĭ să se adune la un loc de douĕ orĭ pe an, unde ar socoti Episcopul Mitropolieĭ și să îndrepteze pe fie-care ce s'ar ivi. Iar Episcopiĭ ce n'ar veni, zăbovindu-se în orașele lor și aceștia fiind sănătoșĭ și liberĭ

de tótă ocupaţia neapărată şi de nevoe, să se mustre frăţeşte.

Consultă: Can. Apost. XXXIV. Sinod. I. Can. V. Sinod. VI. Can. VIII. Sinod. VII. Can. VI. Antiohia Can. XX. Cartag. Can. XXVI. LXXXI. LXXXIV. LXXXV. CIV.

Comentar.

Acest canon disciplinar obligă pe Episcopi a se întruni în Sinod de două ori pe an spre a se aplana neînţelegerile ce s'ar ivi în acea Provincie şi a formula dispoziţiile necesare pentru mersul progresiv al Religiei. De asemenea a apăra Ortodoxia contra eresiilor şi a schismelor. Fie care Provincie, avêndu-şi acum Metropolitul său, puteau ţinea Sinódele anuale care să se ocupe de tóte nevoile şi trebuinţele bisericeşti. Insă din motive diverse, fie ambiţia personală, fie îngrijirea de răspundere a Episcopatului, fie din ori ce alte împrejurări, nu voiau să se adune în Sinod spre a se aplana neînţelegerile. Pentru aceea Sf. Sinod ia dispoziţia acésta, ca Episcopul ce n'ar veni la Sinod să fie mustrat de Mitropolitul său. Fugeau Episcopii de controlul Sinodului, unde trebuiau a'şi da samă de administraţiile din Episcopatele lor respective. Cu timpul s'a şi paralisat aceste Sinóde şi cu chipul acesta au crescut simţitor în Biserică arbitrarietatea şi puterea Episcopatului, rămânênd fără nici o respundere. Acésta-i causa multor abusuri şi lipsa Bisericei de a fi representată prin o autoritate canonică faţă de autoritatea civilă şi perderea multor drepturi şi prerogative bisericeşti.

CANONUL XX.

Clericul aşedat la o biserică, după cum deja am hotărît, nu-i este învoit să se aşede la Biserica altui oraş; ci să fie mulţumiţi la acea, la care s'au învrednicit a liturgisi de la început, afară de aceia, carii pierdêndu-şi patriile lor, din

nevoe, s'aŭ mutat la altă biserică. Iar dacă un Episcop, după hotărîrea acésta, ar primi pe un cleric ce se cuvine altuĭ Episcop, s'a părut să fie ne'npărtășit și cel ce a primit și cel primit, până când clericul mutat s'ar reîntórce la Biserica luĭ.

Consultă: Apost. Can. XV. Sinod. I. Can. XV. XVI. Sinod. IV. Can. V. X. XXIII. Sinod. VI. Can. XVII. XVIII. Sinod. VII. c. XV. Anghira. Can. III. Cartag. Can. LXIII. XCVIII. Sard. Can. XV. XVI. și XIX.

Comentar.

Fórte multe canóne tratéză acéstă cestiune, de a nu primi un Episcop, în Episcopatul sĕŭ, cleric strein, nicĭ a ademeni prin promisiunĭ clericĭ streinĭ, pentru calitățile lor a veni în Episcopia lor, sub pedépsă de a rupe relațiile canonice și de a-l declara pe cel ce a primit cleric strein în afară de comuniunea Episcopilor, până nu va repara greșala, trimițênd pe clericul ce s'a refugiat la el, ĭarășĭ la Episcopul sĕŭ. Cuvîntul ἀκοινώνητον aci are însemnare de a nu maĭ sta în relațiĭ canonice cu ceĭ l-alți Episcopĭ, a-l considera ca schizmatic, până la îndreptare. Numaĭ clericilor, cariĭ din causa năvălireĭ barbarilor pĭerdêndu-și bisericile și Patria, cum s'a întîmplat pe aceste vremurĭ grele la noĭ Românii prin năvălirea barbarilor și la popórele din Asia prin cuceririle musulmane, li s'aŭ învoit a se strămuta la alte Biserici, din locurile pacĭnice. Tot clericul pentru a putea să se strămute dintr'o Biserică la alta o face numaĭ cu voea înscris a Episcopuluĭ, după judecata luĭ, ĭar a se permuta din o Episcopie la alta se cuvine să aĭbă cartea canonică în regulă de la Episcopul sĕŭ și în care să se arate precis statul luĭ civil până atuncĭ, causele pentru care se permută și că nu-ĭ bănuit de eresie orĭ schismă și că are dreptul de a sĕvîrși cele sfinte.

CANONUL XXI.

Clericiĭ saŭ laiciĭ, acuzând pe Episcopĭ saŭ Clericĭ, să nu

se priméscă la acuzare simplu și fără cercetare, ci mai înainte să se cerceteze reputația lor.

Consultă: Can. Apost. LXXIV. Sinod. II. Can. VI. Cartag. XXVII și CXXXVII.

Comentar.

S'a luat aceste măsuri preventive pentru a se menținea prestigiul clerului în genere. Nu tot cine ar voi póte inculpa pe un cleric, ca Ereticii, Schismaticii, ómenî fără nicî o reputație, ci numaî persónele recunoscute cu greutate în societate, și ortodoxe. Orî ce cleric acuzat pentru o vină, fie cât de mică, perde din însemnătatea luî morală, chiar de ar fi declarat și nevinovat de judecată. Orî-ce om de altă Religie, așa-î în firea omenéscă, se bucură când vede că un representant a alteî religiî este acuzat și condemnat, crezând ca prin acésta s'a ridicat întru cât-va însemnătatea Clerului Religieî luî. Omul este egoist până și în cestiunî cu totul nemateriale.

CANONUL XXII.

Nu se cuvine clericilor, după mórtea Episcopuluî lor, să răpéscă lucrurile ce-î aparțin luî, după cum s'a oprit și celor ce le conservă. Ceî ce ar face acésta să se primejduîască din gradele lor.

Consultă: Can. Apost. XXXX. Antioh. c. XXIV. Sinod. VI. Can. XXXV. Cartag. Can. XXX și LXXXIX.

Comentar.

Acest canon oprește aspru pe clericiî din Episcopiî și Mitropoliî de a nu răpi și îndosi din averea Episcopilor la mórtea lor, pentru că nu se știe dacă acele lucrurî răpite sînt ale Episcopuluî saŭ ale caseî. Apoî este și lucru ne uman de a jăfui avutul mortuluî și maî ales a Episco-

puluĭ. De regulă după mórtea Episcopuluĭ, clericiĭ şi economul Episcopieĭ eraŭ însărcinaţi de a conserva averea mobilă şi imobilă a Episcopieĭ, în timpul vacanţeĭ, până la numirea nouluĭ Episcop. Altă dată o lua asupra sa, de a o conserva, Metropolitul Provincieĭ. Când se numea alt Episcop, i se da cu inventar tótă averea rĕmasă după Episcop ca şi a Episcopieĭ, şi el regula cele privitóre la creditoriĭ luĭ, dacă-ĭ avea. Cuvîntul τοῖς παραλαμβάνουσι, rĕŭ interpretat şi în Pidalion, însamnă persónele însărcinate altele, de cât cele din Episcopie, pentru conservarea avutuluĭ Episcopuluĭ rĕposat. Aicĭ însamnă representanţiĭ trimişĭ de Mętropolitul Provincieĭ.

CANONUL XXIII.

Aŭ venit la auḑurile Sf. Sinod că uniĭ clericĭ şi Monahĭ, ne'nputerniciţi cu nimic de Episcopul lor, câte-o-dată fiind şi excomunicaţi de acolo, mergênd în împĕrătésca cetate Constantinopolul, petrec mult într'însa, făcênd turburărĭ, şi neliniştind ordinea bisericéscă resvrătesc şi casele unora. Decĭ a hotărît Sf. Sinod ca maĭ înainte să se încunoştiinţeze nişte aseminea prin Ecdicul prea Sf. Biserică din Constantinopol ca să ĭasă din cetatea împĕrătéscă; ĭar dacă fără de ruşine ar persista în faptele lor, şi nevrînd eĭ, să se alunge prin acelaş Ecdic şi să se re'ntórcă la locurile lor.

Consultă: Can. Apost. XV. Sinod. I. Can. XV. XVI. Sinod. IV. Can. V. X. XX. Sinod. VI. Can. XVII. XVIII. Sinod. VII. XV. Antioh. Can. III. Cartagena Can. LXIII.

Comentar.

Acest canon este disciplinar şi tratéză o cestiune separată, dar se póte aplica după analogie şi astă-ḑĭ asupra orĭ căreĭ persóne clericale care, neavênd voea Episcopuluĭ loculuĭ, saŭ vre-o însărcinare particulară, stă prin oraşe, petrece, tur-

bură liniștea bisericéscă, umblă prin casele ómenilor, făcênd intrigĭ bisericeștĭ saŭ politice. De felul acesta eraŭ și clericiĭ și călugăriĭ despre care vorbește canonul. Stăteaŭ în Constantinopol și făureaŭ tot felul de intrigĭ bisericeștĭ și civile, pe când trebueaŭ să stea la Bisericile lor Clericiĭ, ĭar Călugăriĭ la Monastirile lor. Părinții Sf. Sinod s'aŭ gândit că pentru pacea și liniștea Bisericeĭ trebue să se ĭa măsurĭ spre a asigura mersul regulat și canonic al administrației bisericeștĭ. Decĭ aŭ hotărît că aceștĭ perturbătorĭ de profesiune, cum se găsesc și până astă-dĭ, maĭ întâĭ să fie somațĭ, acésta însamnă juridic cuvîntul ὑπομιμνήσκεσθαι — să părăsască Constantinopolul, saŭ orĭ-care alt oraș unde ș'ar găsi adăpost pentru a face turburărĭ; dacă însă n'ar voi să se supună de bună voe, atuncĭ cu silă să-ĭ izgonéscă din oraș și să-ĭ trimită la urma lor, pe clericĭ la Bisericile lor, ĭar pe călugărĭ la Monastirĭ. Cuvîntul ἔκδικος—ecdic fiind termin juridic, și care desemnéză pe representantul afacerilor judeciare Bisericeștĭ l'am lăsat așa cum este în text, pentru că nu-ĭ propriŭ vorbind, nicĭ avocat numaĭ și nicĭ defensor, cum s'aŭ înțeles de unii. Ecdicul era și avocat și defensor bisericesc, dar și pentru persónele civile, ca văduve, orfanĭ, ceĭ apăsațĭ pentru dările fiscale etc., dar maĭ era investit și cu executarea dispozițiilor administrative, în cât maĭ nemerit i s'ar da numirea de Representant al afacerilor bisericeștĭ. Este curios cum noĭ astă-dĭ am numit defensorĭ, nu pentru a apăra drepturile Bisericeĭ, ci dispozițiile civile contra prerogativelor Bisericeștĭ. Dar despre acéstă cestiune vom trata maĭ estins cu altă ocasie.

CANONUL XXIV.

Monastirile cele odată consfințite, după socotința Episcopuluĭ să rĕmână pururea Monastirĭ, și lucrurile ce le aparțin să se păstreze și să nu se facă maĭ mult acestea locașurĭ

lumești. Iar cei ce ar îngădui să se facă acésta să cadă sub epitimiile din canóne.

Consultă: Sinod. IV. Can. IV. Sinod. VI. Can. XXXXIX. Sinod. VII. Can. XII. XIX. Sinod. I. II. Can. I.

Comentar.

Acest canon pretinde ca instituțiile Bisericești, odată înființate canonic, cu învoirea Episcopului locului, se fie pururea respectate de administrațiile civile. Aceste așezăminte sînt: Chinoviile, Monastirile, Metócele, Ospiciile, Gherondocomiile, Orfanotrofiile etc. Apoi tot avutul lor interior și exterior să nu fie jefuit ori preschimbat or alterat, fie acel avut mobil or imobil. Acest canon ne dă presupunerea că încă din timpul acestui Sinod 451, se laicisaŭ și se jefuiaŭ multe imobile și lucruri bisericești ori de clerici ori de laici. In princip este admis în canóne, că ori ce lucru mobil ori imobil o dată afierosit lui Dumnedeŭ ori Bisericei, rămâne pentru tot-d'auna Bisericei, fără a'și schimba destinațiunea. Așa canoniștii susțin că un obiect sfințit, un vas consacrat în usul bisericei nu póte fi înstreinat, pedepsind cu caterisirea pe cleric, iar pe laic cu aforisirea. Un singur caz numai justifică vinderea imobilelor saŭ a vaselor sfințite, pentru rescumpărarea creștinilor căduți sclavi la barbari. Ori-ce alte motive sînt neadmise de canóne.

CANONUL XXV.

Fiind-că unii dintre Mitropoliți, după cum ne-am înștiințat, nu se îngrijesc de turmele încredințate lor și amână hirotoniile de Episcopi; s'a părut Sfîntului Sinod ca în trei luni să se facă hirotoniile de Episcopi, dacă nu cum-va o nevoe neapărată ar face să prelungéscă timpul amânărei. Iar de nu ar face acésta, să se supună acésta epitimiilor bisericești. Venitul însă al Bisericei văduvite să se păstreze complect la economul aceleĭ Biserici.

Consultă: Canon. Apost. LVIII. Sinod. VI. Can. XIX.

Comentar.

Din acest canon înțelegem că Sf. Sinod a voit să pună margenĭ unuĭ abuz, ce avea loc și pe acele timpurĭ, ca și în dilele nóstre. Unĭĭ Metropoliți, dușĭ de ĭubirea de argint, căcĭ ast-fel nu se explică cuprinsul canonuluĭ, când înceta din viéță un Episcop din Provincia lor, nu făceaŭ imediat alegerea nouluĭ păstor, pentru a beneficia eĭ de veniturile aceleĭ Episcopiĭ. Prin acésta însă se paralisaŭ interesele atât spirituale cât și morale ale Episcopatuluĭ, plus jefuirea veniturilor. Pentru a se pune îngrădirea abusuluĭ acestuĭa Sf. Părinți aŭ reamintit canónele ce determină timpul alegereĭ nouluĭ Episcop, la Episcopia vacantă. Și la noĭ cât timp a fost ca Metropolit Neofit, în timpurile nóstre, Episcopia de Rîmnic n'a avut Episcop până după mórtea luĭ, ci era Episcopia condusă de ómenĭĭ sĕĭ, ca Nifon Mitropolitul etc. Acésta era o anticanonicitate. Nu este dar învoit, după canóne a sta o Episcopie vĕduvă maĭ mult de treĭ lunĭ, numaĭ când barbarĭĭ ar ocupa acea localitate creștină și ar alunga orĭ ucide pe Episcopul eĭ și când ar fi cu neputință a se așeza în ea Episcop, numaĭ în așa împrejurărĭ se justifică amânarea pe un timp maĭ îndelungat a alegereĭ Episcopuluĭ aceleĭ Episcopiĭ vĕduvite.

CANONUL XXVI.

Fiind-că în unele Bisericĭ, cum ne-am înștiințat, Episcopiĭ mânuesc lucrurile bisericești fără de economĭ, s'a părut ca orĭ-ce biserică ce are Episcop să aĭbă și econom din clerul sĕŭ, administrând cele bisericești după socotința Episcopuluĭ sĕŭ; în cât să nu fie fără martur administrația bisericéscă și din acésta să se risipéscă lucrurile eĭ și să se pricinuĭască defăĭmarea preoției; ĭar de nu ar face acésta să cadă el sub Dumnedeeștile canóne.

Consultă: Can. Apost. XXXVIII. XXXXI. Sinod. VI. Can. XI și XII

Comentar.

Acest canon obligă pe orĭ-ce superior Bisericesc, de la Patriarh până la Egumen, care administréză averea imobilă Bisericéscă să nu gireze singur acea avere, ci împreună cu alţiĭ spre a fi controlat, pentru că banul este ochĭul draculuĭ, după proverb, şi a avea mărturiĭ că nu a sustras nimic din averea bisericeĭ. Fiind-că mulţi fugeaŭ de control, de aceea Sf. Sinod a luat hotărîrea prin acest canon, ca orĭ la ce instituţiune bisericéscă, unde exista avere, să se administreze de către un Econom, care va fi casierul şi care va da socoteli de baniĭ încasaţi de douĕ orĭ pe an, saŭ măcar odată, se înţelege că are a administra şi cheltui baniĭ din venituri după socotinţa superiorului instituţieĭ. Nimenĭ n'aŭ făcut averĭ dintre ceĭ Bisericeştĭ, de cât derogând de la prescripţia acestuĭ canon, incasând venituri şi nedând socotélă de cheltueli.

CANONUL XXVII.

Ceĭ ce răpesc femeĭ sub numire de căsătorie, saŭ ceĭ ce conlucră, saŭ ceĭ ce se conînţeleg cu răpitoriĭ, a hotărît Sf. Sinod, dacă ar fi clericĭ, se cadă din gradul lor; ĭar de ar fi laicĭ să se anatematiseze.

Consultă: Sinod. VI. Can. XCII. Anghira Can. XI. Sf. Vasilie Can. XXX. XXXVIII. XXXXII. LIII.

Comentar.

Acest canon opreşte de a se răpi orĭ fura, cum se ḍice la noĭ, femeĭ sub cuvînt de căsătorie. Acest obiceĭŭ există în Orient, la noĭ însă nu se fură fetele de flăcăĭ decât cu voea fetelor. Atuncĭ opreşte canonul când este răpire de fapt, când nu există consentiment şi când scopul este o pornire barbară de a viola virginitatea prin silă. Acest act imoral

și anticanonic îl combate canonul, ĭar nu că *A* nu póte lua pe *B* pentru că-ĭ din familie mare orĭ ĭĭ avută, măcar de și voește a-l lua în căsătorie. Canónele pentru furarea unuĭa cu altul aŭ găsit aplanarea ne'nțelegerii: când după o vețuire de timp împreună, sunt ertați de părinți, admite căsătoria de bună, pentru că există consentiment. Nu tot ast-fel și cu ceĭ ce rĭpesc în realitate femeĭ saŭ fete. Pe aceștia-ĭ pedepsește aspru și nu le recunóște căsătoria de validă, pentru că nu există consentiment. Consentimentul după căsătorie n'are putere. Canonul maĭ pedepsește cu aceeași pedépsă și pe ceĭ ce conlucră orĭ conajută pe rĭpitor în sĕvîrșirea fapteĭ lor.

C. E.

(Va urma).

ANDREIU ŞAGUNA.

Vedĭ Biserica Ortodoxă Română, an. XXIII, No. 12.

Dupĕ cum am vĕdut că a lucrat Şaguna pe terenul bisericesc, tot aşa a lucrat şi pe cel şcolar şi literar. Pricepere şi inimă, când a fost vorba de biserică; pricepere şi inimă, când a fost vorba de şcólă şi de literatură.

La venirea luĭ Şaguna ca Episcop, maĭ nimic nu era făcut pe terenul şcolar. Intunerecul stăpânĭa peste mare întindere de pămînt locuită de Românĭ. El ştia însă prea bine, că instrucţiunea însemnézĕ viéţă, căcĭ numaĭ lumină aduce şcóla şi că numaĭ acel popor are viitor şi póte să fie sigur de existenţă, care s'a luminat prin şcólă. De aceea, din momentul venireĭ sale ca Episcop, el se adresă preoţimeĭ din Eparchia sa cu vorbele: «Dară, ca să nu las neîntrebuinţat nicĭ un prilej, prin care s'ar putea folosi atât preoţimea cât şi întreg poporul nostru; pentru aceea sciind eŭ, ce lipsă mare are poporul nostru de a căpăta învĕţătură, de a se desăvîrşi şi a se lumina, poftesc pe întréga mie ĭubită preoţime, ca să se nevoĭască a întocmi şi a spune cuvîntărĭ bisericescĭ, adică a învĕţa şi a lumina pe popo-

renii noştri..... Acéstă datorinţă a nóstră şi pentru aceea trebue să o împlinim cu strădanie şi rîvnă, ca poporenii noştri să vadă, că ne îngrijim pentru eĭ, carĭ aŭ neapărată lipsă de o crescere şi o povăţuire bună, ca prin aceea din necovîrşire la covîrşire şi din ruginita negură a nesciinţelor, în care prin curgerea nenumăratelor vécurĭ spre paguba universală încă până în ḑiua de astă-ḑĭ se află, la limanul cel liniştit al sciinţelor şi al luminăriĭ să se aducă şi aşa să se prefacă într'un popor cultivat, pe lângă cele-l-alte pópore luminate»[1])

Şaguna dorea din suflet ridicarea poporuluĭ român prin cultură. El 'şĭ da bine sémă despre importanţa învĕţăturiĭ pentru ridicarea nivelului intelectual, moral şi material al poporuluĭ român, căcĭ vedea ce róde dă învĕţătura la cele-l-alte neamurĭ cu care trăĭa poporul român. Cine era însă să înveţe acest popor; cine era să-l aducă de la întunerec la lumină; cine era să-l aducă la viaţă şi să-l întăréscă? *Preotul.* Dupĕ vederile luĭ Şaguna, el singur trebuĭa să pórte numele de luminător al poporuluĭ, căcĭ acésta era sfînta luĭ chĭemare în înţelesul evangelic. De aceea preotuluĭ se adreséză Şaguna, pe el 'l îndémnă să lucreze pentru luminarea poporuluĭ, pe el 'l face rĕspunḑĕtor. Pentru ca să luminezĭ însă pe cineva trebue să fiĭ maĭ întăĭ tu luminat; pentru ca să încălḑescĭ inima cuĭva pentru ce e bun şi folositor trebue să aĭ maĭ întăĭŭ tu inima caldă. Preotul român din acele vremurĭ era lipsit de asemenea sfinte bunurĭ intelectuale şi morale. Vremurile eraŭ atât de vitrege pentru neamul românesc în cât preotul român zăcea în ignoranţă şi în uĭtare. Impĕratul Francisc I hotărîse ce-ĭ drept pe la 1816 ca în locul reşedinţeĭ episcopieĭ să se ridice un seminar şi spre acest scop să se cumpere o casă

[1]) Veḑĭ Andreiŭ Baron de Şaguna de N. Popea, p. 308—309.

potrivită şi să se întocméscă o instrucţie corespundĕtóre. Scopul seminariuluĭ era de a cresce un numĕr de tinerĭ pentru preoţime şi pentru promovarea culturiĭ poporuluĭ român.

Tóte aceste folositóre măsurĭ aŭ rĕmas însă numaĭ pe hârtie, căcĭ nimenĭ nu s'a gândit să le aducă la îndeplinire. Tótă învĕţătura preoţilor se reducea la un curs de 6 lunĭ, făcut ca vaĭ de lume, înainte de hirotonie. Ce putea să înveţe un candidat de preoţie în şése lunĭ? Putea el să ajungă ca să pricépă adevĕrul evangelic şi să-şĭ dea destul de bine sĕma de înalta chĭemare ce-l aştepta? Ar fi o naivitate să pretindem acésta. Tot ce învĕţa era citirea, puţină cântare şi mecanismul serviciuluĭ divin.

Şaguna nu putea să tolereze o asemenea nenorocită stare. De aceea, o dată cu venirea sa ca Episcop dispuse să se ridice cursul seminarial la un an. Atâta nu era însă de ajuns! Şaguna dorea şi dorinţa luĭ s'a realisat, ca Seminariul să dispună de un local propriŭ, corespundĕtor cerinţilor igienice, să dispună de un corp profeseral anume pregătit şi să fie ast fel organisat în cât viitoriĭ preoţĭ să pótă fi la înălţimea chĭemării. Maĭ întâiŭ Şaguna a propus în sinodul eparchial să se facă o colectă în întréga eparchie pentru adunarea fondului necesar, cu care să se cumpere un local pentru seminar. Sinodul a admis şi colecta s'a făcut. Cu baniĭ adunaţĭ s'aŭ cumpărat casele din strada măcelarilor din Sibiŭ, unde se află astă-dĭ reşedinţa archiepiscopéscă. Şaguna stărui însă la guvern pentru ca să vină în ajutorul acestuĭ institut de cultură pentru poporul român, aducênd ca temeĭŭ egala îndreptăţire a popórelor din patrie şi accentuând în deosebĭ credinţa şi devotamentul poporuluĭ român faţă de tron. Dupĕ multe stăruinţe Guvernul a acordat în 1864 un bun ajutor din casa statuluĭ pentru Seminariul românesc.

De la data urcăriĭ sale pe scaunul episcopal până la

1864, Şaguna n'a încetat însă un singur moment de a aduce îmbunătăţiri morale şcóleĭ sale ĭubite. Aşa, el nu s'a mulţămit cu ridicarea cursuluĭ pentru seminariştĭ de la 6 luni la un an şi de aceea în 1852—53 separă învĕţămîntul teologic de cel pedagogic, căcĭ până acum eraŭ împreunate şi ridică cursul pentru seminariştĭ la 2 anĭ, ĭar pentru normaliştĭ la un an, ĭar în 1862—63 stabilesce cursul teologic la 3 anĭ, ĭar pe cel pedagogic la 2 anĭ. Organisarea pe care a dat-o Şaguna institutuluĭ teologic şi pedagogic din eparchia Mitropolitană, pe aceea o şi are până în ḑiua de astă-ḑĭ. Sinodul archidiecesan din 1874 şi 1875 în semn de vecĭnică amintire pentru meritele luĭ Şaguna pentru acéstă şcólă bisericéscă ĭ-a şi dat numele sĕŭ şi de aceea se numesce institutul *Andreian*.

Dupĕ cum a lucrat Şaguna pentru acéstă şcólă bisericéscă, tot aşa a lucrat el şi pentru înfiinţarea de şcolĭ secundare în centre locuite de Românĭ. In anul 1850 s'a întemeĭat prima şcólă secundară la Româniĭ ortodocşĭ din Transilvania şi Ungaria şi anume Gimnasiul din Braşov. Pétra fundamentală a frumosuluĭ edificiŭ al acestuĭ gimnasiŭ s'a pus în ḑiua de 17 Septembre 1851, când Andreiŭ Şaguna a venit în persónă să se bucure împreună cu suflarea românéscă din Braşov şi din împrejurimĭ. Cu acéstă ocasiune a ţinut în faţa unuĭ imens şi entusiasmat public o cuvîntare, care meritĕ să fie reprodusă aicĭ, căcĭ ea va lumina maĭ bine ce fel de minte şi inimă avea Şaguna. Iată acea cuvîntare.

„Am eşit sĕrbătoresce din casa luĭ Dumneḑeŭ şi ne am aşeḑat în locul acesta, care de aḑĭ înainte are să ne fie sfînt şi prea sfînt. Locul acesta, unde stăm astăḑĭ, este menit pentru Gimnasiŭ, va să ḑică pentru nisce şcolĭ maĭ înalte, decum am avut până acum.

„Vĕ pot încredinţa, că nu am căutat după călindar, când m'aţĭ poftit să hotărĕsc o ḑi pentru punerea şi sfinţirea petriĭ fundamentale la viitorul nostru Gimnasiŭ, ci simplu, fără multă gândire am ḑis, ca pe

astădĭ să fie punerea și sfințirea petriĭ fundamentale. Insă îmĭ vine a ḍice, că Pronia dumneḍeéscă a vrut, ca pétra cea din capul unghĭuluĭ a Gimnasiuluĭ nostru în ḍiua de *astădĭ* să se sfințéscă și să se pună, ḍic astădĭ să se întîmple acésta, când Sfînta Maĭca nóstră Biserică prăsnuesce ḍiua Sfinteĭ Sofiĭ. Dacă gândesc la acéstă împrejurare, la sĕrbătórea de astădĭ a Sfinteĭ Sofiĭ, trebue să mărturisesc, că mĕ cuprinde uĭmire, cum de s'a întîmplat sĕrbătórea Sfinteĭ Sofiĭ în acea ḍi, care eŭ fără multă gândire am hotărît de ḍi pentru sfințirea și punerea petriĭ fundamentale la Gimnasiul nostru. Cine dintre voĭ, evlavioșilor ascultătorĭ, va ḍice, că nu cu voĭa luĭ Dumneḍeŭ s'a întîmplat sĕrbătórea Sfinteĭ Sofiĭ în ḍiua de astădĭ a puneriĭ petriĭ fundamentale la mult doritul nostru Gimnasiŭ? Tot, ce este în Sfînta Scriptură, este sfînt și adevĕrat. Acolo cetim între altele, că nicĭ un fir de pĕr nu cade de pe capul nostru fără voea luĭ Dumneḍeŭ; acolo cetim, că Dumneḍeŭ se îngrijesce de paserĭ,—și așa cu cât maĭ mult se îngrijesce pentru om, pe care 'l-a făcut după chipul și asemănarea sa, și cu un suflet nemuritor, și cu scop 'l-a făcut pe el, ca din mórte-ĭ să învie spre dobândirea rĕsplățiĭ pentru faptele sale din acéstă viéță. Acestea sciind, óre să nu ḍicem, că cu voea luĭ Dumneḍeŭ s'a întîmplat punerea pietriĭ fundamentale a Gimnasiuluĭ nostru la sĕrbătórea Sfinteĭ Sofiĭ?!

„Mĕ veți întreba, evlavioșilor creștinĭ, că în ce se cuprinde Pronia luĭ Dumneḍeŭ și însĕmnătatea cea mare, care o pun eŭ în sĕrbătórea de astădĭ a Sfinteĭ Sofiĭ? Toțĭ sciți, că cuvîntul acesta grecesc „sofia“ însemnéză pe românià „înțelepcĭune“. Sfînta Sofiă, precum arată pravila bisericéscă de astădĭ, a avut treĭ fiice, dintre carĭ una se chĭema Credința, cea-l-altă Nădejdea și a treĭa Dragostea. Aceste treĭ fete aŭ suferit mucenicià pre vremea luĭ Adrian, împĕratuluĭ roman păgân, pentru Evangelia luĭ Christos, în anul 122. Mama lor, Sofia, nu s'a muncit prin păgânul Adrian, ci s'a pus în grópa fiicelor sale, și după ce amar să tânguĭa și plângea acolo treĭ ḍile pentru mórtea cea silnică a fiicelor sale, 'șĭ-a dat sufletul sĕŭ și s'a sălășluit în viéța cea maĭ bună.

„Sciind voĭ acum, evlavioșilor creștinĭ, că astădĭ sĕrbăm ḍiua Sfinteĭ Sofiĭ și a celor treĭ fiice ale eĭ: a Credinței, a Nădejdiĭ și a Dragostiĭ, și că tocmaĭ în ḍiua acésta s'a întîmplat și punerea și sfințirea pietriĭ fundamentale la Gimnasiul nostru, veți afla și singurĭ acea însemnătate mare, care pun eŭ în ḍiua de astădĭ din privire la sĕrbătórea de astădĭ a Sfinteĭ Sofiĭ și a treĭ fiicelor eĭ și din privire la punerea și sfințirea pietriĭ fundamentale la Gimnasiul nostru. Așa dar în întîlni-

rea armonică a acestor două întîmplări aflu eŭ însemnătatea cea mare, care produce în mine o însufleţire, ceea ce numaĭ cu punerea mea în mormînt se va rĕci în mine. Nu pot tăĭnui convingerea mea cea din lăuntru, ci o spuĭŭ în auḑul a tuturor, că întîlnirea cea într'o ḑi a sĕrbătoriĭ Sfinteĭ Sofiĭ şi a fiĭcelor eĭ cu punerea şi cu sfinţirea pietriĭ fundamentale la Gimnasiul nostru o mărturisesc de-o lucrare învederată a Proniеĭ dumneḑeescĭ, carele prin semnele acestea vĕḑute ale întîluiriĭ ceĭ într'o ḑi a acestor două sĕrbătoriĭ va să ne ḑică nouĕ, că Gimnasiul nostru să'l întemeĭăm pe Inţelepcĭunea aceea, care a avut treĭ fiĭce, şi anume: pe Credinţa, Nădejdea şi Dragostea, căcĭ numaĭ acésta este înţelepcĭunea cea adevĕrată.

„Şi într'adevĕr, de vom socoti învĕţăturile Evangelieĭ luĭ Christos, saŭ şi desvoltarea creştină şi morală a orĭ-cărui popor cultivat, şi de vom socoti convingerea pedagogilor celor renumiţĭ,-- numaĭ de cât vom afla, că temeĭul învĕţăturiĭ Evangelieĭ luĭ Christos este credinţa, nădejdea şi dragostea şi că numaĭ şi numaĭ acolo s'a desvoltat creştinătatea şi moralitatea spre folosul cel adevĕrat al popórelor, unde basa crescerиĭ era treimea acum pomenitelor treĭ virtuţĭ creştine, şi că aceĭ pedagogĭ s'aŭ învreduicit a se numi luminătoriĭ popórelor, carĭ crescerea o aŭ basat pe învĕţătura Evangelieĭ luĭ Christos şi pe virtuţile cele treĭ, carĭ curg într'însa

„Adevĕrul acesta ni'l dovedesc aniĭ de curând trecuţĭ 1848 şi 1849, când urmările înţelepcĭuniĭ mincinóse şi ale treĭ fiĭcelor sale, ale gândiriĭ fudule, ale răsturnăriĭ rînduluĭ celuĭ legitim şi ale năzueliĭ comunistice aŭ adus tóta lumea într'o stare jalnică şi critică; din care numaĭ şi numaĭ braţul cel puternic al luĭ Dumneḑeŭ aŭ fost în stare a ne scăpa şi a restaura puterea Domnitorilor şi a aduce pace şi siguranţă popórelor; ĭar glasul cel pătrunḑĕtor din cer ne ḑicea: Veniţĭ cătră mine toţĭ ceĭ osteniţĭ şi însărcinaţĭ şi eŭ Vĕ voiŭ odihni pe voĭ. (Mat. cap. 11, st. 18.)—Ce gândiţĭ, prin ce mijlóce putem veni la Dumneḑeŭ, ca să ne odihnéscă pe noĭ? Cu adevĕrat nu prin alte mijlóce, fără numaĭ prin împlinirea legiĭ luĭ şi prin ascultarea voiĭ luĭ; sub legea luĭ Dumneḑeŭ înţelegem înţelepcĭunea cea maĭ sfîntă, căcĭ Dumneḑeŭ este cel maĭ sfînt, aşa şi înţelepcĭunea luĭ este cea maĭ sfîntă; sub voea luĭ înţelegem credinţa, nădejdea şi dragostea, aceste treĭ virtuţĭ de căpetenie ale învĕţăturiĭ creştine.

„Cine dintre voĭ, evlavioşilor creştinĭ, se va afla, care să nu mărturiséscă cu prorocul David despre legea luĭ Dumneḑeŭ: că adecă credincĭóse sunt tóte poruncile luĭ Dumneḑeŭ, întărite în vécul véculuĭ întru adevĕr şi întru dreptate; şi că începĕtura înţelepcĭuneĭ este frica

Domnuluĭ şi înţelegere bună este tuturor celor, ce o păzesc pe dînsa. (Psalm. 110, st. 7, 9, 10.

„Vedeţĭ dară, cum Dumneḍeŭ ne povĕţuesce pe noĭ la însuşĭ începutul zidirieĭ Gimnasiuluĭ nostru şi ne arată, că înţelepcĭunea aceea, care se va preda aci, să fie acea înţelepcĭune, care are treĭ fiĭce: credinţa, nădejdea şi ĭubirea.—Scim din iscusinţa cea de tóte ḍilele, că învĕţătura fără înţelepcĭunea ceréscă şi fără cele treĭ virtuţĭ acum pomenite duce pe om la fanatism, la neodihnire şi la vătămarea a tot bineluĭ obştesc. Iar din contră acolo este raĭul pămîntesc şi pregătirea cărărieĭ cătră raĭul ceresc, unde învĕţătura e basată pe înţelepcĭunea ceréscă şi pe cele treĭ virtuţĭ cardinale creştinescĭ.

„Şi aşa pentru preamărirea Proniei dumneḍeescĭ,—care a vrut, ca astăḍĭ, cînd punem pétra fundamentală a Gimnasiuluĭ nostru, să se întîmple sĕrbătórea Sfinteĭ Sofiĭ şi a treĭ fiĭcelor sale, precum şi pentru vecĭnica aducere aminte a acesteĭ proniĭ dumneḍeescĭ,—prochĭem pe Sfînta Sofia împreună cu treĭ ficele sale de Patróna Gimnasiuluĭ nostru şi tot-de-odată vĕ las ca un amanet sfînt acea îndatorire, ca să vĕ fie voue tuturor, precum şi directoruluĭ, profesorilor şi tuturor învĕţăceilor ḍiua de astăḍĭ în tot anul o sĕrbătóre şcolară, ca voĭ, carĭ sunteţĭ părinţĭ, să vĕ aduceţĭ aminte tot-d'auna în ḍiua de astăḍĭ de Pronia dumneḍeéscă, care ni s'a arătat la ḍiua puneriĭ şi sfinţirea petriĭ fundamentale la aceste şcóle gimnasiale. Iar directorul şi profesoriĭ să afle în sĕrbătórea Sfinteĭ Sofiĭ tot-d'auna ḍiua aceea, carè să le spună lor, ca să créscă şi să înveţe pe elĕviĭ Gimnasiuluĭ nostru în duhul sfinteĭ înţelepcĭunĭ, în duhul credinţeĭ despre unul adevĕrat şi în treĭ feţe închinat Dumneḍeŭ, în duhul nădejdiĭ şi a dragostiĭ creştinescĭ şi tóte acestea să le spună elevilor lor, ca să ştie, de ce bunătate şi de ce învĕţăturĭ se pot eĭ face părtaşĭ, dacă vor asculta poveţele lor şi dacă vor deschide fragedele lor inimĭ spre locaş al Patróneĭ Gimnasiuluĭ nostru.

„Decĭ încheĭŭ cuvîntarea mea cu cuvintele luĭ Sirach şi vĕ ḍic: Uĭtaţi-vĕ la neamurile cele din început şi vedeţĭ, cine a nădĕjduit spre Domnul şi s'a ruşinat; saŭ cine a petrecut în frica luĭ şi a fost părăsit; saŭ cine 'l-a chĭemat pe el şi a fost trecut cu vederea; pentru aceea să cădem în mânile Domnuluĭ şi nu în mânile ómenilor; că precum estə mărirea luĭ, aşa este şi mila luĭ. Amin! (Cartea înţelepcĭuniĭ luĭ Sirach, cap. 6, st. 10, 18)".

La 11 Septembre 1853, Şaguna vine ĭarăşĭ în persónă la Braşov, aducênd cu sine decretul guvernuluĭ, prin care

se încuviinţéză deschiderea Gimnasiuluĭ. Cu acéstă ocasiune ţine o cuvîntare în care spune: «Iubiţilor meĭ fiĭ! am sciut că o să aveţi mare bucurie de darul împĕrătesc, am venit să mĕ bucur şi eŭ împreună cu voĭ; primiţi-mĕ şi pe mine la ospĕţul bucurieĭ vóstre». Poporul vedea ce interes pune pentru acéstă şcólă păstorul luĭ şi de aceea şi el se interesa din ce în ce maĭ mult pentru asigurarea existenţiĭ Gimnasiuluĭ, pentru prosperarea luĭ. Când s'a dat de către ministrul cultelor şi al instrucţiuniĭ publice dreptul de publicitate acestuĭ Gimnasiŭ, Şaguna a însărcinat pe profesorĭ să ţină în fie-care din cele patru biserici din Braşov câte o predică, în care să vorbéscă poporuluĭ despre însemnătatea acesteĭ şcolĭ secundare în viaţa bisericiĭ şi naţională a Românilor.

In deosebĭ 'ĭ sta la inimă luĭ Şaguna acéstă şcólă secundară românéscă din Braşov De aceea el venea adesea la Braşov şi asista la esamenele şcolarilor şi maĭ cu sémă la cel de maturitate. Lăuda pe şcolariĭ silitorĭ şi îndemna pe profesorĭ la muncă şi 'ĭ încuraja. Tot ce sta în puterea sa duhovnicéscă întrebuinţa pentru ridicarea moraluluĭ profesorilor şi al şcolarilor Gimnasiuluĭ, cum şi pentru producerea unuĭ mediŭ favorabil acestuĭ Gimnasiŭ în mijlocul poporuluĭ român. Dar nu numaĭ din punct de vedere moral lucra Şaguna, ci şi din cel material. Aşa la punerea petriĭ fundamentale a clădiriĭ Gimnasiuluĭ el a contribuit cu suma de 2000 fiorinĭ; da 50 fiorinĭ anual pentru bibliotecă; a maĭ contribuit încă cu o sumă de 4000—5000 fiorinĭ ca să se cumpere o casă spre a servi ca locuinţă directoruluĭ gimnasiuluĭ.

Tóte acestea ne arată pe omul de elită al unuĭ neam, pe omul dornic de înaintarea pe terenul cultural al unuĭ neam, căcĭ ştia destul de bine, că în acéstă şcólă secundară se vor forma şi oţeli aceĭ ce vor lucra în mijlocul poporuluĭ român pe tóte terenurile de activitate.

Românii Ortodocşi din Transilvania şi Ungaria mai aŭ o singură şcólă secundară cu caracter general şi anume gimnasiul din Brad. Intemeĭarea acestuĭ gimnasiŭ se datoresce în cea mai mare parte tot luĭ Şaguna, căcĭ el a îndemnat şi a încurajat poporul şi clerul din Comitatul Zarandului şi Halmagiului ca să adune fondurile necesare pentru întreţinerea luĭ. Ba încă şi Şaguna a contribuit cu 2000 de fiorimĭ pentru mărirea fondului acestuĭ gimnasiŭ. Şaguna a întocmit şi statutele după care să se mânuĭască şi fondurile adunate.

Şaguna dorea să vadă întemeindu-se în mijlocul poporului român şi şcolĭ reale şi comerciale. In scopul acesta a intervenit el în nenumĕrate rînduri la guvern, însă tóte stăruinţele sale aŭ rĕmas zadarnice. Guvernul 'i promitea dar nu făcea nimic pentru realisarea scumpelor luĭ dorinţe. Se vede, că se temea de avîntul ce căuta să şi-l ia poporul român. Şi pe lângă acésta nu eraŭ Românii în frunte cu Şaguna ortodocşi? Şi limba şi confesiunea staŭ în cale guvernului şi 'l împedicaŭ de a satisface cererile luĭ Şaguna.

Dar cu învĕţămîntul elementar, cu şcólile populare, cum stăteaŭ Românii? Era acest învĕţămînt într'o stare de aşa natură, ca să pótă servi pe de o parte de adevĕrat temeiŭ învĕţămîntuluĭ secundar, ĭar pe de altă parte ca să pótă dobândi copiiĭ elementele adevĕrateĭ culturĭ generale? Nimic din tóte astea. Şcóla populară era într'o stare vrednică de plâns şi pe lângă acésta dreptul de supraveghere a bunuluĭ eĭ mers 'l avea episcopul Romano-Catolic din Alba-Iulia. Se putea o maĭ mare umilire pentru biserica ortodoxă română şi pentru episcopul eĭ? Şaguna nu putea tolera acésta. De aceea s'a luptat să capete autonomia şcolară pe temeiul principiuluĭ confesional şi unica supraveghere din partea episcopuluĭ român ortodocs. Sinodul în sesiunea sa din 1850 în urma propunereĭ luĭ Şaguna a hotărît ca conducerea şi supremul inspectorat şcolar să-l aibă episcopul ca cap legitim al bisericeĭ Ortodoxe ardelene, ĭar guvernul după multe

esitări a fost silit să recunóscă autonomia şcolară română. Prin urmare aceste două bunuri nepreţuite pentru némul românesc din aceste părţi se datoresc numai şi numai lui Şaguna.

Numĕrul şcólelor populare creşte din an în an. Poporul iubeşte şcóla şi face jertfe pentru ea. Ajunseseră românii ortodocşi să aibă peste 700 de şcoli primare. Şaguna s'a îngrijit ca aceste şcoli să dispună de un personal didactic anume pregătit şi ca fie-care şcólă să dispună de un mic fond şi de anumite mijlóce pentru regulata funcţionare. Tot Şaguna a instituit şi conferinţele învĕţătorescĭ, atât de importante pentru propria instruire a învĕţătorilor şi pentru stimularea reciprocă la muncă pe terenul şcolar şi naţional. In tóte centrele unde se ţineaŭ conferinţe Şaguna trimitea bărbaţi distinşi şi pricepuţi în ale învĕţămîntului ca să înveţe şi să supravegheze bunul mers al lucrărilor. Cât de mult s'a nevoit Şaguna pentru şcóla populară se póte vedea şi dintr'o circulară pe care a adresat-o el în 1862 protopopilor, prin care îi îndemna la abnegare de sine, la sacrificii pentru binele şcólei. Iată propriile lui cuvinte: «Dacă eŭ nu m'am descurajat de greutăţile şi neplăcerile ce mĕ întâmpină din partea acestui ram al chemării mele şi rĕmân credincios devizei mele: *înainte;* atunci faceţi şi prea sfinţiile vóstre aşa. Nu vĕ speriaţi de greutăţi, ci cu bărbăţie dovedită păşiţi înainte pe terenul cel colţuros, cultivaţi-l, căci va rodi fructe nobile, fructe de luminarea fraţilor şi fiilor noştri de un sânge şi de o religie». Cum putea să rĕmână cine-va rece la un asemenea părintesc îndemn? Cum puteaŭ protopopii să nu lucreze cu inimă, când vedeaŭ atăta inimă din partea bunului lor episcop?.....

Mai e încă ceva. Copiii de români cari 'şi făceaŭ studiile în şcoli streine n'aveaŭ catiheţi ortodocşi. Studiul legii strămoşescĭ era deconsiderat. Şaguna de la venirea sa ca episcop a luat măsuri ca studiul religiunei să se predea copiilor

românĭ ortodocşĭ de catiheţĭ numiţĭ de dînsul. Incă un câştig pentru poporul român ortodocs, căcĭ religiunea şi némul formézĕ la românĭ un tot.

Din tóte acestea se vede cât a lucrat Şaguna pentru şcólă; cu cât zel şi pricepere. Tóte dispositiunile luate de el pentru şcólă, tóte prevederile luĭ n'aŭ contribuit de cât spre folosul şi mărirea poporuluĭ român, altă dată atât de urgisit şi deconsiderat. Luĭ Şaguna i se póte da cu drept cuvînt numele de întemeĭetorul şcóleĭ la Româniĭ ortodocşĭ din Transilvania şi Ungaria.

G...

SFINTUL IÓN CHRISOSTOM

CUVÎNT CĂTRE EUTROPIU [1]),

Maĭ tot d'auna, însă acum maĭ mult de cât orĭ când e momentul favorabil ca să ḑic „deșertăcĭunea deșertăcĭunilor și tóte deșertăcĭune“. Unde este acum strălucitul veșmînt al demnităței de ipat? Unde sunt făcliile cele strălucite? Unde sunt aplaudele și dansurile și banchetele și adunările publice? Unde sunt corónele și bolțile? Unde este animația orașuluĭ, și laudele de la ipodrom, și lingușirile spectatorilor? Tóte acelea au trecut și vêntul suflând a doborît cu grămada frunḑele și ne-a arătat gol arborele cel mișcat din rădăcină pe viitor. Căcĭ atât de puternică a fost isbirea vêntuluĭ, în cât ne-a înspăĭmântat, că are să-l smulgă din rădăcină, și chĭar 'nseșĭ nervii copaculuĭ să 'ĭ sgudue. Unde sunt acum amicii prefăcuțĭ? Unde sunt benchetuelele și cinele? Unde este mulțimea conmesenilor, și vinul neamestecat, care se servĭa tótă ḑiua și artele variate ale bucătarilor și servitoriĭ dinastieĭ, carĭ tóte le făceaŭ și spuneaŭ ca să producă plăcere? Nópte și vis au fost tóte acelea, și făcêndu-se ḑiua, aŭ dispărut; florĭ de primă-vară aŭ fost și trecênd primă-vara tóte s'aŭ veștejit; umbră și a trecut; fum și a perit; băsicĭ spumegătóre și s'au spart; pânză de păĭajen și s'a rupt. Pentru aceea dar, aceste duhovnicescĭ cuvinte sá le repetăm ḑicênd neîncetat: „Deșertăcĭunea deșertăcĭunilor, și tóte sunt deșertăcĭune“. Intr'adevĕr, acéstă frasă și pe pereți, și în casă, și pe haĭne, și în for, și pe strade, și pe la intrărĭ, și maĭ 'nainte de tóte în consciința fie-căruĭa să fie

---

[1]). Acéstă cuvîntare a fost rostită de Sfîntul Ión Chrisostom, Archiepiscopul C-poleĭ, în fața împĕratuluĭ Archadiu și a armateĭ sale, dispusă să pĭardă pe marele demnitar de stat, Eutropiu, pentru crima — de les majestate — și care de fricá se refugiase la picĭórele altaruluĭ.

săpată și mai tot-d'auna s'o meditäm. Fiind-că înșelăcĭunea și măscile și ipocrisia par multora, că sunt adevĕr; acest lucru mai în fie-care di și la cină și la prânz și în adunări, trebue fie-care să dică către aprópese sĕŭ și să audă de la acesta, că: „Deșertăcĭunea deșertàcĭunilor, tóte deșertăcĭune“.—Nu-ți spuneam eŭ mai în tot-d'auna, că bogăția este un sclav fugar? Insă tu nu puteai să mĕ suferi. Nu-ți diceam eŭ, că este slugă nerecunoscĕtóre? Iar tu nu voĭai să te convingi. Iată, experiența lucrurilor a arătat, că nu numai fugitivă și nerecunoscĕtóre, dar și ucigașă de om; căcĭ acésta te-a făcut pe tine să tremuri acuma și să te temĭ.

Ore nu-ți spuneam eŭ ție, că eŭ te ĭubesc mai mult de cât ceĭ ce te lingușesc, când mai tot-d'auna mĕ disprețuĭai, fiind-că îți înfățișam adevĕrul? Eŭ care te mustram, port grija de tine mai mult de cât ceĭ ce te lingușeaŭ? Nu am adăogat la cuvintele de mai sus, că mai vrednice de credință sunt loviturile prietenilor, de cât sărutările bine-voitóre ale vrăjmașilor? Dacă sufereai loviturile mele, sărutările acelora nu eraŭ să-ți pricinuĭască mórtea acésta; căcĭ loviturile mele aduc sănătate, ĭar sărutările lor ți-aŭ preparat bóla acésta nevindecată. Unde sunt acum paharniciĭ? Uude sunt ceĭ ce alergaŭ ĭute încóce și în colo prin adunare, lăudându-te de miĭ de orĭ? Eĭ aŭ fugit, aŭ tăgăduit prietenia; eĭ își procură siguranță prin agonia ta. Insă noĭ nu suntem ast fel, ci și atuncĭ, când eraĭ scârbit — de observațiile mele — nu ne depărtam de tine, și acum când eștĭ decădut te protegem și te ajutăm. Și chĭar biserica, care a fost asuprită de tine și-a deschis sînul și te-a primit, ĭar teatrele cele îngrijite, pentru care adesea-orĭ te-aĭ supărat pe noĭ, te-aŭ trădat și te-aŭ prăpădit. Cu tóte acestea n'am încetat de a dice tot-d'auna; pentru ce facĭ acestea? Te înfuriezĭ ca un bețiv contra bisericeĭ, și te ducĭ singur spre prăpastie; însă trecea cu vederea tóte. Iar alergările de caĭ cu care ți aĭ chel'uit bogățiile, ți-aŭ ascuțit sabia; biserica însă, care s'a adăpat din mânia ta cea fără rost, alérgă pretutindenea, voind să te răpĭască din mrejile acestea. Și acestea le dic, nu ca să amărăsc pe acest ce zace, ci voind să pun în siguranță pe ceĭ ce staŭ de față; nu sgândărind ranele cele urîcĭóse ale suferinduluĭ, ci voind să mențin pe ceĭ nerăniți vre-o dată în sănătate sigură; nu înecând pe cel coprins de furtună, ci instruind pe ceĭ ce plutesc cu vênt favorabil, ca nu cum-va să se înece.

Și cum póte să fie acésta? Dacă ne gândim la schimbarea lucrurilor omenescĭ. Căcĭ și acesta dacă s'ar fi temut de vre-o schimbare, nu era să sufere schimbare. Acum însă, fiind-că acesta, nicĭ de la sine-și, nicĭ de către alțiĭ făcêndu-se mai bun[1]) voĭ cel puțin, carĭ vĕ mândriți cu bogăția, trageți un folos din suferința luĭ. Căcĭ nimic nu e mai slab de cât schimbarea lucrurilor omenescĭ. Pentru care decĭ, orĭ ce denumire ar da cine-va micimeĭ lor, tot va spune mai puțin de cât adevĕrul. Chĭar dacă fum, chĭar dacă ĭarbă, chĭar vis, chĭar florĭ de primăvară, chĭar în sfîrșit orĭ cum ar voi să le numĭască.

---

[1]). Sensul: că nicĭ de la sine, nicĭ de povețele altora n'a ascultat în ceea ce privesce schimbarea lucrurilor omenescĭ.

Atât de vremelnice și de cât cele ce nimic, maĭ nimic sunt. Și cum că pe lângă nimicnicie sunt și mult prăpăstióse, se vede din cele ce am să spun; căcì cine a fost maĭ superior de cât acesta? Nu întrecuse el tot universul prin bogăție? N'a fost el înățat la cele maĭ marĭ demnităță? Nu tremuraŭ și se temeaŭ de el toțĭ? Iătă-l, acum, maĭ netrebnic de cât ceĭ ferecațĭ în lanțurĭ, mai de milă de cât sclaviĭ și maĭ lipsit de cât săraciĭ, carĭ se prăpădesc de fóme, s'a făcut. Maĭ în fiecare ți vedea săbiĭ ascuțindu-se, și mocirlă, și călăĭ, și târîrea luĭ spre mórte; și nu dór că el nu știe. că odinióră ajunsese în culmea plăcereĭ, nu că nu simte raza acésta—de compătimire, — dar vĕțêndu-se înconjurat în mijlocul amĭazuluĭ, întocmaĭ ca într'o nópte întunecósă, s'a smintit fórte; saŭ maĭ bine țis, orĭ cât ne vom încerca, nu vom putea să descrim prin cuvînt patima luĭ, care urma s'o sufere, așteptând maĭ în fie-care moment să fie ucis. Dar ce maĭ trebue cuvintele nóstre, când el însușĭ ne represintă tóte acestea destul de clar ca și 'ntr'o icónă? Căcĭ cu o ți maĭ 'nainte, când aŭ venit ómeniĭ curțiĭ, ca să-l răpĭască și el s'a refugiat către sfintele vase, cum și acum, fața luĭ nu era de loc în o stare maĭ bună de cât a unuĭ mort; clănțenitul dinților și dărdâitul și tremurarea corpuluĭ întreg, și vocea întreruptă și limba amorțită, și o ast-fel de înfățișare, ca și când i-s'ar fi cuvenit să aĭbă un suflet de pĭatră. Și acestea le țic, nu ocărînd, amărîndu-ĭ suferința; ci le țic, ca să înmoĭŭ mintea vóstră, și să vĕ atrag spre milă; și mĕ încerc să vĕ conving, că suntețĭ satisfăcuțĭ prin pedépsa, ce s'a întîmplat.

Insă fiind-că printre noĭ sunt mulțĭ nemiloșĭ în cât să ne acuze și pe noĭ, pentru că l'am primit la altar, voind să înduĭoșez asprimea lor, spun pe față cu multă ardóre patimile acestuĭa. Pentru ce te necăjeștĭ, ĭubite? Pentru că, țice, s'a refugiat în biserică acela care a luptat contra eĭ neîntrerupt. Pentru lucrul acesta maĭ bine trebuĭa, să prea mărescĭ pe Dumnețeŭ, căcĭ l-a lăsat să cață în o ast-fel de nevoe, în cât să cunóscă și puterea bisericeĭ și ĭubirea eĭ de ómenĭ. Puterea, din rĕsboaele contra eĭ, din causa cărora a suferit atât de mare schimbare, ĭar ĭubirea eĭ de ómenĭ, din cele următóre, fiind-că ea combătută fiind de el, acum îl acopere cu pavăză și l'a primit sub aripele sale, și l'a pus în tótă siguranța, neținênd întru nimic sémă de relele de maĭ 'nainte, ci și-a deschis sînul cu multă dragoste. Acéstă faptă e maĭ strălucită de cât orĭ ce triumf, acésta e victoria cea maĭ însemnată, acésta umilesce pe Elinĭ, acésta și pe Jidovĭ îĭ rușinéză cu desăvîrșire, acésta 'ĭ arată fața eĭ veselă; căcĭ pe vrăjmașul sĕŭ luându-l prizonier îl cruță de mórte, și pe când toțĭ îl trec cu vederea în deșert, singură biserica, ca o mamă ĭubitóre de fiĭ l'a ascuns sub catapetésma eĭ și a ținut pĭept furieĭ imperiale, urgieĭ poporuluĭ, și ureĭ nesuferite Acésta constitue podóba altaruluĭ. Ce? Podóbă este, țice, faptul că se atinge de altar spurcatul, și lacomul și răpitorul acesta? Nu țice acestea; fiind-că și femeea cea desfrînată a atins picĭórele luĭ Christos, care femee era fórte spurcată și necurată și înaintea luĭ Iisus nu era crimă ceea ce se făcuse, ci minune și laudă mare; căcĭ nu vătăma cea necurată pe cel curat, ci pe cea spurcată cel curat și neprihănit prin pipăire a făcut-o curată.

Decĭ dar, nu ține sémă de rele, Omule! Căcĭ noĭ snntem servitorĭ

ăĭ celuĭ ce s'a crucificat pentru noĭ și care ḍicea: „Iartă-le lor, căcĭ nu știŭ ce fac“.—Dar el a interḍis prin decrete și legĭ, ḍice refugiul în biserică? Bine. Insă ĭată, din lucrurile acestea a învĕṭat, ce fel sunt cele ce el a făcut, și însușĭ cel dintîĭŭ a desființat legea prin cele ce a suferit și a devenit batjocura universuluĭ și tăcut glăsuesce povățuind pe toțĭ: „Să nu faceți ast-fel, ca să nu pățiți ast-fel“. Dascăl s'a arătat prin suferința sa, și strălucire mare împrăștie altarul, și acum maĭ mult de cât orĭ când un fenomen înspăĭmântător reese de aci, acela că reține pe leŭ legat.

Fiind-că și în icónele împĕrătești mare podóbă ar fi, nu atuncĭ când ar sta pe tron numaĭ împĕratul în porfiră și cu diademă, ci când ar avea sub picĭóre sclavĭ, ḍăcênd legați cu mâĭnele la spate și plecându-șĭ capul în semn de umilință. Şi cum că nu se simte nevoe de vre-o îndoĭală în cuvintele mele, voĭ înși-vĕ sunteți martorĭ aĭ grăbireĭ și îngrămădireĭ de lume, fiind-că minunat e teatrul de astă-ḍĭ, și adunarea-ĭ curiósă și câtă mulțime de popor am vĕḍut la sfintele Paștĭ adunându-se, tot atât de multă vĕḍ și acum aicĭ. Intr'adevĕr, el, tăcênd ĭ-a adunat pe toțĭ, căcĭ prin faptele sale a rĕsunat maĭ tare de cât trîmbița; în cât nu numaĭ fecĭórele părăsindu-șĭ camerile lor, și femeile casele, dar chĭar bărbațiĭ golind pĭața, ațĭ alergat cu toțiĭ aicĭ, ca să vedeți firea omenéscă dată la iveală, să vedeți ce este ea, și ce este slăbicĭunea lucrurilor omenescĭ despoĭată de tóte ale sale, și să vedeți figura acésta ticălósă, care erí și maĭ 'nainte strălucea cu multă splendóre (căcĭ chĭar așa e bogăția strînsă din lăcomie), părênd maĭ urîtă de cât orĭ ce babă sbârcită, figură care prin acéstă schimbare șĭ-a șters sulimanul de pe obraz și cănéla de pe sprîncene[1]), ca și cum ar fi tras cu buretele. Și așa este și puterea acesteĭ adîncĭ ticăloșiĭ; ea a făcut pe cel strălucit și cu vaḍă, să parĕ acum maĭ de nimic de cât toțĭ ceĭ-l-alțĭ.

Chĭar dacă un bogat ar intra aĭcĭ—în biserică—să-l vadă, mult câștigă; căcĭ vĕḍênd, cum a căḍut din o atâta de mare înălțime cel ce făcea să se clatine tot universul, și cum se sfiește, și a devenit maĭ fricos de cât un ĭepure și bróscă, și că fără lanț, ci în loc de legătură fiind strîns de frică, e lipit de stâlpul acesta [2]), îșĭ rĕstrînge îngâmfarea, îșĭ alungă fumurile, și filosofând cele ce trebue să cugete cu privire la cele petrecute, plécă, învĕțând din fapte ceea ce spun scripturile; că adică: „orĭ ce corp ca ĭarba, și orĭ ce glorie omenéscă ca flórea ĭerbeĭ; uscatu-s'a ĭarba, și flórea a căḍut; și ĭarășĭ: „ca ĭarba se vor usca și ca roua de pe legume vor peri; căcĭ ca fumul sunt ḍilele luĭ“, și câte de felul acesta.—Apoĭ sĕracul intrând și uĭtându-se la vedenia acésta, nu se desprețuește pe sineșĭ, nicĭ îĭ pare rĕŭ pentru sărăcia luĭ, ba încă mulțămesce pentru ea, căcĭ ĭ-a servit ca asil de scăpare, și ca un liman neviforît, și cetate sigură, și vĕḍênd acestea póte să rĕmână adesea-orĭ pe loc, de cât însușindu-și-le tóte pentru un scurt timp, să-șĭ pună după aceea viața în pericol. Veḍĭ dar, că nu s'a făcut

---

[1]). Sfîntul Chrisostom face aci alusiune la onorurile și titlurile de demnitate pe care le avusese Eutropiu maĭ 'nainte de a căḍea în disgrația împĕratuluĭ.

[2]). Picĭorul altaruluĭ.

mic câștig și pentru ceĭ bogațĭ, și pentru săracĭ, și pentru ceĭ smeriți, și pentru ceĭ mândri, și pentru sclavĭ, și pentru liberĭ, din refugiul acestuĭa aicĭ. Nu cum-va am înmoĭat patima și am alungat urgia vóstră? Nu cum-va am stins în voĭ neomenia? Nu cum-va, v'am înduplecat către simpatie? Eŭ cel puțin cred, că fórte mult, și acésta mĭ-o dovedesc nu numaĭ fețele, dar chĭar șiróele vóstre de lacrămĭ. Decĭ dar, acum—când inimile vósrte cel împĭetrite aŭ devenit un pământ bun de cultivat ș'o țarină roditóre, și când aŭ odrăslit fruct de milostenie, și lasă ca să se vadă ștĭuletul simpatieĭ împodobit cu pĕr, haĭdeți, să cădem înaintea împĕratuluĭ, saŭ maĭ bine ḑis, să rugăm pe ĭubitorul de ómenĭ, Dumnedeŭ, ca să înmóĭe mânia imperatoruluĭ, și să ĭ îmblânḑĭască inima, în cât să ne ofere deplina sa grație[1]). Căcĭ într'adevĕr, deja din ḑiua aceea, în care el s'a refugiat aicĭ, nu puțină schimbare s'a făcut; fiind-că îndată ce împĕratul s'a informat, că el a năvălit în locul acesta de scăpare, pe când avea armată în față—și era aţâţată din causa culpelor acestuĭa, și-l cerea spre măcelărie, a adresat o scurtă cuvîntare, cu scop să restrângă mânia militară, afirmând că sunt vrednice de ținut în socotélă, nu numaĭ păcatele, dar chĭar orĭ și ce ispravă făptuită de acesta, și ĭ-a încredințat, că le rĕmâne îndatoritor pe de o parte, ĭar cât despre cele ce însuși ca om a avut să întâmpine, el le ĭartă ca unuĭ muritor. Și fiind-că cereaŭ cu stăruință rĕsbunarea împĕratuluĭ înjuriat, strigând cu glas mare, sbătêndu-se de furie, amintind de mórte și învîrtind lăncile, începu să verse șiróe de lacrămĭ în sfîrșit din ochiĭ sĕĭ fórte blânḑĭ și amintind de sfînta masă, către care acesta a alergat să scape, numaĭ așa a făcut să înceteze cu totul mânia lor. Dar să maĭ adaogăm și din ale nóstre.

De ce fel de ĭertare v'ațĭ putea învrednici, dacă împĕratul, care a fots înjuriat lasă la o parte relele, ĭar voĭ, carĭ n'ațĭ suferit nimic de felul acesta, arătațĭ atâta mândrie? Și acum, terminându-se teatrul acesta, vețĭ putea să vĕ apucațĭ de misteriĭ—să luațĭ parte la serviciul—și să rostițĭ rugăcĭunea aceea prin care ni se impune a ḑice: „Iartă-ne nouĕ, precum și noĭ ĭertăm greșiților noștri", când voĭ cereți condamnarea greșituluĭ vostru? A făcut marĭ nedreptățĭ și a înjuriat? Nicĭ noĭ nu tăgăduim. Dar nu e timpul de judecată, ci de milă; nu de vinovăție, ci de ĭubire de ómenĭ; nu de examinare, ci de ĭertare, nu de vot și proces, ci de înduĭoșire și grație. Așa dar, nimenea să nu se aprinḑă, nicĭ să-ĭ pară rĕŭ, ci maĭ bine să ne rugăm ĭubitoruluĭ de ómenĭ, Dumnedeŭ, ca să ĭ dăruĭască lungime de ḑile și să-l cruțe din măcelul, care-l înfricoșéză, încât el să se pótă desbrăca de greșalile sale, și în comun să cădem înaintea ĭubitoruluĭ de ómenĭ, împĕratul, pentru biserica și pentru altarul acesta, rugându-l să dăruĭască sfinteĭ mese—altaruluĭ—un bărbat.

Dacă vom face acest lucru, și împĕratul însuși o să-l primĭască, și Dumnedeŭ o să fie lăudat înaintea împĕratuluĭ, și ne va dărui nouĕ o mare rĕsplătire, pentru acéstă de ómenĭ ĭubire. Căcĭ cu cât se scârbesce

---

[1]). Să-l grațieze pentru hatârul mulțimeĭ.

și urăsce pe cel schingĭuitor și neuman, cu atât pe cel milostiv și filantrop îl primesce și-l ĭubesce. Chĭar drept dacă ar fi un ast-fel de om, îșĭ împletesce șie-șĭ coróne maĭ strălucite; ĭar de va fi păcătos îĭ trece cu vederea greșalele sale, dăruindu-ĭ acéstă rĕsplătire a simpatieĭ, care a avut-o către semenul sĕŭ. „Căcĭ milostenie voesc, ḑice, și nu tămîere“ [1]); și pretutidenea în Sf. Scripturĭ veḑĭ, căutându-se cu stăruință însușĭ acest lucru tot-d'auna, și acésta, despre care se vorbește, e ĭertarea păcatelor.

Ast-fel prin urmare îl vom putea face compătimitor, ast-fel vom putea dobândi deslegare de greșale, ast-fel vom împodobi biserica, cu chipul acesta și împĕratul, cel ĭubitor de ómenĭ, o să ne laude, și poporul întreg va aplauda de bucurie, și marginile universuluĭ vor admira însușirea de filantropie și blândețe a orașuluĭ acesta, și informându-se ceĭ de pretutindenea globuluĭ despre cele ce s'aŭ petrecut aicĭ, ne vor vesti pe noĭ. Decĭ dar, pentru ca să ne bucurăm de ast-fel de bunurĭ, să cădem la picĭórele luĭ, să invocăm grație, să rugăm, să smulgem din pericol pe robul acesta, pe refugiatul, pe imploratorul de ĭertare, pentru ca și noĭ înșine să avem parte de bunurile ce dorim, prin graţia și ĭubirea de ómenĭ a Domnuluĭ nostru, Iisus Christos, căruĭa se cuvine gloria și puterea acum și tot-d'auna și în veci vecilor. Amin.

Antipa și Evghnnie Macedonénul.
Teologĭ.

---

[1]). Profetul Osia VI. 6.

RELIGIUNEA ȘI MORAVURILE SABEENILOR SAŬ SUBBA.

Vedĭ Biserica Ortodoxă Română, an. XXIII, No. 11.

In unele din numerile trecute ale acesteĭ reviste am arătat principiile religiuneĭ Sabeenilor saŭ Subba, influența care a avut'o creștinismul asupra acestuĭ popor, am vorbit despre preoțiĭ lor, credința lor asupra creațiuneĭ lumeĭ, modul cum li se administréză botezul, rugăcĭunile, sĕrbătorile lor, credința în spiritele bune și cele rele și de astă-dată mĕ voĭ ocupa de biserica lor și de obiceĭurile lor la înmormîntărĭ.

Biserica este la eĭ, ca și la cele-l-alte popóre, locul unde se adună poporul pentru ca să îndeplinéscă ceremoniile lor religióse. In limba lor pórtă numirea de «Mochkhno» și prin acest cuvînt eĭ înțeleg locuința personagiilor din Olmi-Danhuro. După cum la noĭ creștinii, biserica este locuința luĭ Dumnedeŭ, pentru eĭ Mochkho este unul din personagiile însemnate care conduc universul și după numele luĭ este numită și biserica.

In tóte părțile unde locuesc eĭ în Mesopotamia, nu aŭ de cât douĕ biserică, cu tóte că aceste monumente nu-ĭ costă

aprópe nimic. Materialul necesar pentru construirea unei biserici constă din mărăcini, sfori și pămînt. Spațiul pe care 'l ocupă edificiul întreg e de mai puțin de cinci metrii în lungime și de patru în lărgime. Bisericile sunt construite la o mică distanță de fluviŭ. Ei sapă mai întâiŭ gropi în formă de șanțuri, pun într'însele mărăcini și îi légă împreună prin sfori. Odată pereții construiți, tot în același mod fac și acoperișul și întréga clădire o lipesc cu pămînt. Biserica nu are de cât douĕ ferestre și o ușă, care e deschisă în tot-d'auna către partea de sud, ast-fel ca acel care intră să aibă steaua polară înaintea luĭ. Odată construcția terminată, eĭ sapă un canal, prin care lasă să curgă apă din fluviŭ, care alimentéză un mic basin, aședat lîngă biserică și care trebue să fie în tot-d'auna plin cu apă.

Construirea bisericeĭ o încep de obiceĭŭ cu puțin timp înainte de sĕrbătórea «Pancho», pentru că acésta nu póte fi sfințită de cât cu ocasiunea acesteĭ sĕrbătoriĭ. Pentru ceremonia sfințireĭ este trebuință de cel puțin patru preoți și pentru acest scop eĭ întrebuințéză cinci dile, saŭ mai bine dis tóte sĕrbătorile «Panho». După ritualul lor, formalitățile care sunt de îndeplinit cu acéstă ocasiune sunt urmĕtórele: Preoții după ce s'aŭ botezat mai întâi unii pe alții și însoțiți de un diacon, pe care de asemenea îl botéză, intră în noua biserică, aducênd cu eĭ o rîșniță, cărbuni, o porumbiță, o cantitate óre care de grâŭ bine spălat și sĕmînță de susan. In timpul cât diaconul e ocupat să macine grâul, preoții aprind focul, extrag uleiul din susan și îl adun în o sticlă. Când făina e gata eĭ iaŭ o parte dintr'însa o înmoae în apă și din acéstă cocă fac șése-decĭ de turte micĭ de mărimea uneĭ piese de cinci leĭ, pe care le coc în foc. In urmă tae porumbița și sângele 'l adună într'un vas curat. După ce turtele s'aŭ răcit, preoții încep rugăciunile în timpul cărora eĭ lasă să cadă în formă de cruce pe fie-care turtă câte patru picăturĭ de uleĭ de susan și câte patru picăturĭ

de sînge de porumbiță Aceste rugăciuni care se fac asupra turtelor sunt în număr de şése-deci şi fie-care preot trebue să le recite. După acésta pronunță rugăciuni în comun şi cu vocea tare la care le rĕspunde poporul, ce se află adunat împrejurul bisericei. După sfîrşitul rugăciunilor ceĭ cinci oficianți se apucă de mâini unii cu alții, în formă de salut, şi apoĭ plécă, după ce aŭ închis uşa bisericeĭ.

Acéstă ceremonie, care duréză de diminéță şi până la prânz, este repetată în tóte detaliile în tóte dilele sĕrbătóreĭ Panho. După a cincea di preoții îngrópă porumbița chĭar în biserică. Cele treĭ sute de turte sfințite eĭ le pun într'un vas bine închis şi le conservă cu mare grijă în biserică. Din acest moment noua biserică e recunoscută ca un templu legitim şi regulat în care Subba, pot să practice ceremoniile lor religióse. Sfințirea bisericeĭ nu e valabilă de cât pentru un an şi apoĭ trebue sfințită din noŭ. Eĭ cred că în Olmi-Danhuro se află tot ast-fel de biserici, cu singura diferență că acestea sunt de cristal şi că suprafața lor este de o sută de orĭ maĭ mare.

Nu maĭ puțin sunt interesante şi obiceĭurile lor la înmormîntărĭ. Când un Subba se bolnăvesce el e supravegheat dĭua şi nóptea. Dacă e în pericol de mórte, atunci e supravegheat de un Chkando saŭ diacon însoțit de douĕ persóne. Când obsérvă că el a intrat în agonie saŭ e aprópe de mórte, eĭ îl spală pe tot corpul maĭ întâĭ cu apă caldă şi apoĭ cu apă rece. In timpul acestor spălăturĭ bolnavul trebue să stea pe scaun şi dacă nu e în stare să stea singur atunci e susținut de tóte părțile, pentru că este necesar de a-l pune în acéstă posițiune, căci trebue să-ĭ verse apă pe cap, care apoĭ să se reverse şi peste restul corpuluĭ [1]). Câtă vreme duréză

---

[1]) Credința lor este că bolnavul care móre fără aceste spălăturĭ va suferi cu siguranță chinurile din Matarothos saŭ din iad. Eĭ spun că spălăturile trebuesc făcute cât bolnavul e în viéță, căcĭ ele purifică sufletul şi ast-fel se presintă fără păcate înaintea luĭ Avather; pe câtă vreme după mórte sufletul nu maĭ póte profita de dînsele.

spălăturile, bolnavul recită mai multe rugăciuni și dacă el nu póte vorbi, atunci diaconul le pronunță pentru el. După acésta se pune d'asupra bolnavului șapte acoperăminte, tóte din stofă albă și tot în timpul cât e în agonie e îmbrăcat și pentru înmormîntare. Imbrăcămintea complectă pórtă numirea de rasta.

Poporul Subba crede că îmbrăcămintea ce se pune pe morți e de proveniență divină. Ei spun că atunci când Adam-Gavro a fost instalat pe pămînt, șépte îngeri aŭ adus, fie-care câte un vestmînt lui Hivel-Zivo [1]) din acelea pe care le purta el. Hivel-Zivo a făcut din acestea o îmbrăcăminte complectă pe care a dat'o părinteluĭ ómenilor și care încă servă de model poporuluĭ la înmormîntare. Acéstă îmbrăcăminte este lințoliul morților și uniforma preoților în exercițiul funcțiuneĭ lor. Un Subba care are nenorocirea de a fi îngropat fără acéstă îmbrăcăminte, e sigur că sufletul luĭ e oprit în Matarothos până la ḑiua de apoĭ.

Indată ce bolnavul și-a dat ultima suflare, cadavrul e pus pe o saltea cu capul către sud și cu picĭórele către nord, așa ca el să aĭbă înaintea sa steaoa polară [2]). Corpul e dus la mormînt de patru diaconi și cel care merge în cap trebue să fie căsătorit. Mormîntul nu e săpat de cât după ce diaconiĭ sosesc cu cadavrul în cimitir. Primele treĭ lovituri de sapă sunt date de primul diacon. Grópa are direcțiunea tot către steaoa polară. Odată cadavrul așeḑat în mormînt, primul diacon aruncă treĭ pumni de pămînt peste dînsul și asistenții îi urméză exemplu până ce se umple grópa. Toți ceĭ ce aŭ însoțit pe mort se întorc la casa mortuluĭ, unde li se dă să mănânce. Femeile care aŭ să prepare mâncările, precum și persónele însărcinate a tăea

---

[1]) Creatorul universuluĭ.

[2]) E așeḑat în acéstă posițiune, pentru ca să aĭbă înaintea sa reședința luĭ Avather și decĭ direcțiunea raĭuluĭ.

animalele pentru mâncare, trebuesc să se scalde mai întâiŭ în fluviŭ şi atât cât aŭ de lucru să fie îmbrăcaţi în alb. După masă toţi óspeţii se ridică, ţinênd fie-care câte un dumicat în mână. Preotul face o lungă rugăciune pentru sufletul mortuluĭ, care e repetată de asistenţi şi după aceea eĭ duc ultimul dumicat la gură.

Orĭ cât de săracă ar fi familia decedatuluĭ tot trebue să dea o masă după înmormîntare, chĭar dacă n'ar face de cât mâncare de pesce saŭ legume simple cu pâĭne. Oamenii bogaţi sunt obligaţi a face ast-fel de mese saŭ pomenĭ la treĭ ḑile, la şépte, la cinci-spre-ḑece, la treĭ-ḑecĭ, la patru-ḑecĭ şi cincĭ şi la şase ḑecĭ de ḑile. In timp de douĕ lunĭ rudele mortuluĭ nu pot face nicĭ o vizită. Acelora carĭ vin să'ĭ vadă şi să le dea micĭ cadourĭ. Preoţii până la şase ḑecĭ de ḑile fac mereŭ rugăciunĭ pentru sufletul mortuluĭ. Fie-căruĭ preot i-se dă până la maximum de cinci-ḑecĭ leĭ şi eĭ sunt obligaţi a pomeni în rugăciunile lor numele răposatuluĭ în tóte duminicile până la sfîrşitul vieţeĭ lor.

Inainte de a începe rugăciunile pentru mort, preotul se scaldă în fluviŭ şi apoĭ îşĭ cumpără singur alimentele necesare, pe care le prepară cu propriile sale mâĭnĭ. După ce sfîrşesce mâncarea, el începe a recita rugăciunile, ţinênd ultimul dumicat în mână, pe care nu-l mănâncă de cât după terminarea rugăciuneĭ. Poporul e convins că prin aceste rugăciunĭ sufletul mortuluĭ dobândesce în Matarothos o porţie de mâncare mai mare de cât cea care i-se dă de obiceĭŭ şi care e fórte insuficientă.

După ce sufletul părăsesce corpul trebue să se ducă în Matarothos saŭ în infern. In acest loc de supliciŭ conduc douĕ drumurĭ: unul pentru sufletele curate şi altul pentru cele pline de păcate. Calea duréză şépte-ḑecĭ şi cincĭ de ḑile. Sufletul fără păcate merge singur pe acest drum, ĭar cel păcătos, pentru că nu póte merge, e condus de douĕ spirite din infern. După ce trec prin ĭad, sufletele se pre-

sintă înaintea luĭ Avather, care le judecă. Cele care sunt curate, după ce trec peste apele luĭ Nahro-Dakchucho, sunt primite în Olmi-Danhuro saŭ în raĭŭ; aicĭ se bucură de o fericire eternă. Cele necurate sunt trimise în infern ca să-șĭ facă pedépsa pe care le a orînduit'o Avather. In ĭad sunt cincĭ supliciĭ principale. Primul constă în aceea că sufletul celuĭ păcătos e pus în canalul respirator al luĭ Ur și aicĭ el e supus când la o căldură arḑétóre, când la o răcélă de ghéță. La acéstă pedépsă sunt supușĭ ceĭ adulterĭ.

Pedépsa a doua este focul infernuluĭ, care se aplică hoților. Sufletele lor sunt puse în cuptóre arḑétóre și sunt schimbate din loc în loc spre a simți și maĭ mult arsura foculuĭ. Pedépsa a treĭa constă în închisóre și ea se aplică acelora, carĭ daŭ mărturie mincinósă. Sufletele acestora încătușate cu lanțurĭ de mânĭ și de picĭóre staŭ închise până expiază întréga lor greșală. A patra pedépsă e destinată soților necredincĭoșĭ. Sufletul aceluĭa, care a înșălat pe tovarășul sĕŭ, e așeḑat între douĕ stâncĭ, care strângêndu-se una către alta îl înăbușă și îl turtesce cu totul și apoĭ stâncile ĭarăși se desfac. Acéstă lucrare se repetă de treĭ orĭ pe ḑi. Pedépsa a cincea este reservată sufletelor acelora, carĭ aŭ păstrat dușmănie contra altora, maĭ cu sémă acelora carĭ după ce s'aŭ împăcat în aparență cu ceĭ ce s'aŭ certat păstréză încă ură și caută să-șĭ rĕsbune. Aceștia sunt legațĭ de gât cu un lanț, care atârnă din tavan și sunt ținuțĭ ast-fel atârnațĭ în cât nu pot nicĭ să îndoĭască genunchiĭ nicĭ să schimbe locul.

Alte treĭ pedepse de o categorie maĭ inferióră sunt reservate pentru alte păcate. Prima constă în o îmbrăcăminte de ghéță cu care sunt îmbrăcate sufletele acelora, carĭ aŭ exercitat spionagiŭ și care aŭ intentat altora procese nedrepte. A doua pedépsă este pentru a pedepsi pe curioșĭ, carĭ caută a sci ce spun alțiĭ, saŭ carĭ ascultă la ușĭ. Un fier roșit în foc trece mereŭ prin capul acestor suflete, în-

trând pe o ureche și eșind prin alta. A treĭa pedépsă este pentru mincinoșĭ. Sufletele acestora țin foc aprins în mâĭnele lor și sunt obligațĭ a-l întreține continuŭ cu suflarea lor. Mânele lor servă ast-fel ca vatră continuă acestuĭ foc arḑĕtor, care însă nu distruge.

In Matarothos maĭ sunt și alte pedepse pentru păcate maĭ puțin grele și care se aplică după ordinul luĭ Avather.

M. P.

UN EPISCOPAT PENTRU ROMÂNII DIN IMPERIUL TURCESC.

Am vorbit pe larg în colónele acesteĭ reviste arătând nevoĭa unuĭ Episcopat pentru fraţiĭ noştri din Macedonia şi în general pentru fraţiĭ noştrĭ din imperiul turcesc. Am spus atuncĭ, că o biserică naţională este pĭatra unghĭulară pentru existenţa elementuluĭ românesc din acele părţĭ. Nu pot Românii să aĭbă o viéţă naţională pe câtă vreme în biserică se vor ruga luĭ Dumnedeŭ în altă limbă de cât în cea românéscă. Aŭ recunoscut acésta Bulgariĭ din imperiul turcesc, carĭ aŭ mers până acolo de s'aŭ despărţit de marea biserică ortodoxă din punct de vedere ĭerarchic, numaĭ ca să, dobândéscă o biserică naţională. Şi ce bine le prinde Bulgarilor pentru scopurile lor naţionale o biserică naţională! Acelaşĭ lucru l'aŭ dorit Sêrbiĭ pentru partea Nord-Vestică a Macedonieĭ, unde elementul sêrbesc e în majoritate. Aŭ dorit şi'şĭ aŭ realisat dorinţa, căcĭ cam cu forţa aŭ dobândit Episcopatul Scopieĭ. Dar ce am făcut noĭ Românii? Avem ce-ĭ drept câte-va biserici în Macedonia, în care limba serviciuluĭ divin e cea românéscă. Avem şi pe Mitropolitul Antim în Constantinopole, însă nerecunoscut de către Patriarchia Ecumenică. Atâta tot! Cunóscem greutăţile ce le am avut şi le avem în cale pentru a resolvi chestiunea bisericéscă din Imperiul turcesc şi ştim de unde vin. Sperăm însă, că până în cele din urmă vom căpăta dreptate, căcĭ dreptatea pe partea nóstră este.

In lunile din urmă se petrece în Bucuresci, în capitala țăriĭ nóstre, un necreștinesc și neuman fapt. Profesorul Ștefan Mihăilénu, de origină din Macedonia e omorît de un bulgar trimis anume din Bulgaria în acest scop. Și de ce a fost omorît Mihăilénu? Pentru că lupta cu condeĭul pentru luminarea și drepturile fraților sĕĭ români din imperiul turcesc. Te îngrozesci când te gândesci, dacă e posibilă o asemenea purtare din partea Bulgarilor față de neamul românesc. E nevoie ca să facem puțină istorie și să arătăm ce am făcut noĭ pentru Bulgarĭ în decursul vécurilor? Cred că nu e timpul și locul pentru acésta. Am convingerea însă că Dumnedeŭ va lumina și va dispune alt-fel pe Bulgarĭ față de poporul român. De alt-fel dreptatea s'a rĕsbunat tot-d'auna pe acest pămînt!.

Grecii din regatul Greciei cer prin ziarele lor o înțelegere frățéscă cu poporul român. O cere acésta ziarul «Neologos» din Atena și în deosebĭ ziarul naționalist «Aghon». Ziarul acesta din urmă spune hotărît, că suntem datorĭ să considerăm fapta bulgăréscă din Bucuresci ca un dar ceresc trimis nouĕ de Inalta Providență pentru că printr'însa ni se deschid ochiĭ să vedem pe cine avem în față și că a-venit timpul de a lua măsurile cuvenite.

Vom vedea dacă în Constantinopol se vor înțelege sfaturile ce vin de la Atena. Totul depinde de Patriarchia Ecumenică pentru ca deplină și trainică înțelegere să se facă între poporul român și elin. Interesele acestor popóre amice se ating numaĭ în Macedonia și ele se pot concilia cu prudență și bună voință.

Vom reveni.

G...

BISERICESCI.

Noul Mitropolit al Kievuluĭ și noul Președinte al St. Sinod al Bisericeĭ Ruse.

In luna August trecut s'aŭ făcut douĕ importante schimbărĭ în ierarchia înaltă a Bisericeĭ Ruse. In urma morțeĭ fostuluĭ metropolit al Petersburguluĭ și președinte al Sf. Sinod al Bisericeĭ Ruse; metropolit al Petersburguluĭ a fost numit D. D. Antonie; ĭar peșidența Sinodului, M. Sa Imp. Nicolae Țarul Rusieĭ a acordat'o atuncĭ I. P. S. Ioanichie, mitropolitul Kievuluĭ, cel maĭ vechĭŭ în ierarchie dintre Mitropoliții Bisericeĭ Ruse.

Acum în urmă decedând I. P. S. Ioanikie, în locul sĕŭ a fost ridicat de M. S. Țarul Rusieĭ pe scaunul metropolitan al Chievuluĭ I. P. S. Archiepiscp Teognost al Novgoroduluĭ, ĭar președința Sfîntuluĭ Sinod a fost acordată de M. S. I. P. S. Mitropolit al Petersburgnluĭ D. D. Atonie.

Reproducem aci aceste schimbărĭ după darea de sémă pe care o face ziarul politic Sfet (Lumina), edat în Petersburg pe care ne-o trimite în traducere română P. Cuv. Sa archim. Nicodim Munteanu, archimandritul de scaun al Sf. Mitropoliĭ a Moldoveĭ și Suceveĭ.

Iată acéstă relatare:

Noul Mitropolit al Kievuluĭ.

Prin încetarea din viéță (7 Iunie 1900), a Mitropolituluĭ Ioanichie, Președintele Sf. Sinod, scaunul de Mitropolit al Kievuluĭ cum și cel de președinte al Sf. Sinod aŭ devenit vacante. La președința Sf. Sinod a fost ridicat Antonie Mitropolitul Petersburguluĭ, ĭar pe scaunul de Mitropolit al Kievuluĭ a fost înălțat Theognost, Archiepiscopul Mareluĭ Novgorod.

I. P. S. Theognost e unul dintre ceĭ maĭ bătrînĭ și maĭ meritoșĭ ierarchĭ aĭ Bisericeĭ Ruse. I. P. S. Sa s'a născut în Eparhia Tferĭ, la ánul 1830. E fiŭ de preot. Studiile înalte de Teologie, 'și le-a făcut în Academia de Petersburg, cursurile căreea le-a absolvit în anul 1853 cu titlul de Candidat în Teologie. Tot în anul 1853 a îmbrăcat schima monahicéscă, a fost rînd pe rînd hirotonisit ierodiacon și ieromonah și numit director al școleĭ primare spirituale din Novogorod. La 1856 a obținut titlul de Magistru în Teologie și numirea de director al școleĭ primare sinodale Alexandro-Nevsky din Petersburg, ĭar la un an după aceea fu ridicat la trépta de Archimandrit și numit rector al seminariuluĭ din Novgorod, unde a rĕmas până la 1861, când fu transferat ca rector al seminariuluĭ din Orlov și la treĭ anĭ (1864) e transferat în aceeașĭ calitate la seminariul din Cameniț-Podol. In tot decursul acestuĭ timp (1853—1866) Teognost, pe lângă obligațiunile sale directe, a maĭ exercitat și alte funcțiunĭ, ca de exemplu funcțiunea de inspector al școlelor primare, funcțiunea de membru al consistoruluĭ și al comitetuluĭ de construcțiĭ, și în fine postul de egumen al monastireĭ Sf. Apostolĭ din eparhia Orlovuluĭ și al monastireĭ Sf. Treimĭ din Cameniț-Podol.

In anul 1866 Archimandritul Teognost, în urma alegereĭ Sf. Sinod și a confirmăreĭ împĕratuluĭ, fu hirotonisit arhiereŭ cu titlul de Episcop de Balta și vicar al eparhieĭ Podolia. In acéstă calitate P. S. Teognost n'a rĕmas de cât vr'o treĭ

anĭ, căcĭ la 1870 fu ales episcop al Astrahanuluĭ. De aci în 1874 trecu la Eparhia Podolieĭ, ĭar la anul 1878 fu transferat la Eparhia Vladimiruluĭ, unde a păstorit 14 anĭ. La 14 Maĭ 1883 P. S. Teognost fu ridicat la rangul de Arhiepiscop și după 9 anĭ e transferat la scaunul de arhiepiscop al Mareluĭ Novgorod cu dreptul de membru al Sf. Sinod.

Despre activititatea păstorală a I. P. S. Teognost ĭată cum se exprimă organul Sf. Sinod: neobosit în oficiarea sacrelor ĭerurgiĭ, zelos predicator al cuvîntuluĭ Dumnedeesc, I. P. S. Teognost a lucrat în mijlocul turmeĭ sale în spiritul vechilor ĭerarhĭ aĭ biserieeĭ ortodoxe..... Pacea și ĭubirea, smerenia și munca, abnegația și prudența—ĭată trăsăturile caracteristice ale acestuĭ distins și înalt personagiŭ.... Tóte institutele culturale din eparhiile pe care le-a condus s'aŭ reînsuflețit în timpul arhipăstorieĭ sale și s'aŭ înzestrat cu capele, internate și infirmeriĭ. In timpul arhipăstorieĭ sale Eparhia Vladimiruluĭ a fost înzestrată cu o societate mare de bine-facere, cu câte-va sute de școlĭ primare parohiale, cu un comitet de predicatorĭ și conferențiarĭ, cu bibliotece și sale de lectură. Cu un zel adevĕrat apostolic s'a îngrijit Vlădica Teognost și de splendórea templelor Dumnedeeștĭ, căcĭ cele maĭ mărețe și neperitóre opere ale sale sunt: 1) restaurarea catedraleĭ Adormirea din Vladimir, acel monument de șapte orĭ secular al Vechilor principĭ rușĭ, care ajunsese o ruină și care astă-dĭ farmecă privirile tuturor prin măreția și frumusețea sa, alcătuind cea maĭ frumósă podóbă a orașuluĭ; și 2) restaurarea catedraleĭ Sf. Sofie din Marele Novgorod, care e și maĭ veche și maĭ mărétă de cât cea d'intĭiŭ. Restaurarea acesteĭ catedrale a fost terminată anul acesta și sfințită acum la 13 August de însușĭ Arhiepiscopul Teognost, care chĭar în ḑiua sfințireĭ primi prin Ober Procurorul Sf Sinod o cruce de purtat pe mitră și camilovca albă, adică insigniile mitropolitane trimise din partea țaruluĭ, ca semn că este chĭemat la scaunul Metropolieĭ Chievuluĭ.

Iată acum şi cele două decrete imperiale, date de Ţar cu ocasiunea numireĭ I. P. S. Teognost ca Mitropolit al Kievuluĭ.

1). Inalt Decret dat Sf. Sinod.

Membruluĭ Sfîntuluĭ Sinod, Arhiepiscopuluĭ de Novgorod şi Stărorusc-Theognost prea milostiv îĭ poruncim să fie Mitropolit al Kievuluĭ şi Galiţieĭ şi sfinţit Archimandrit al lavreĭ Pecerscoe din Kiev.

NICOLAE

Petergof, 13 August 1900.

2). Inalt Rescript dat I. P. S. Teognost.

I. P. Sfinţite Mitropolite al Kievuluĭ Teognoste.

La alegerea succesoruluĭ fericituluĭ întru pomenire Mitropolit Ioanichie Eŭ am luat în consideraţie experienţa vóstră în conducerea şi administrarea eparhieĭ, grija şi activitatea vrednică de laudă ce aţĭ desfăşurat la restaurarea măreţelor monumente ale trecutuluĭ bisericesc—catedrala Adormirea din Vladimir şi catedrala Sf. Sofiĭ, acel martur secular al glorieĭ bisericeştĭ din Marele Novgerod,—precum şi necontenita purtare de grijă ce aţĭ avut pentru înmulţirea societăţilor şi institutelor culturale cele atât de folositóre, care légă într'un singur mânunchĭ munca cleruluĭ cu a bunilor fiĭ aĭ sfinteĭ Biserecĭ şi rĕspândesc în popor bunurile cultureĭ creştineştĭ.

Aceste merite, câştigate de voĭ în Biserica Patrieĭ, m'aŭ îndemnat să vĕ chem la conducerea eparhieĭ Kievuluĭ, în calitate de mitropolit al Kievuluĭ şi Galiţieĭ.

Am nestrămutata speranţă că voĭ şi în noua misiune veţĭ arăta aceeaşĭ purtare de grijă pentru întărirea turmeĭ în cunoştinţa adevĕrurilor credinţeĭ ortodoxe şi în dragostea Sf. Biserecĭ, care ca o mumă se îngrijeşte de eĭ şi-ĭ fereşte de doctrinele cele greşite.

Impreună cu acésta vĕ trimit o cruce ca să o purtaţĭ pe mitră şi camilavca albă.

Incredinţându-mĕ rugăcĭunilor vóstre, rĕmân al vostru de bine voitor.

NICOLAE

Petergof, 13 August 1900.

* * *

Sânţirea Bisericeĭ nouĭ cathedrale a Shitului Rusesc Saraĭul cu patronul Sfîntuluĭ Apostol Andreĭŭ, din sântul munte Athos.

Sântul munte Athos, este una şi cea maĭ mare din cele 3 ramurĭ ale peninsuleĭ Halchidice în Macedonia. Loc într'adevĕr unic, ca menit anume pentru meditaţiune, linişte şi mîntuire a monahilor.

In sântul munte, sînt 20 Mănăstirĭ independente (stavropighiĭ), din care 17 greceştĭ, una sêrbéscă, un bulgăréscă, şi una ruséscă, care aŭ împărţit şi tot teritorul muntelui în 20 părţĭ.

Pe locul fie-căruĭa din ele, se maĭ află schiturĭ, chiliĭ şi case de linişte: între care este şi cel maĭ mare schit rusesc pronumit Saraĭul, avênd chinoviaţĭ peste 500 monahĭ ruşĭ; despre carele se face urmĕtórea descriere:

Schitul acesta din început a fost o simplă chilie a Mănăstireĭ Vatopeduluĭ, aprópe de capitala muntelui «Tîrgul Careea», unde aŭ vieţuit pe la jumătatea secolului XVII, douĭ Ex-Patriarhĭ Ecumenicĭ P.P. S.S. Athanasie şi Serafim, cariĭ aŭ şi mărit chilia cu zidirĭ mărețe, din a căror frumuseţe a luat şi pronumirea de «Saraĭŭ» rĕmânênd acest pompos nume perpetuŭ Schituluĭ. Pe la 1849, douĭ monahĭ ruşĭ cu numele Vissarion şi Varsanufie aŭ rescumpărat'o cu baniĭ lor propriĭ, populând'o cu alţĭ confraţĭ aĭ lor din Rusia, cariĭ prin mijlocirea Excelenţeĭ Sale Generaluluĭ Andreĭŭ Muravief venit atuncĭ din Rusia, aŭ obţinut de la Mănăstirea Vatopedul,

transformarea eĭ în Schit chinovial rusesc, unde s'aŭ adunat până la 100 monahĭ ruși, în timpul primuluĭ ctitor Vissarion. Dupĕ mórtea acestuĭa, urmându'ĭ succesor în Egumenie Arhimandritul Theodorit, carele a maĭ înaintat Schitul făcênd multe clădirĭ și îmbunătățirĭ, înmulțindu-se și numĕrul monahilor ruși; pentru aceea urma necesitatea a se construi o biserică maĭ mare.

La anul 1867, venind în sântul munte Alteța Sa Imperială Marele Duce Alexie Alexandrovicĭŭ actualul general amiral unchĭul Majestățeĭ Sale Țarul Rusieĭ Nicolae al II-lea, însușĭ a pus pĭatra fundamentàlă a noueĭ bisericĭ la 16 Iunie 1867, a căreea zidire s'a început tocmaĭ la 1890 și s'a terminat după 10 anĭ la 1900, în timpul Egumenieĭ Arhimandrituluĭ Iosif actualul Superior al Schituluĭ; când s'a și efectuat sânțirea acesteĭ mărețe și colosale bisericĭ, cu o solemnitate unică și extraordinară la 16 Iunie data temelieĭ. La care aŭ participat Sanctitatea Sa fost Ecumenic Patriarh Ioachim III, șĕdĕtor în sântul munte; cu P. S. Arsenie Episcopul Volocolamieĭ din Rusia și Rector al Acadenieĭ spirituale din Moscova, expre venit din Rusia; cu alțĭ mulțĭ arhimandrițĭ, preoțĭ și diaconĭ din Rusia și din sântul munte. Presenți fiind înaltele persóne venite expre din partea Rusieĭ: Excelența Sa Ministrul plenipotențiar al Rusieĭ din Constantinopole D. D. Ión Alexievicĭŭ Zinovief, cu consulul general rus din Salonic D. D. Nicolae Alex: Ilarionof și tot personalul Legațiuneĭ și a Consulatuluĭ. Precum și Vice-Admiralul Escadreĭ ruse de pe marea Mediterană Excelența Sa D. D. Alexie Alexievicĭŭ Biriulef representantul Mareluĭ Duce Alexie Alexandrovicĭŭ, cu maĭ mulțĭ comandanțĭ și ofițerĭ, veniți în 5 quirassate și canoniere ruse anume: «Alexandru al II», «Cernomoreț̦u», «Colhida», «Zaporojeț̦u» și «Minonossița». Pe lângă carĭ eraŭ și vr'o 25 studențĭ de la Academia din Moscova și alțĭ mulțĭ închinătorĭ ruși din Rusia, precum și un numĕr fórte mare de monahĭ și laicĭ din tóte

națiunile creștine care se află în sântul munte, veniți să asiste la acéstă pompósă sânțire a uneĭ ast-fel de biserică; că nu există alta ca acésta în tot sântul munte, atât în privința mărimeĭ, frumóseĭ arhitecturĭ și a odórelor bogate ce posedă, care costă preste 350,000 lire.

După acéstă sânțire, și Schitul Românesc Prodromul, anul acesta 1900, cu deosebită solemnitate, a serbat strălucita sa Sĕrbătóre de la 12 Iulie, întru amintirea Sânteĭ Icóne a Maĭceĭ luĭ Dumnedeŭ, carea cu Divină Minune s'a zugrăvit în Iași la 1863, și care se află de mare mângâere în acéstă Chinovie Română, la tóte nevoile și supărările grabnică ajutătóre.

Actualul noŭ Superior al Schituluĭ Părintele Antipa Ieromonahul, poftind pe P. S. fostul Ecumenic Patriarh D. D. Ioachim III viețuitor în sântul munte, a participat la privigherea de tótă nóptea, servind a doua ḑi Sânta Liturghie încunjurat de douĭ preoți și un diacon din Mănăstirea Marea Lavră, precum și de 8 preoți și 3 diaconĭ aĭ Schituluĭ, unde a pomenit pe Majestatea Sa Regele Carol cu soția sa Regina Elisabeta, cu tótă augusta familie, pe înaltul Guvern al țĕreĭ, și pe ambiĭ Mitropoliți cu tot Sântul Sinod al bisericeĭ autocefale a României, fiind presenți ca la 200 monahĭ veniți din sântul munte: grecĭ, rușĭ, românĭ, sêrbĭ și bulgarĭ carĭ aŭ asistat la acéstă frumósă serbare.

D.

DARE DE SÉMĂ

Studiŭ asupra luĭ Ciril de Ierusalim, teză pentru licență, de Nedelea Georgescu. Bucurescì 1900, Tipografia Gutenberg, Ioseph Göbl.

I.

D-l Nedelea Georgescu ne presintă cu acéstă lucrare o monografie aprópe completă, deși destul de concisă asupra luĭ Ciril de Ierusalim. Ceea ce l'a îndemnat pe autor, ca să ĭa de subiect al tezeĭ sale pe acest părinte bisericesc e «interesul de a exista și în limba țĕreĭ nóstre o lucrare relativ la acest scriitor și sf. părinte al bisericiĭ nóstre», ĭar pe de alta faptul, că scrierile sale servesc ca o temeĭnică dovadă contra protestanților, carĭ tăgăduĭaŭ «autenticitatea și vechimea riturilor, ceremoniilor sfinte și a taĭnelor». Aparițiunea scrierilor luĭ Ciril a avut darul de a pune în «zăpăcélă și încurcătură situațiuna protestanților față cu tradițiunea».

Autorul 'și aranjézĕ întreg materialul în treĭ părți. In partea I-a vorbesce despre viéța Sf. Ciril de Ierusalim; în partea II-a vorbesce despre scrierile sale; în partea III-a vorbesce despre doctrina sa.

Să vedem acum maĭ de aprópe cuprinsul întregiĭ acesteĭ lucrărĭ.

II.

Ciril s'a născut în anul 315 saŭ 316. Nu se scie dacă s'a

stabilit aci de timpuriŭ cu familia sa. Nu se scie încă dacă a fost botezat îndată după nascere saŭ după ce s'a făcut mare. Se scie numaĭ, că era copil de părinţĭ bine credincioşĭ carĭ se îndeletniciaŭ a deprinde pe fiul lor în cele religióse. Ciril s'a făcut călugăr, căci din catichesele sale se vede, că el are o înaltă stimă şi consideraţiune pentru tagma călugărésca şi susţine că viéţa celor ce trăesc singurĭ şi a fecĭórelor este asemenea cu a îngerilor. Ciril călugăr fiind s'a ocupat cu studiul scrierilor religióse şi al scrierilor profane. Pe la 334 saŭ 335 a fost hirotonit diacon de către Macarie Episcopul de Ierusalim, ĭar preot a fost hirotonit de către Maxim, succesor al luĭ Macarie în scaunul episcopal. In timpul preoţieĭ Ciril a ţinut cele maĭ multe din Catichesele sale. După mórtea luĭ Maxim, Ciril e ales episcop de Ierusalim şi anume în anul 350 saŭ 351. De aicĭ înainte începe pentru Ciril un cerc de activitate şi maĭ mare de cât atuncĭ când era preot. Viéţa luĭ însă e fórte sbucĭumată şi plină de suferinţĭ şi obosélă. Vrăjmaşiĭ sĕĭ 'l acusaŭ că e necanonică alegerea sa de Episcop. Sinodul al II-lea ecumenic ţinut în Constantinopole în 381 ĭ dă satisfacţiune recunoscêndu-l de Episcop canonic. Iată cuvintele din sinodicésca scriere: «Iar a maĭcii tutulor bisericilor, adică aceĭ din Ierusalim cunóştem a fi Episcop pe prea cucernicul şi ĭubitorul de Dumneḑeŭ Ciril, canonicește de demult hirotonit de Episcopiĭ Eparhieĭ, care prea mult şi în multe locurĭ s'a nevoit în protiva Arienilor, pentru cele ce ca legĭuite şi canonicești se ţin de către voĭ».

Era acusat, că ar fi Episcop necanonic, fiind că Maxim în viéţă fiind ar fi hotărît pe Ieracle ca succesor al sĕŭ, ĭar Ciril ar fi mijlocit ca Ieracle să fie degradat din Episcop în preot.

De la începutul activităţiĭ sale episcopale, Ciril a avut un mare vrăjmaş în Acaciŭ, episcop de Cesarea. Prin acest episcop Arienii căutaŭ să-şĭ rĕsbune contra luĭ Ciril

din causa ortodoxieĭ sale şi odată Ciril doborît speraŭ să stingă şi focarul ortodoxieĭ, concentrat în Ierusalim şi în persóna luĭ Ciril. Acaciŭ acusa pe Ciril pentru douĕ lucrurĭ: a) Că şĭ-a însuşit dreptul mitropolitan şi b) că ar fi vîndut haĭne şi vase de ale bisericiĭ. El convócă în anul 357 saŭ 358 un sinod compus din partisaniĭ sĕĭ şi depun pe Ciril. Douĭ anĭ a fost citat Ciril să se presinte la sinod, dar n'a voit să se presinte pe motivul, că Acaciŭ e şi judecătorul şi acusatorul sĕŭ In anul 359 s'a ţinut un sinod în Seleucia, la care aŭ luat parte 160 de episcopĭ ortodocşĭ. Resultatul desbaterilor Sinodului a fost, că Ciril s'a întors la turma sa, ĭar Acaciŭ a fost depus.

Acaciŭ nu se liniştesce însă. Prin diferite mijlóce convinge pe împĕrat (Constanţiŭ) şi acesta permite convocarea unuĭ sinod în 360, la care aŭ luat parte numaĭ Arienĭ. Ciril e depus de acest sinod. Dupĕ mórtea luĭ Constanţiŭ în 361, Ciril se reintórse în Ierusalim, unde stă liniştit până în anul 367. In timpul împĕratuluĭ Arian *Valens* fu ĭarăşĭ exilat. De la 367 până la 378 a stat el departe de biserica sa, adică timp de 11 anĭ. Cu venirea la tronul imperial a luĭ *Graţian* se întórce şi Ciril din exil şi 'şĭ recapătă scaunul episcopal. Reîntórcerea sa a fost la timp, căcĭ biserica ortodoxă era sguduită din tóte părţile de diferitele secte religióse, ce deveniaŭ din ce în ce maĭ ameninţătóre. In anul 381 găsim pe Ciril, că ĭa parte la Conciliul din Constantinopole De aicĭ înainte nu se maĭ vorbesce nimic despre Ciril. Se spune numaĭ că el a murit în 18 Martie 386 fiind 35 de anĭ Episcop, din care 19 pe scaun, ĭar 16 în exil.

III.

Am spus că Ciril s'a ocupat fórte mult cu studiul şi anume pe terenul religios şi pe cel profan. Ca fruct al acesteĭ activităţĭ intelectuale avem de la Ciril 23 de catichese în

fruntea cărora stă ca introducere o procatichesă. Cea d'intăiŭ catichesă e o introducere la cele-l-alte. Cele 18 dintăiŭ din cele 23 sunt adresate celor ce se pregătesc spre a primi lumina, spre a se boteza, iar cele 5 din urmă sunt numite mistagogice, pentru că tratéză mai intins, mai profund despre mistere. De la el mai avem o omilie asupra paraliticului, o scrisóre adresată împĕratului Constanţiŭ cu privire la crucea ce a apărut pe cer, la Ierusalim, şi câte-va bucăţi din discursurile sale ce s'aŭ perdut. I se mai atribue şi alte scrieri însă tóte s'aŭ dovedit apocrife.

Autorul acestei teze face un studiŭ amănunţit asupra coprinsului scrierilor lui Ciril. Regretăm că spaţiul nu ne permite de a face şi noi acésta.

De óre-ce s'a pus in discuţiune de către unii scriitori şi vederile ortodoxe ale lui Ciril autorul 'i studiază *doctrina* şi ajunge la resultatul, că doctrina acestui sfînt părinte «e ortodoxă». Şi acésta 'i face cu atât mai multă laudă, cu cât a trăit in acele vremuri de ferbere şi de frămîntare, când nu se fixase încă pe deplin învĕţătura creştinismului.

IV.

Din viaţa şi activitatea lui Ciril se vede, că a fost un bărbat distins, că el era exact în îndeplinirea datoriilor sale ca diacon, preot şi episcop şi ducea în tinereţe o viaţă de sfînt, cu tóte că trăia în mijlocul lumii. In activitatea sa pastorală l'a caracterisat tot-d'auna *blândeţa*, calitate absolut indispensabilă unui Catihet, cum a fost el. Avea o inimă fórte *milósă* faţă de ceĭ nenorociţi, faţă de ceĭ săraci. Sozomen ne spune că: «Cetatea de Ierusalim şi ţĕrile dimprejur fiind bântuite de fóme, o mulţime nenumĕrată de săraci alergà la Ciril, ca la păstorul lor. Fiind că el n'avea banĭ spre a cumpĕra cele necesare spre a-ĭ hrăni vindea podóbele şi picturile bisericiĭ...». Era un înfocat partisan al credinţeĭ Niceane, pentru care a şi suferit fórte

mult din partea Arienilor. Pentru meritele sale deosebite el e venerat de biserica Ortodoxă și Catolică ca sfînt a cărui amintire o serbăm în ḍiua de 18 Martie, fiind intitulat: «Cel dintre sfinți, părintele nostru Ciril, Archiepiscopul Ierusalimului».

V.

Lucrarea D-lui Nedelea Georgescu e cu sîrguință și consciințiositate alcătuită. Se vede scriitorul, care scie să foloséscă isvórele ce are la îndemănă și să caracteriseze bine o persónă din operile sale. Limba întrebuințată de d nul Georgescu în acéstă lucrare e corectă și clară. Tóte acestea ne bucură și ne dă credința, că tînĕrul licențiat în teologie va fi un fórte bun servitor al bisericiĭ și pe terenul pastoral și pe cel literal. De alt-fel pot să amintesc, că Dl. Georgescu a fost întăĭul între colegiĭ sĕĭ atât în seminar cât și la facultate.

G...

MĂNĂSTIREA CĬOLANUL.

Puţine mănăstirĭ în ţară aŭ posiţiunĭ aşa încântătóre ca mănăstirea Cĭolanul din judeţul Buzĕŭ. Aşezată pe cósta de mĭază-ḑi a munteluĭ Cetăţuĭa, la o depărtare de 13 km., spre mĭază-nópte de oraşul Buzĕŭ, în mijlocul uneĭ pădurĭ întinse şi dese, mănăstirea Cĭolanul presintă un interes fórte mare pentru orĭ-şi-cine voesce a'şĭ face o idee lămurită de felul de viéţă al uneĭ adunărĭ de creştinĭ, pe carĭ ĭ-a adus aci numaĭ dragostea de Christos. Doritorul de a visita acest sfînt locaş, plecând din Buzĕŭ prin bariera Transilvanieĭ, merge pe şoséua judeţénă spre mĭéză-nópte până la comuna Vernescĭ. Aci, părăsesce şoséua judeţénă şi apucă drumul, care, trecênd prin Gura Nişcovuluĭ, Grăjdana, Tisăŭ, Haleşul şi o mulţime de pădurĭ şi fînéţe, urcă la mult doritul Cĭolanul. Călĕtoria însă-şĭ, 4 ore cu trăsura saŭ 7 cu picĭorul—încântă prin felurimea priveliştilor, ce se desfăşóră înaintea călĕtoruluĭ, maĭ ales în apropierea mănăstirii. Ajuns, în sfîrşit, la locul dorit, visitatorul nu scie ce să privéscă maĭ întâiŭ: chiliile celor 80 de călugărĭ, care sémănă cu un zid în jurul uneĭ cetăţĭ, saŭ bisericile şi pajiştea plăcută din mijlocul cetăţiĭ? De la început te isbesce, maĭ ales, tăcerea mormîntală, ce domnesce în acéstă grămadă de clădirĭ. Din când în când impresia de singurătate e întreruptă de vre-un monach, care ĭese pentru a-şĭ aduce apă de la cişmele, saŭ de vre-un glas

plângĕtor, care străbate văzduhul, ducênd cu sine vre-un axion, saŭ alt cântec religios. După ce, câte-va minute visitatorul a observat în general întregul mănăstirii, înaintézĕ încetul cu încetul pentru a vedea în amănunțime frumusețile locașuluĭ.

In planul întâĭŭ, se presintă, în mijlocul uneĭ fórte întinse poenĭ, acoperită de un covor verde minunat, cele douĕ biserici: una maĭ mare, cu hramul Sf. Apostolĭ, în partea maĭ de jos, și alta maĭ mică, dar maĭ veche, cu hramul Sf. Marele Mucenic Gheorghe, spre mĭează-nópte de cea dintâĭŭ. După acestea, călĕtorul, deja obosit de drum și privire, maĭ are de vĕḑut, în fața fie-căreĭ biserici, câte o cișmea. Din acestea se duce apă în tóte părțile mănăstiriĭ. De notat e, că apa e de o bunătate rară. Cele-l-alte ca: împrejurimile și lăuntrul bisericilor — tóte interesante de vĕḑut — ar avea nevoe de multe paginĭ, ca să fie descrise, după cum se cade. Atât se póte spune, că sînt multe de vĕḑut, maĭ ales pentru ómeniĭ cărturarĭ. E destul a aminti Tetravanghelul luĭ Coresi, descoperit aci. Mănăstirea e, relativ destul de veche. Asupra întemeeriĭ și numeluĭ eĭ circulă maĭ multe legende în poporul din împrejurimĭ. Una din ele—bună-óră—asupra întemeeriĭ, este că a fost zidită de Dómna Neaga, în urma pĭerderiĭ unuĭ copil al eĭ, care a fost îngropat aicĭ.

In privința numeluĭ, cred că și-l are de la nisce cĭolane de oĭ, care aŭ fost mâncate de lupĭ în poĭana, unde se află adĭ mănăstirea.

Spusele legendiĭ, atât în privința întemeeriĭ cât și a numeluĭ mănăstiriĭ, nu se potrivesc cu documentele ce ea posedă. Actul întemeeriĭ nu se maĭ păstrézĕ, și nicĭ începuturile eĭ nu's sigure. Se crede—și e posibil—că vechimea mănăstiriĭ nu se sue maĭ departe de Mihaĭŭ Vitézul, marele Voevod al Munteniеĭ. Urme scrise însă, atât de la el cât și de la urmașiĭ sĕĭ n'avem până la Mateĭŭ Basarab-Voevod. De la acesta avem hrisóve, care ne lămuresc cel puțin numele. Se

spune, anume, în întâĭul, că a venit la Domnitor, un nepot al luĭ Ciolan, călugărul Gavril, împreună cu egumenul Averchie spre a se plânge contra vecinilor, carĭ le călcaseră vatra mănăstiriĭ. Cu acéstă ocasie, eĭ arată Domnitoruluĭ actul de fundaţie şi danie, din care resultă, că întemeetorul eĭ este Cĭolan, moşul luĭ Gavril Călugărul.

Din cele douĕ biserică, pe care le pomeniĭ în mijlocul mănăstiriĭ, cea maĭ veche este cea cu hramul St. Gheorghe. Acésta este cea clădită de fondatorul Ciolan. După un act domnesc din 1764, reese că timp de peste 84 anĭ—de la 1679—1764—mănăstirea a fost părăsită, fără să se ştie din ce causă. Se spune numaĭ că, în acest îndelungat interval, totul se ruinase în aşa stare, că nu se maĭ cunoşteaŭ urmele vechĭuluĭ zid, care înconjura mănăstirea. Copacĭ crescuseră până la temelia bisericiĭ. In 1764 mănăstirea se restauréză prin stăruinţele Ieroschimonahuluĭ Vasilie, care venise din muntele Athos însoţit de Stareţul Gheorghe, fondatorul mănăstiriĭ Cernica din Jud. Ilfov. Fiind pustie atâta amar de vreme, vecinii răzoraşi iĭ călcaseră hotarele şi'ĭ cutropise moşia. Abĭa după judecăţĭ nenumĕrate, care durară 7 anĭ, mănăstirea putu să-şĭ recâştige moşia cu vechile eĭ hotare la 1817 pe timpul Stareţuluĭ Roman.

Acéstă mănăstire, ca maĭ tóte din ţara nóstră, a fost închinată încă din timpul luĭ Nicolae Mavrocordat uneĭ mănăstirĭ din Rumelia cu numele Dusca. Actele tuturor mănăstirilor închinate din eparchia Buzĕuluĭ eraŭ încredinţate egumenuluĭ grecesc, care locuĭa la biserica Banul din oraşul Buzĕŭ. Acestuĭ egumen, eraŭ date în păstrare şi actele mănăstiriĭ Cĭolanul.

In ajunul eterieĭ—la 1821—egumenul grecesc, anume Metodie, fugind cu actele spre Braşov, a stat o nópte la acéstă mănăstire. Aci, călugăriĭ stăruiră mult pe lângă dînsul şi căpătară actele. Pomelnicul ctitorilor a ars în 1854 din causa unuĭ foc, care a prefăcut în cenuşe, mare parte a

mănăstirii. Biserica a fost imediat, în 1854, reparată, pe când era stareț Archimandritul Ioanichie, mort în 1890. Tot acesta după restaurare, a pus să se văruéscă pereții bisericii celeĭ vechĭ, carĭ eraŭ lucrațĭ în mosaic cu multă îngrijire și eraŭ de mare valóre prin vechimea lor.

In present mănăstirea numĕră 80 de monahĭ și frațĭ. Chiliile și bisericile sunt fórte curat întreținute.

Ceea ce maĭ recomandă în chip deosebit acest sf lăcaș, e și viața în adevĕr evlaviósă și curată. Afară de acésta, aerul și maĭ ales apa o fac demnă de invidiat. Populația, alcătuită din suflete din deosebite trepte sociale și din diferite părțĭ ale țĕriĭ, se ocupă, în orele pe care i le lasă libere rugăciunea, cu diferite meșteșugurĭ. Se găsesc concentrate aprópe tóte meșteșugurile, de care mănăstirea are nevoe ca să trăĭască. Unii părinți sunt cismarĭ; alțiĭ croitorĭ; alțiĭ se ocupă cu fabricarea esenței de melisă; alțiĭ învață cântărĭ și slujba bisericéscă pe diferiți tinerĭ, carĭ vor să devie cântăreți pe la sate; alțiĭ cultivă pictura bisericéscă. Se găsesc aci sculptorĭ în lemn, tâmplarĭ, rotarĭ, dogarĭ, lingurarĭ și așa maĭ departe Unii sunt așa de iscusiți în meșteșugul lor, în cât ar putea fi ca maeștri de ateliere.

Ast-fel, visitatorul nu plécă de aicĭ fără vre-un obiect, care să-ĭ amintéscă acéstă plăcută călĕtorie.

Ierom. Eftimie Georgescu
Pictor.

INFORMAȚIUNI.

Membrii societății clerului romîn «Ajutorul» sunt invitați în adunare generală în ḑilele de la 25 Septembre pînă la 29 aceeași lună, când adunarea se va ocupa cu resolvarea următórelor cestiuni:

I. In ḑiua de 25 Septembre se va oficia sf. Liturghie de către trei preoți și doui diaconi, membri societari, în Biserica Precupeții-Noui După terminarea sf. Liturgii, la orele 10 și $^1/_2$ a. m., părintele C. Ionescu, parohul bis. Cuibu-cu-Barză, va ține o scurtă cuvîntare, relativă la importanța momentului ḑilei.

După terminarea serviciului Liturgiei toți membrii presenți vor trece în una din salele școlei, unde P. S. Președinte al comitetului, va remite înaltului Președinte, I. P. S. Mitropolit-Primat al României D. D. Iosif, ordinea de ḑi cu catalogul membrilor societari. Apoi P. S. Președintele al comitetului, Arh. Calist I. Ialomițénu, va face o dare de seamă despre activitatea comitetului de la anul 1894 până în present.

A doua ḑi și a treia ḑi, adică Marți și Mercuri 26 și 27 Septembre, orele 5 și $^1/_2$ p. m., în localul Scólei Precupeții-Noui, adunarea se va ocupa cu modificarea unor articole din statute.

A patra ḑi, Joi 28 Septembrie, la aceeași oră, Părintele Protoiereu Ilie Teodorescu, parohul Bisericei Amza, va ține o conferință, intitulată: «Preotul romîn și menirea sa».

A cincea di, Vineri 29 Septembre, o deputațiune din sînul adunării va aduce I. P. S. Mitropolit Primat, Președintele Societății, mulțămiri și mărturisiri de devotament din partea Societății.

Președinte: † *C. I. Ialomițeanu.*

Secretar-Comptabil: *Diac. Ștef. Georgescu.*

*

Prin încetarea din viéță a păr. Barbu Niculescu rămăsese vacantă catedra de dogmatică și morală la Seminariul Nifon Mitropolitul. După matură chibzuință catedra acésta a fost încredințată de onorabila Epitropie D-lui *Dr. Ioan Cornoiu*, profesor la facultatea de teologie. Numirea e din cele mai nimerite și felicităm pentru acésta pe Epitropie. Dl. Cornoiu e doctor în teologie, e profesor la facultatea de teologie, e un fórte bun profesor. Elevii Seminariului Nifon pot să fie veseli, căci numirea noului profesor numai spre binele lor va fi.

G...

RAPORTUL

Prea Cuviosului Protosinghel Theofil Mihăilescu

Prea Sfinţite Stăpâne,

Conformându-mĕ ordinuluĭ Prea Sânţieĭ Vóstre cu No. 461 din 10 Maĭŭ a. c, prin care am fost delegat a lua parte la esamenul de musică bisericéscă, la şcóla de cântăreţĭ din oraşul Piteştĭ,—m'am transportat în ḑiua de 15 Maĭŭ în acea localitate şi asistând la asemene, am constatat următórele:

Şcóla de cântăreţĭ înfiinţată de societatea „Frăţia“ din Piteştĭ, cu local bun, de şi nu destul de încăpĕtor, enumĕră 80 de elevĭ cu treĭ profesorĭ, carĭ predaŭ: cântările, cetirea, tipicul, istoria sântă a Vechĭuluĭ şi Nouluĭ Testament şi liturgica.

Ascultarea elevilor din cele treĭ clase, a avut loc în ḑilele de 15, 16 şi 17 Maĭŭ. Modul cum s'aŭ predat materiile în anul acesta pentru tóte clasele şi resultatul esaminărieĭ cu notele obţinute de elevĭ, se va putea vedea din raportul Prea Cucerniculuĭ Director al şcóleĭ, precum şi din programa şi tabloul primeĭ promoţiunĭ, pe care le anexez la acesta.

Ascultând pe eleviĭ claseĭ I-ĭa din materiile predate în cursul celor treĭ trimestre a anuluĭ 1899/1900 am vĕḑut o bună dispoziţiune din parte-le pentru învĕţătura cântărilor şi rînduelelĕĭ bisericeştĭ,—lucru, ce m'a umplut de admiraţie şi de mulţămire sufletéscă, şi pe care nu-l am vĕḑut altă dată chĭar la unĭĭ din seminariştĭ. Este un simtom îmbucurător,—acela al redeşteptărieĭ simţimîntuluĭ moral-religios în poporul nostru, când se vĕd sătenĭ împingênd pe fiiĭ lor spre a se devota serviciuluĭ bisericesc.

Cu puține diferințe s'a putut vedea, că elevii claseĭ I-ĭa posedă cunoștințe din noțiunile generale de musică bisericéscă, cunósterea și aplicarea semnelor de scriere: vocale, temporale, consunante și ftorale, despre tact și modulări, scările: diatonică, enarmonică hagem, chromatică mustar, enarmonică hisar și nisabur; glasurĭ, octoihul teoretic, cântărĭ stihirarice și cântărĭ liturgice. Elevii posedă apoĭ în mare parte și cunoștințe din istoria sântă a Vechĭuluĭ Testament cu aplicațiunĭ morale.

In clasa II-a elevii aŭ executat cântărĭ irmologice din octoih, voscresnile cu svetelnile lor, doxologiile și din cântările (catavasiile) prasnicilor, axiónele dominicale (un rînd pe de rost) și din axiónele prasnicilor împĕrăteștĭ. Resultatul fu și maĭ bun de cât în clasa I-a, cu tóte că cea maĭ mare parte din vocĭ eraŭ răgușite tocmaĭ în timpul esamenuluĭ, totușĭ din parte-mĭ am putut constata tensiunea, aplicarea și aptitudinea fie-căruĭ elev în parte. Am fost mulțumit în deosebĭ, când am vĕḑut că elevii claseĭ a II-a pot executa cântarea practică ca: stihóvne, tropare, sedelne, antifóne și prosomiĭ, ceea ce regulamentul școleĭ prevede numaĭ pentru elevii claseĭ a III-a. Din istoria sântă a Nouluĭ Testament (cu morala sa), rĕspunsurile aŭ fost în cea maĭ mare parte bune.

In clasa III-a, aci mĭ-a fost tótă atențiunea, de ore-ce în acest an școla dă cu acéstă clasă prima serie de diplomați. Elevii, aŭ executat heruvice sĕptămânale, câte un heruvic dominical pe de rost, chenonice, din liturgia maĭ 'nainte sânțită, cântărí din penticostar, cetirea apostoluluĭ, părțĭ din idiomelar, cântarea practică și aplicarea regulelor de tipic la sĕrbătorile de preste an; cetirĭ din cĭaslov, psaltire și alte cărțĭ bisericeștĭ cu litere cirilice și latine. Am observat cu multă satisfacțiune, că uniĭ dintre elevĭ simțesc când execută cântarea și tocmaĭ acesta era lucrul după care eŭ însetam. Rĕspunsurile din liturgică aŭ fost bune.

După informațiunile primite, elevii școleĭ frequentéză bisericile din oraș în tot cursul anuluĭ, ba uniĭ sunt numițĭ deja cântărețĭ.

Școla îșĭ are procurate două rînduri de cărțĭ bisericeștĭ cu litere vechĭ și noĭ.—Ar fi de trebuință, dacă nu maĭ mult, cel puțin încă de un rînd de cărțĭ.—Cum însă societatea „Frăția“ nu dispune acum de odată de mijlóce suficiente pentru a-și le procura, ar fi bine să se facă un apel la Sf. Sinod, pentru a-ĭ dărui încă un rînd.

E lucru de mirare, cum cu niște mijlóce atât de slabe, cu profesorĭ plătițĭ puțin, s'a putut da resultate bune și încă școla să fie populată. Acésta dovedește și rîvna ce aŭ avut-o persónele însărcinate de societate, pentru achitarea datorieĭ în conducerea și instruirea elevilor.

Prea Sfinţite Stăpâne,

Când ne gândim la starea deplorabilă, în care a ajuns serviciul nostru bisericesc, pe la sate cu deosebire, ne putem convinge despre importanţa şi necesitatea unor şcolĭ sistematice de cântăreţĭ.

Sunt unii din cântăreţĭ (dacă nu cea maĭ mare parte), carĭ n'aŭ de loc şcólă. Alţiĭ de şi aŭ învĕţat câte ceva, aŭ rĕmas însă departe de a rĕspunde cu adevĕrat numeluĭ de cântăreţĭ. S'aŭ observat mulţĭ cântăreţĭ, carĭ, fără să-şĭ dea compt póte, socot de bine de a-şĭ pune tóte puterile ce le dă natura în emisiunea vociĭ, pe timpul când execută diferite cântărĭ. Mulţĭ în timpul cântărilor maĭ lungĭ, ca slave stihirarice, heruvice, axióne, chenonice etc., atuncĭ se simt maĭ satisfăcuţĭ, când pot cânta maĭ tare şi maĭ ales când observă eĭ că biserica este maĭ plină de credincĭoşĭ. Atuncĭ, li se naşte, pare că un fel de orgoliu de a excela şi în acéstă órbă ambiţiune ĭaŭ tonul sus, aşa că fără voe le ĭes nişte note înalte, gâtuite şi dacă li se întîmplă ca natura să nu-ĭ fi înzestat cu o voce plăcută, se înţelege de la sine ce efect póte produce în auditor o voce stridentă, forţată. Şi cu tóte acestea, cântăreţul îşĭ întórce privirea-ĭ satisfăcută spre auditor, ca şi cum ar fi repurtat o victorie strălucită, fără să-şĭ dea socotélă că l'a chinuit, lovindu-ĭ timpanul în chipul cel maĭ nemulţămitor. Şi aşa este în cea maĭ mare parte pe la bisericile din satele, dacă nu şi prin oraşele nóstre chĭar.

Dar aceste lucrurĭ, nu se întîmplă numaĭ cu cântările marĭ, ci şi cu cele maĭ micĭ, chĭar cu cântarea simplă: Dómne miluéşte.—Isbirĭ de voce neaşteptate aduc maĭ multă nelinişte, de cât simţ de evlavie în inimile credincĭoşilor. Ştiut este că un părinte tot-d'auna îşĭ ĭubeşte pre fiul sĕŭ. Cât de rĕŭ ĭ-ar face, când un copil rĕsfăţat, venind într'un chip insolent şi năbădăĭos, ĭ-ar cere pâne saŭ orĭ-ce lucru ..—Şi cu câtă duĭoşie ĭ-ar întinde bucata, când ar vedea pe copilul sĕŭ cu faţa maĭ smerită şi cu glasul maĭ blând cerêndu ĭ-o Credem că şi părintele ómenilor se înduĭoşéză maĭ mult de cuviinţă şi de umilinţă.

Încă şi cetirea la noĭ în biserică lasă mult de dorit. Pre la multe biserică, cetirea se face în aşa mod, în cât nu numaĭ credincĭoşiĭ nu înţeleg nimic, dar, dacă s'ar întreba citeţul ce a ḑis şi ce înţelege frasă cu frasă, va rĕmânea cu gura închisă. Prin citirea continuă a psalmilor maĭ ales, uniĭ dintre citeţĭ căpătând usanţa, dar şi de maĭ multe orĭ din grăbire, ajung la un fel de borborosirĭ, în cât cuvintele le ĭes din gură cu desăvîrşire neînţelese şi nicĭ din mişcarea buzelor nu se póte prinde ceva. Mulţĭ zorindu-se, cu cetirea pe din afară în chipul arătat,

fac și câte un serviciŭ, ca mutarea unor obiecte, aprinderea saŭ stingerea lumînărilor, etc.

Mi s'a întîmplat să věd cântăreți, uĭtându se cu un ochĭŭ pe carte și cu celalalt, pare că n'ar fi voit să-ĭ scape din vedere, cum și uude se pun ofrandele aduse de poporenĭ în ḑilele de panihide și de sĕrbătorĭ; acésta din causa sărăcieĭ, căcĭ ce remunerație póte fi pentru un cântăreț mica sumă de 11 leĭ lunar. Pentru aceea, sunt încredințat, că nicĭ un progres moral și nicĭ o înaintare spre bine, nu se va putea realisa cu cântăreții, dacă în același timp nu se vor gândi ceĭ în drept și la sórta lor materială, ca să le-o îmbunătățéscă.

Cum s'aŭ observat până acum cântările nóstre bisericești chiar și prin seminariĭ, judecând și greutățile cu care aŭ avut de luptat înființătoriĭ școleĭ din Pitești, se vede un început bun și resultatele din anul acesta, ca de la o școlă nouă sunt pe deplin satisfăcĕtóre, ceea ce probéză după cum am ḑis maĭ sus, pe lângă aptitudine încă și zel din partea profesorilor aceleĭ școle cu cari s'aŭ silit a rĕspunde așteptărilor societățiĭ, care le-aŭ încredințat instruirea fiilor poporuluĭ pentru serviciul bisericesc. Acésta face onóre societățiĭ „Frăția“.

Rĕmâne numaĭ, ca dacă societatea „Frăția“ din Pitești, a luat inițiativa înființăriĭ școleĭ de cântăreți, să aviseze și la mijlócele de a-și mări fondurile de întreținere pentru continuitatea aceleĭ școle pe viitor, așa ca să corespundă tuturor așteptărilor.—Chĭar profesoriĭ școleĭ sunt plătițĭ după informațiunile primite, cu fórte puțin. Să se facă apel la stat și la cetățenĭ.

Ar fi bine încă, ca pe lângă profesoriĭ actualĭ, societatea dispunênd, să înființeze și o catedră de musică vocală (occidentală) și acésta o ḑic nu dór că aș fi unul din partisaniĭ amesteculuĭ celor douĕ musicĭ; din contră, al ținereĭ lor separate, ca unul ce sunt pe deplin convins chĭar de imposibilitatea contopireĭ. Tóte silințele unor maeștri, de a armonisa cântarea orientală, precum și atențiunea unor persóne marcante bisericești pentru un părut început de succes în acéstă privință, sunt de o dată pentru mine niște avênturĭ premature.—Armonisarea musiceĭ orientale, ar avea aerul schițăriĭ unuĭ noŭ tabloŭ cu niște culorĭ aruncate, înfățișând un peisaj imaginar și confus.

Afară de unele melodiĭ, restul, s'ar preface într'o armonie streină de substanța ambelor musicĭ.—Jocurile de gâtlej și învăluirile propriĭ musiciĭ orientale, aŭ fost și vor rĕmânea neaplicabile în armonie. Afară de acésta, musica occidentală primind nuanța celeĭ orientale, îșĭ perde din farmecul armonieĭ sale. Așa că orĭ cât s'ar preconisa un părut succes al timpuluĭ, prin uniĭ compositorĭ de armonie bogată în glasurile bise-

ricești, rămâne totuși cert, că se va produce o specie nouă, care, nici ne va lăsa indiferenți, dar nici nu va fi în stare să ne încânte auḍul și să ne înalțe sufletul, ceea ce fórte bine se produce astă ḍi prin variațiunea între cântările bisericești orientale și liturgia după aerul occidental,—variațiune, care dacă s'ar complecta prin perfecta instrucțiune a cântăreților, mi se pare că și occidentalii ar rîvni atunci la frumusețea serviciului nostru bisericesc.

Nu dar pentru contopirea ambelor musici, prin armonisarea glasurilor, am voit să ḍic de crearea unei catedre de musică vocală la școla de cântăreți din Pitești, ci pentru cuvîntul că, elevii absolvenți ai acelei școli ocupând posturile de cântăreți pe la sate, să pótă fi în stare din timp în timp și mai cu seamă la sĕrbători mai mari, a face câte un duo, fie cu preotul bisericei saŭ cu alt cântăreț, acolo unde enoria dispune de mijlóce spre a întreține doi, în cântările mai simple ca: Dómne miluește, dă Dómne, sfinte Dumneḍeule, câți în Christos...—Christos a înviat...etc.—Efectul plăcut și bine gustat al acestei mici variațiuni, l-am putut însumi constata printre poporenii de la țară la mai multe ocasiuni. Pre lângă acestea, nu trebue a se uĭta, că în satele unde învĕțătorii, cari își daŭ și vor să-și dea seama bine de misiunea lor, îndeplinindu-și datoriile nu numai ca simpli instructori, ci și ca buni educatori, vor avea grija de a duce pe copii încredințați lor la biserică nu numai câte o dată, ci în tóte Duminicile și sĕrbătorile de peste an și avênd între alte cântări și pe cele liturgice învĕțate cu copiii, le vor fi un lucru fórte priincĭos, de a avea pe cântăreți ca acompaniatori la partida de tenor saŭ de bas după împrejurări. Cu modul acesta, Prea Sfințite Stăpâne, se va găsi cred și mijlocul de a se popularisa prin biserică cântarea choralĕ, de care are atâta nevoe țĕranul nostru cu deosebire, în traiul luĭ, în veselie ca și în mâhnire; dacă nu va fi cum-va și mijlocul cel mai nemerit de a-i înobila sufletul, născêndu-i în suflet sentimentul frumosului ales, care singur îi póte ridica și moralul.

Nu ar fi de prisos la o școlă de cântări și învĕțarea unei meserii, dacă cum am ḍis mijlócele vor permite.—Avantagiul unei meserii îl póte cunóște orĭ cine, precum și câtă înlesnire și folos ar fi atât pentru sătenĭ, cât pentru uu cântăreț care ar avea-o.

Prea Sfințite Stăpâne,

Făcênd încheere, îmĭ permit a reveni la cântăreții noștri.

Nu ar fi în deajuns cuvinte îndemnătóre, pe ca să le întrebuințăm pentru recomandarea mai întâi a purtării cuviincĭóse în și afară de

biserică, a piosităţiĭ, devotamentuluĭ, zeluluĭ şi silinţeĭ, ce trebue eĭ să-şĭ dea de a se pătrunde înşişĭ de cântare şi de cuvintele cărţilor, dar maĭ ales de înţelesul lor.

In tóte, un umblet cucernic în biserică, o dicţiune alésă, o pătrundere a înţelesuluĭ, o voce lăsată maĭ jos şi maĭ blândă în cântare, dar maĭ cu deosebire în citirea rugăcĭunilor,—tóte acestea bine observate îşĭ vor avea un efect neaşteptat şi asupra cântăreţuluĭ, cât şi asupra celor ce-l ascultă.

S'aŭ vĕḑut cântăreţĭ în biserică,—de şi fórte rarĭ—conştienţĭ de sânta lor datorie, carĭ aŭ inspirat evlavia cu adevĕrat şi uniĭ prin citirea rugăcĭunilor cu inimă sdrobită, aŭ stors lacrămĭ de căinţă.

Prin pătrundere numaĭ i se lasă omuluĭ ochiĭ în jos smeriţĭ, predispunêndu-l la cugetarea asupra acesteĭ vieţĭ trecătóre, asupra nestatornicieĭ bunurilor temporale; ĭar în cântarea dulce şi lină, fiorĭ de plăcere piósă îl coprind pre om în întregul luĭ, simţimîntul religios rĕsare din inimă şi sufletul 'i se înalţă până la Dumneḑeŭ, idealul la care trebue să aspire, rĕmânênd satisfăcut cu viaţa şi traĭul sĕŭ.

Supunênd acestea la cunoştinţa Prea Sânţeĭ Vóstre, pot să ḑic, că şcóla de cântăreţĭ din Piteştĭ a societăţiĭ „Frăţia“ meritä Inalta Prea Sânţieĭ Vóstre atenţiune; şi dacă va merge aşa precum s'a început, perfecţionându-se din ce în ce, e speranţă atuncĭ, de a se vedea peste cât-va timp în ea, una dintre cele maĭ bune şcóle de cântăreţĭ.

Rĕmân al Prea Sânţieĭ Vóstre, cu cel maĭ profund respect, prea plecat şi smerit servitor.

(ss) *Protosinghel Theofil Mihăilescu.*

Curtea-de-Argeş
4 Iunie 1900.

DONAȚIUNI.

P. C. Superior al Bisericeĭ Române din Paris, comunică că, Principele Alexandru Vogoride, domiciliat la Paris, a dăruit Bisericeĭ Române de acolo în memoria soțieĭ sale Principesa Aspasia, o pereche de vase sfinte, două tave micĭ și un ibric tóte în aur masiv și în valóre de 1700 leĭ, care va rĕmâne proprietatea bisericeĭ pentru perpetuitate. Pentru acest dar prețios dăruit Capeleĭ Române din Paris se aduc mulțămirĭ publice pentru îndemnul și altor piosĭ creștinĭ din înalta societate Română.

D-l Mihalache Ionescu, arendaș, pe lângă alte fapte filantropice ce a sĕvîrșit, ajutând o mulțime de văduve și orfanĭ, împreună cu soția sa Anastasia, a dăruit și Bisericeĭ parohiale din comuna Blejeștĭ, județul Vlașca, un rînd complect de odăjdiĭ de stofă bună și un clopot, tóte în valóre de 400 leĭ. Pentru aceste fapte filantropice demne de imitat și de alțĭ bunĭ creștinĭ se aduc mulțămirĭ publice piosuluĭ donator.

D-na Elisa Lecca, a dăruit bisericeĭ Hagiu din Capitală o Evangelie îmbrăcată în argint și catifea, în valóre de 283 leĭ. Pentru acéstă taptă se aduc mulțămirĭ publice numiteĭ donatóre.

D-l Dobre Ionescu proprietarul moșieĭ Clejanĭ, a dăruit pentru biserica parohială din comuna Clejanĭ, județul Vlașca, suma de 100 leĭ, pentru lumânărĭ și unt de lemn pe fie-care an. Pentru care i se aduc piosuluĭ donator mulțămirĭ publice.

D-l Ruse Nicolae comersant din orașul Giurgiu, împreună cu soția sa Elena, aŭ dăruit Bisericeĭ din comuna Dăița, județul Vlașca un Epitaf în valóre de 55 leĭ. Pentru acéstă dnațiune făcută numiteĭ biserică se aduc mulțămirĭ publice piosuluĭ donator.

Preotul Marin Constantinescu supranumerar la parohia Crângurile din județul Dâmbovița, a dăruit pentru biserica parohială cu hramul

Cuviósa Paraschiva un antimis în valóre de 9 leĭ 5 banĭ şi D-na Alexandrina N. Tomescu din Bucureştĭ, asemenea a dăruit aceleaşĭ bisericĭ un botezător de busuĭoc îmbrăcat cu fir, un epitrahil şi o masă de pânză pe Sfînta Masă tóte în valóre de 20 leĭ. Pentru care epitropia le exprimă mulţămirĭ publice.

D-na Ióna Luca Lucatos din Giurgiu a dăruit bisericeĭ parohiale cu hramul Sf. Nicolae din urbea Giurgiu una sveră pentru uşile Impĕrăteştĭ fórte elegantă de pluş grena, avênd pe Domnul Iisus Christos în mijloc cusut cu dertil şi doĭ serafimĭ de o parte şi de alta, perdeaua costă 100 leĭ. Pentru acéstă lăudabilă faptă se aduc mulţămirĭ publice numiteĭ donatóre.

Se aduc mulţămirĭ publice locuitorilor carĭ aŭ avut buna-voinţă de a veni în ajutorul S-teĭ Bisericĭ cu hramul Sf. Dumitru din com. Monastirea, plasa Olteniţa, judeţul Ilfov, la reparaţia exterióră ce i s'a făcut şi anume: Fraţiĭ Arghiriadis 100 l. Pr. St Demetrescu 40 l. Niţă Nicolae Ștefan 10 l. Alexandru Picher 10 l. Ión Nicolescu, Anghel Nicolescu, Dragomir Gheorghe, Neculae Manca, Vasile Tudorache, Ión Corbean şi Panait Pancu fie-care câte 5 leĭ. Neculae Văleanu, Andreĭ V. Lazăr, Neculae Pacércă, Călin Anghel, Iordache Dobre, Dobre Velicu, Vasile Iancu, Anghel Pacércă, Ganciu Marin, Ivan Botea, Vasile I. Giurean, Peteu Micu, Constantin Ciorbagiu, Ioniţă Luculisă, Ioniţă Moise, Safta Ciorbagiu, Gheorghe Coteţu, Zanfira Négu, Stoica Papacea, Stan R. Mutu, Ştefan Ivănică, Dobre Feraru, Stoica M. Feraru, Marinciu Drăgan, Culea Sebe, Ión Ilie şi Stoica Anghel fie-care câte 4 l. Mihaĭ Stan 3 l. 70 b. Dragomir Anghel 3 l. 50 b. Sóre Brezae, Gheorghe Merezean, Zanfir Petrişor, Rada Stancu, Niculcea Anghel, Dobre Anghel, Marin Samur şi Mihale Culea, fie-care câte 3 l. Radu Voicu 2 l. N. Stamelatos 2 l. Cristea G. Marcu 2 l. Sóre Ión Cioban 2 l. Ion Galtariţa 2 l. Naciu Eana 2 l. Ivan Dragne 2 l. 50 b. Ión D. Mocan 2 l. Anghel Videscu, Nae Stănciu, Ión Vintilă, Iacov Nicolau, Ión Luicean, Dan I. Niculae, Ión Petra, Petre Opran şi Dumitru C. Cheosaraicu fiecare câte 1 l. Teodor Constantin, Stan Stemata, Petcu Samur, N. Ghiţă, Neculae V. Mitea, Vasile Florescu, Şerban Peţa, Gheorghe Pană, Pavel Guţă, Ghiţă Ghenu, Ivan I. Ghenu, Neculae Anciu, Ruse Anciu, Vasile Gherghĭ, Marin Ulmean, Călin Vaţia, Ene Tudor, Ivan Vaţia, Ivan I. Dragne, Ivan Gherghe, Ghiţu Ştefan, Vasile Zaharia, Tudorache Constantin, Vasile I. Calciu, Ioniţă Tiianu, Peiciu Chiru, Sandu Poppa, Floroa Sandu, Gheorghe Alecu, Teodor Culiţa, Peica Peiciu, Şerban Sima, Mitan Ganea, Radu Tiian, Petre Penciu, Iv. Culea Constantin, Sima Peţa, Călin Sima, Stan Ulmeanu. Ghiţă Pantofaru, Ioniţă Dobre, Slavu V. Căprar, Călin V. Căprar, Ruse Ganea, Vasile Velicu, Ganea Gherghe, Culea I. Stângaciu, Vasile Ene Lungu, Gheorghe Luicén, Sand. Culea Florea, Calciu Velicu, Sanfir Calciu, Zlate Ivan, Peta Calciu, Petrache Culea, Stoian Constantin, Nedelcu Drăgan, Mitea Tudor, Petcu Croitor, Gheorghe Drăgan, Sandu Ivan,

Ganciu Iancu, Peicu Pascale, Ivan V. Lazăr, Dumitru Sima Căprar, Melete Vasilciu, Dobre Vasilciu, Slavu Slavu, Călin Ivan, Gherghe Petruşcă, Slavu Gherghe, Ghiță Gingaşu, Dobre Dobre, Voica Călin Ruse, Neculae Négu, Florea Tudorache, Ioniță Cioplea, Anghel Dobre. Stan G. Prună, Stan Négu Pădurar, Radu Albu, Gheorghe I. Cojocar, Ilie Négu. Marin Gheorghe, Dumitru Sima, Mihaiŭ Badea, Stanciu Dincă, Stan S. Ciurar, Drăgan Voicu, Ioniță Voicu, Radu M. Cârnu, Zaharia Marin, Ivan Micu, Radu Zaharia, Dan Petcu, Stoica Giolea Stan Gheorghe, Gheorghe Stănescu, Radu Stan, Dumitru Ivan, Dumitru Ghiță, Stan Dinu, Stancu Dinu, Luca Gheorghe, Marin Crăcĭun, Ión M. Cristina, Vasile M. Petcu, Dumitru Taiu, Fl. G. Mocan, Constantin Năstase, Costache Brezae, Gheorghe Lupu, Vasile Boşnigean, Şerban Gheorghe, Grigore Decu, Vasile Coconaşu, Stan Négu, Petcu Boşnigean, Ilie Gingaşu, Vasile Ilie Mocan, Gh. G. Decu, Anghel Sandu, Marin Petrişor Anica S. Ciurea, Stoica Ghiță, Crăcĭun Neagu, Constantin Barbu, Iosif Gheorghe, Ene Sima, Ivan I. Giurean, Neculae Moise, Ivan Danŭ, Dan Bulate, Chițu Pavel, Ioniță Anghel, Gheorghe Mocănaşu, Gheorghe Saitopu, Ivan Toşa. Neagu Christea, Velicu Bănică, Enache Cristea, Zaharia Giolea, Dumitru Alecu, Gheorghe Țigănilă, Gheorghe Pitirigă, Cristea Mărăcine, Illie Buzucu şi Iacob Illie, fie-care câte 3 leĭ. Ganea Drăgan 2 l. Ivan Stemata 2 l. Culița Drăgan 2 l. Ivan Petcu 1 l. Marin Târloiu 4 l. Ghiță Pătraşcu 4 l. Culea Drăgan 4 l.

Se aduc mulțămirĭ publice pentru ofrandele făcute parte din fondurile epitropieĭ bisericeĭ parohiale „Vovidenia“ din Urbea Focşanĭ şi parte cu ajutorul poporenilor aceleĭ parohiĭ, la bisericile de maĭ jos: La biserica parohială „Intrarea în Biserică“, douĕ-spre-ḑece Minee legate cu pĭele cumpărate de epitropie din veniturile parohieĭ în valóre de 192 l. O masă cu un picĭor şi un dulap de teiŭ 20 l. Opt scaune de Marsilia 56 l. Un penticostar, un tipic, o carte Te-Deum tóte legate cu pĭele 10 l. Douĕ sfeşnice Impĕrățeștĭ cu câte treĭ edecurĭ şi treĭ sfesnice micĭ de lemn de teĭŭ 140 l. Douĕ felimare 15 l. Douĕ cărturare de teĭŭ lustruit 115 l. Un Iconostas de teĭŭ lustruit 25 l. La biserica filială „Sf. Nicolae“, Un Iconostas de teiŭ lustruit 25 l. Un rînd vesminte donate de D-l Constantin Nistor, în valóre de 200 l. Un sf. Epitaf cumpărat de epitropie şi poporanĭ 500 l. Patru scaune de Marsilia 36 l. Douĕ sfesnice de argint donata de D-l Căpitan Ión Tomescu 30 l. Douĕ felinare donate de D-l Nică Nistor 15 l. Una masă cu picĭor şi un dulap de teiŭ lustruit cumpărat de epitropie 20 leĭ. Un penticostar, un tipic, una carte de Te-Deumurĭ 22 l. Un cărturar de teiŭ lustruit 55 l. La biserica filială „Sf. Voevodĭ“. Douĕ-spre-ḑece Mineĭ, un tipic, un penticostar, un Moliftelnic, un ciaslov bogat, un catavasier, una psaltire, 60 predicĭ tóte legate, cumpărate de epitropie în valóre de 240 l. Una masă şi un dulap de teĭŭ lustruit 20 l. Patru scaune de Marsilia Idem 36 l. Douĕ felinare Idem 15 l. Douĕ sfesnice marĭ Impĕrățeștĭ cu câte treĭ edecurĭ 140 l. Un Iconostas Idem 25 l.

Epitropia Biserici Cuviósa Paraschiva din Urbea Alexandria aduce mulţămirĭ publice Dómneĭ Ecaterina Oprescu din Urbea Brăila care a bine-voit a dărui numiteĭ bisericĭ un Epitaf lucrat în fir de aur şi argint de China în valóre de 200 leĭ, un chilo unt-de-lemn şi douĕ lumînărĭ în valóre de 30 leĭ.

La facerea unuĭ clopot şi clopotniţă la sfînta monastire Cozia, din judeţul Vâlcea, contribuind preotul C. Rădulescu, din cătuna Canta, comuna Locusteniĭ, judeţul Vâlcea. D-niĭ avocaţĭ N. Em. Boncĭŭ, Mihail Pavelescu, Grigore Procopiŭ, N. Dumitrescu şi D-l Procuror D. Constantinescu, toţĭ din urbea Rîmnicu Vâlcea, cu câte 5 leĭ fiecare, acésta prin intervenirea D-luĭ Teodor Vasiliu, Preşedintele Tribunalului Vâlcea, li se aduc mulţămirĭ publice numiţilor donatorĭ.

D-niĭ Mihalache Iliescu, Const. D. Gheorghe, Ioniţă Ilie Baldovin şi Gh Stan, din comuna Baldovineştĭ, jud. Romanaţĭ, aŭ dăruit o evanghelie legată cu marochin, ediţia Sf. Sinod, bisericeĭ parohiale cu hramul Sf. Nicolae, din acea comună; şi locuitoriĭ Ilie Găman, Ión M. Săraru, Ilie I. Barbu şi Ilie I. Ungurénu de asemena aŭ cumpărat o evanghelie tot ca cea de sus şi aŭ dăruit-o bisericeĭ filiale cu hramul Sf. Ilie, din cătunu Gubandru, aceeaşĭ parohie. Pentru aceste ofrande se aduc mulţămirĭ publice pioşilor donatorĭ.

D-l Titu D. Băleanu, proprietar, dăruind bisericeĭ filiale cu hramul Sf. Gheorghe, din Valea Poeneĭ, ĭar închinătoriĭ bisericeĭ parohiale cu hramul Sf. Nicolae, ambele biserici din parohia Samarineşti, jud. Mehedinţĭ, cel dintâiŭ un rînd vestminte bisericeştĭ de stofă brodate cu fir, ĭar ceĭ de pe urmă un rînd vestminte bisericeştĭ de stofă brodate cu fir şi douĕ rînduri vestminte bisericeştĭ naţionale li se aduc mulţămirĭ publice.

D-na Maria Gh. Cameniţă, din com. Poroina-Mare, pl. Blahniţa, jud. Mehedinţĭ. cu propria sa cheltuĭală a oferit un rînd vestminte bisericeştĭ naţionale în valóre de 120 leĭ şi dăruindu-le pentru veşnică pomenire a ginereluĭ sĕŭ D. G. Margine şi soţia sa Maria, bisericeĭ cu hramul Sf. Nicolae, din comuna Degeraţiĭ, pl. Motru de-jos, acelaşĭ judeţ. Pentru care se aduce mulţămirĭ publice.

Se aduc mulţămirĭ publice Epitropieĭ bisericeĭ cu hramul Sfînta Treime, din urbea Craĭova, judeţul Doljiŭ, care a dăruit Epitropieĭ parohieĭ Mileştĭ, acelaşĭ judeţ, 200 leĭ, cu carĭ s'aŭ cumpĕrat cărţile de ritual necesare.

Se aduc mulţămirĭ publice D-luĭ G. C. Bălténu, proprietar în comuna Menţiĭ din Faţă, judeţul Mehediuţĭ, care a oferit tótă lemnăria necesară, valorând 70 leĭ, la construirea clopotniţeĭ de la btserica locală.

Se aduc mulţămirĭ publice D-luĭ Teodor Sabovicĭ, arendaşul moşieĭ Scăeştiĭ, judeţul Doljiŭ, care a dăruit bisericeĭ Sf. Nicolae, din parohia Scaeşti, acelaşĭ judeţ, un policandru cu 10 lumânărĭ, în valóre de 140 leĭ.

Epitropia bisericeĭ Sf. Voevoḑĭ, din comuna Gura-Vitióreĭ, Plaĭul Teléjenul, jud. Prahova, aduce mulţămirĭ publice persónelor de maĭ jos, care aŭ bine-voit a dărui numiteĭ biserică urmĕtórele daruri: D-l Boncĭŭ Dumitriu, proprietar şi epitrop al bisericeĭ, un clopot în valóre de 900 leĭ, un Sf. Potir şi un chivot; ambele de argint, cu părţĭ suflate cu aur, în valóre de 400 l. D-na Elena B. Dimitriu, o mână de argint la Icóna D-luĭ Christos. Preotul G. Raffail, parohul Bisericeĭ, un disc, stéua, linguriţa şi copia, tóte de argint, în valóre de 200 leĭ. D-na Pr. G. Raffael nouĕ mâinĭ de argint, una la Icóna Sf. Nicolae şi una Icóna Maĭceĭ Domnuluĭ. D-l Dumitru Ionescu, o colimvitră de aramă. Pentru care epitropia bisericeĭ le aduce mulţămirĭ publice.

Parohul bisericeĭ Sf. Procopie din com. Gherghiţa, jud. Prahova aduce mulţămirĭ publice D-luĭ I. Calinderu, care a bine-voit a da pentru împrejmuirea cimitiruluĭ bisericeĭ Sf. Dimitrie din acéstă parohie materialul necesar, compus din parĭ nuele, proptele, mărăcinĭ şi bulumacĭ din pădurile Domeniuluĭ Coróneĭ.

Locuitorul Ión C. a Vasilóeĭ din parohia şi comuna Dobreniĭ, jud. Némţu a dăruit bisericeĭ din ḑisa parohie o cădelniţă de metal bacfon în valóre de 17 leĭ. Pentru care i se aduce mulţămirĭ publice.

Locuitorul Nicolaĭ Ión a Marieĭ şi soţia sa Paraschiva din parohia Bodeştiĭ-Precisteĭ de sus, comuna Bodeştiĭ-Precisteĭ, judeţul Némţu, a dăruit Bisericeĭ cu patronul Buna-Vestire din ḑisa parohie, o icónă Maĭca Domnuluĭ, în valóre de 100 leĭ; ĭar văduva Smaranda Const. a Flóreĭ tot la aceaşĭ biserică, a dăruit asemenea o icónă, Sf. Treime în valóre de 100 leĭ. Se aduce mulţămirĭ publice numiţilor donatorĭ.

D-na Ecaterina I Şerpeanu a dăruit douĕ sfeşnice de lemn în valóre de 20 leĭ bisericeĭ cu patronul Sf. Împĕraţĭ din parohia şi com. Tudora jud. Botoşanĭ, ĭar D-l Petrache Dan împreună cu soţia sa Margareta a dăruit un lăicer în valóre de 12 leĭ bisericeĭ cu patronul Isvorul Maiceĭ Domnuluĭ din cimitirul Dumbrăvenĭ. Pentru care se aduc mulţămirĭ publice.

D-na Artemiza C. Stroi a dăruit bisericeĭ parohiale cu patronu Ḑiua Cruceĭ din Urbea Iaşĭ, una corónă de argint suflată cu aur, ce a aşeḑat'o la Icóna Sf. Ierarch Nicolae din catapetésma respectivă, precum şi o candelă de argint, ĭar D-na Paraschiva Voinarovicĭ asemenea tot la acea biserică a dăruit o perdea de dantelă de aţă pentru Icóna Mântuitoruluĭ. Pentru asemenea fapte lăudabile demne

de imitat şi de alte pióse creştine se aduc mulţămirĭ publice numitelor donatóre,

---

La capela cu patronul Invierea Sf. şi Dreptuluĭ Lazăr de la cimitirul parohieĭ Bădeniĭ, judeţul Botoşanĭ s'a donat de către D l D. Teodoru cu soţia sa Maria una Evangelie legată cu pĭele ediţia Sf. Sinod în valóre de 23 leĭ. D-l D. Bolocan cu soţia sa Profira un lăicer de lână ales în valóre de 12 leĭ; ĭar de epitropia ḑiseĭ parohiĭ s'a cumpărat următórele lucrurĭ: Un Utrenier-Leturghier, o carte slujba sfinţireĭ Bisericilor şi o candelă de bronz tóte în valóre de 23 leĭ 25 banĭ. Pentru care se aduc mulţămirĭ publice pioşilor donatorĭ.

D-l Leon Em. Bogdan proprietarul moşieĭ Dobrenĭ a dăruit bisericeĭ parohiale Adormirea din parohia Dobrenĭ, com. Dobrenĭ jud. Némţu. un felon cu epitrahilul sĕŭ în valóre de 120 leĭ. Asemenea la biserica filială din Anexa Sărata parohia Dobrenĭ, s'a făcut un curpăn de fier înaintea catapetésmeĭ în valóre de 35 leĭ, şi un rînd vestminte preoţeştĭ în valóre de 60 leĭ, la care a contribuit obştia enoriaşilor respectivĭ. Iar enoriaşul Ión C. a Vasilóeĭ tot la biserica filială a dăruit un rînd de acopereminte pentru Sf. Vase în valóre de 11 leĭ. Pentru care se aduc mulţămirĭ publice numiţilor donatorĭ.

Locuitoriĭ Ión Sóre şi Ión Vărariu, din parohia Petrósa, comuna Găgeştĭ, judeţul Putna, dăruind bisericeĭ parohiale Sf. Nicolae de acolo, un Baptistier, în valóre de 70 leĭ, li se aduc mulţămirĭ publice.

D-l Banu M. Dumbravă, din parohia Pietrósa, comuna Găgeştĭ, judeţul Putna, a dăruit bisericeĭ parohiale Sf. Nicolae, din aceĭaşĭ parohie, douĕ felinare, în valóre de 15 leĭ. Pentru care se aduc mulţămirĭ publice.

Se aduc mulţămirĭ publice persónelor carĭ aŭ făcut donaţiunĭ bisericeĭ parochiale cu patronul Sf. Ión Chrisostom, din comuna Averescĭ, judeţul Roman şi anume: D-l Ión şi Ana Timofte a dăruit o cădelniţă de argint, douĕ sfesnice de alamă în greutate de 16 kg. şi o candelă, tóte în valóre de 119 leĭ 70 banĭ. Pr. Gheorghe Platon a dăruit un clopot în greutate de 40 kg., un sfeşnic de alamă în greutate de 20 kg., şi 102 volume cărţĭ diferite pentru bibliotecă, în valóre 404 leĭ. Gheorghe Apostol a dăruit o caneelă de alamă 5 leĭ 70 banĭ. Pr. Vasilie Gheorghiu a dăruit un corp Idiomilar, în treĭ volume legate, un Ierminologhion de Ieromonachul Macarie, în valóre de 44 leĭ.

Epitropia parchieĭ Boheştĭ, judeţul Tecucĭŭ aduce călduróse mulţămirĭ D-luĭ Ioniţă L. Druică, care a bine-voit de a dona bisericeĭ

parohiale Sf. Voevoḍi din numita parohie o îmbrăcăminte de stofă cu cusuturĭ de fir pe sfinţitul pristol în valóre de 14 leĭ.

Locuitorul Radu Cosor, din parochia Capatanu, comuna Mera, jud. Putna, a dăruit, epitropieĭ aceleĭ parohiĭ, o casă cu treĭ prăjinĭ loc, spre a servi de locuinţă parochuluĭ respectiv, şi întărind acéstă donaţiune, prin actul transcris la grefa Tribunaluluĭ de judeţ sub No. 1795, din 2 August 1899. Pentru care se aduc mulţămirĭ publice.

D-l Vasilie Mitru, funcţionar la C. F. R. Gara Independenţa. jud. Covurluĭ şi soţia sa, a dăruit bisericeĭ parohiale Sf. Nicolae din com. Bogzeştĭ, jud. Roman, o icónă Maĭca Domnuluĭ, îmbrăcată cu argint în valóre de 40 leĭ. Asemenea D-l Andreĭ Butuc a dăruit bisericeĭ parohiale cu patronul Adormirea Maĭceĭ Domnuluĭ din com. Dămieneştĭ, acelaşĭ judeţ, un sfeşnic mare de lemn lucrat în strung, costând 10 leĭ, ĭar poporăniĭ acesteĭ biserică contribuind cu suma de 145 leĭ, pentru cumpărarea tot la acéstă biserică, a unuĭ rînd complect de vestminte preoţeştĭ de atlas. Pentru aceste donaţiunĭ aduse numitelor bisericĭ se aduc mulţămirĭ publice tuturor donatorilor.

Se aduc mulţămirĭ publice persónelor de maĭ jos, carĭ aŭ bine-voit a dărui bisericeĭ parohiale Sf. Nicolae din comuna Străoniĭ-de-Sus, jud. Putna, maĭ multe objecte şi anume: D-na Zamfira Gh. Tiron, a donat, un sfeşnic mare, de alamă, cu 25 luminărĭ, în valóre de 205 leĭ. D-na Marghióla I. Stoĭca, un sfeşnic mic de alamă, cu 7 luminĭ, pentru Sf. Masă, în valóre de 25 leĭ. D-na Elena P. Moruzan, una cădelniţă de argint plache, în valóre de 35 leĭ. D-l Nicolae Harabor un aşternut de lînă în valóre de 30 leĭ.

Dómnele Tinca I. Tacu, Arghiriţa Simionescu şi Măriuca I. Racu, din comuna Corni, judeţul Tecucĭ, aŭ dăruit bisericeĭ filiale din cotuna Ungurenĭ, parohia Tătăreştĭ, acea comună, învelitorile necesare pentru Sf. Masă, Iconostas, Analog precum şi o perdea pentru Uşile Impĕrăteştĭ, tóte de adamască în valóre de 40 leĭ. Li se aduc mulţămirĭ publice.

TIPOGRAFIA CARȚILOR BISERICEȘTI

Strada Principatele-Unite No. 34 (60), București.

CATALOG

De Cărțile (tipărite cu litere latine) ce se pot procura dela acéstă Tipografie. Cele de ritual sînt aprobate de Sf. Sinod al Sf. Biserici Autocefale Ortodoxe Romîne.

No. curent.	TITLUL CĂRȚEI.	VALOAREA: Broșată. L.	B.	Legată în piele. L.	B.	Legată în piele și pînză. L.	B.	Transportul: Recomandată. L.	B.	Impachetată. L.	B.
1	Aghiasmatar	4	—	9	—	6	50	—	80	1	30
2	Arhieraticon	4	—	9	-	6	50	—	80	1	30
3	Al doilea Paraclis al Născătóreĭ de D-zeu	—	50	—	—	1	50	—	40	—	-
4	Apostoĭ	7	—	12	—	9	50	—	—	1	30
5	Arheologia biblică de Is. de Onclul. .	15	—	—	—	—	—	—	—	1	30
6	Autocefalia Bisericeĭ Romîne	—	50	—	—	—	—	—	40	—	—
7	Biblia de Buzĕu (cu litere vechĭ). . .	10	—	—	—	20	—	—	—	3	—
8	Canonul, Acatistul și Viața Sf. Ecaterina	1	—	—	—	2	50	—	50	—	—
9	Carte de Rugăcĭunĭ.	1	—	3	30	2	25	—	60	1	30
10	***Carte de Rugăcĭunĭ*** (ediție de lux).	2	—	4	—	3	—	—	60	1	30
11	Carte de Te Deum	1	—	—	—	1	50	—	60	1	30
12	Carte fórte folositóre de suflet (sau Carte de Duhovnicie)	3	—	8	—	5	50	—	80	1	30
13	Cartea Psalmilor (traducere și explicare) de Is. de Onclul.	5	50	—	—	—	—	—	—	1	30
14	Catavasier (Octoih mic)	2	—	5	—	3	80	—	70	1	30
15	Cazania.	6	—	11	—	8	50	—	—	1	30
16	Cuvinte pentru săptămîna întîĭa a Postuluĭ Mare	1	—	—	—	2	50	—	50	—	—
17	Cuvinte sufletești (de Carmen Sylva) .	1	50	5	—	3	50	—	60	1	30
18	Didahiĭ (Invățăturĭ) de Ilie Meniat . .	8	—	14	—	10	50	—	—	1	30
19	Enciclica Sinodală Patriarhală C/politană	—	20	—	—	—	—	—	35	—	—
20	Evanghelia	10	—	17	—	15	—	—	—	1	50
21	» în 12 limbĭ (la Vecernia dela Paștĭ)	—	50	—	—	1	50	—	40	—	—
22	Evhologiu (Molitvelnic)	8	—	13	—	10	50	—	—	1	30
23	Introd. în Test. Vechĭŭ de Is. de Onclul.	10	—	—	—	—	—	—	—	1	30
24	Istoria Bisericéscă de Euzebiu. . . .	3	50	—	—	5	30	—	80	1	30
25	Istoria Bisericéscă de Sozomen . . .	3	—	—	—	4	80	—	80	1	30
26	Învățătura creștinéscă (partea I și II) .	2	—	—	—	4	50	—	80	1	30
27	Legea organică și Regulamentele Sf. Sinod	1	—	—	—	2	50	—	50	—	—
28	Liturgierul.	4	—	9	—	6	50	—	80	1	30
29	Liturgia Sf. Ión Gură-de-Aur	—	50	—	—	1	50	—	40	—	—
30	Mărturisirea ortodoxă (Ediția Sf. Sinod).	1	25	—	—	2	50	—	60	—	—
31	Minee (pe tot anul)	120	—	180	—	150	—	—	—	4	50
32	Monastirile și Bisericile din Romînia .	2	—	—	—	4	—	—	70	1	30
33	Octoihul cel mare	20	—	27	—	23	—	—	—	1	50
34	Orologiul cel mare (Clasoslov bogat) .	25	—	32	—	29	50	—	—	1	50
35	Orologiul cel mic	3	50	6	50	5	30	—	80	1	30
36	Panihidă (Rînduĭala Parastasuluĭ). . .	1	—	—	—	2	—	—	60	—	—
37	Paraclisul Sf. Dumitru Basarabov . .	—	25	—	—	1	—	—	35	—	—
38	» Sf. Dumitru Isvorîtorul de Mir	1	—	—	—	2	50	—	50	—	—
39	» Sf. Filotea	1	—	—	—	2	50	—	50	—	—
40	» Sf. Mina	—	50	—	—	1	50	—	40	—	—
41	» Sf. Paraschiva	—	80	—	—	1	80	—	50	—	—
42	Parohiile Urbane și Rurale din Țéră .	1	50	—	—	2	50	—	60	—	—

No. curent.	TITLUL CARȚEI.	VALOAREA						Transportul:			
		Broșată.		Legată în piele.		Legată în piele și pînză.		Recomandată.		Impachetată.	
		L.	B.	L.	B.	L.	B.	L.	B.	L.	B.
43	Pâne spre ființă	—	—	1	50	1	—	—	50	—	—
44	Penticostar	8	—	13	—	10	50	—	—	1	30
45	Predicator (fragment) de In. Moisiu.	—	50	—	—	—	—	—	50	—	—
46	Prohodul Domnului	1	—	—	—	2	—	—	60	—	—
47	Psaltirea (format mare)	5	—	10	—	7	50	—	80	1	30
48	Psaltirea (format mic)	1	10	3	40	2	35	—	60	1	30
49	Regulament pentru costumul Clerului	—	50	—	—	1	50	—	50	—	—
50	Rînduiala Proscomidiei (tablou)	—	50	—	—	—	—	—	60	—	—
51	*Slujba Învierei*	2	—	5	—	3	80	—	70	1	30
52	Slujba Sfințirei Bisericei	2	—	5	—	3	80	—	70	1	30
53	Studiu despre Ierarhie	—	50	—	—	—	—	—	50	—	—
54	Șése-zeci și patru cuvinte (Predice)	4	—	9	—	6	50	—	80	1	30
55	Tipic Arhieresc	—	50	—	—	1	50	—	50	—	—
56	Tipic Bisericesc	3	—	6	—	4	80	—	70	1	30
57	Tratat despre cinstirea Sf. Icóne	—	50	—	—	—	—	—	50		—
58	Triod	20	—	27	—	23	—	—	—	1	50
59	Viața Repausaților.	2	—	—	—	3	80	—	70	1	30

La comande de mai multe cărți, costul transportului va fi redus.

Transportul indicat e valabil numai pentru Regatul Romînia. Pentru streinătate, costul transportului va fi sporit potrivit necesității.

Transportul e fixat în vederea expedierei cărților prin poștă.

Cu trenul nu se pot trimite de cît pachete cu cărți, cari vor avea greutatea dela 5 kilo în sus. Costul transportului va fi cel obicinuit la Căile Ferate.

La unele cărți s'a prevăzut costul transportului și pentru cazul că se vor trimite sub bandă, recomandate, și pentru cazul că se vor trimite împachetate. Recomandate se pot trimite numai cărți broșate. Acele cărți însă pentru cari nu s'a prevăzut costul transportului în rubrica *„împachetată“*, se pot trimite recomandate și în cazul cînd s'ar cere legate. Cărțile pentru cari nu s'a prevăzut costul transportului în rubrica *„recomandată“*, nu se pot trimite de cît împachetate.

Comandele se vor executa numai după trimiterea costului, sau cu ramburs.

Doritorii de a li se trimite cărțile porto, vor binevoi a trimite cheltuelile ce se fac pentru fract ori scrisóre de expediție, ambalaj și transport la poștă sau la gară.

Acei cari vor voi a li se trimite cărțile cu ramburs, vor fi încărcați și cu costul transportului banilor, așa că, la primirea pachetului vor avea a plăti numai valórea rambursului.

Cărți sub bandă, nerecomandate, nu se trimit.

Acei cari vor voi a avea acte justificative pentru sumele ce trimit Direcțiunei acestei Tipografii, vor binevoi a trimite și costul timbrelor.

La comande se va indica neapărat Oficiul Postal, ori Gara cea mai apropiată

Se mai află de vînzare următórele Icóne, în mai multe culori, aprobate de Sf. Sinod: Buna-Vestire (mărimea: 22/32 c. m.), Domnul Christos în 8 culori (24/32), idem în 12 culori (22/33), Sf. Dumitru (19/33), Sf. Ecaterina (20/30), Sf. Elefterie 20/30), Sf. Filotea (22/32), Sf. Gheorghe (24/33), Sf. Ión Botezătorul (24/35), Sf. Înger Păzitor (21/33), Maica Domnului (22/33), Sf. Nicolae (24/35), Sf. Paraschiva (22/32), Soborul Sf. Apostoli (22/33), Soborul Sf. Îngeri (22/32) și Sf. Varvara (24/35). Fie-care Icónă se vinde cu 30 bani. Icónele se pot trimite numai împachetate; de aceea, mai puțin de 10 Icóne nu se pot expedia, ca să ajungă la destinație în bună stare. Costul transportului este de 1 leŭ 30 bani pînă la greutatea de 5 kilo; de aci în sus, transportul e proporțional cu greutatea și valórea.

Tot la acéstă Tipografie se mai află de vînzare și cei 4 Sf. Evangheliști, tipăriți pe satin, pînză și hîrtie, trebuincioși la sfințirea Bisericilor, pentru Sf. Masă. Prețul a 4 Sf. Evangheliști, este: pe satin 3 lei, pe pînză 2 lei și pe hîrtie 50 bani. Transportul, în plic recomandat, costă 80 bani.

Comandele de cărți și costul lor se vor adresa ***D-lui Dr. Const. Chiricescu Directorul Tipografiei Cărților Bisericești. București.***